

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HÜKÜMLÜLERİN SOSYAL DESTEK ALGISI İLE
TAHLİYE SONRASI GELECEK BEKLENTİLERİNİN İLİŞKİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ali Burhan ÖZKAN**

**Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

HAZİRAN 2019

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**HÜKÜMLÜLERİN SOSYAL DESTEK ALGISI İLE
TAHLİYE SONRASI GELECEK BEKLENTİLERİNİN İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ali Burhan ÖZKAN (107203007)

Enstitü Anabilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Bu tez 11/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı (<i>Danışman</i>)	Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR	() Kabul	() Düzeltme	() Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Ali Rıza ABAY	() Kabul	() Düzeltme	() Ret	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Yusuf GENÇ	() Kabul	() Düzeltme	() Ret	

BEYAN

Tez Başlığı: HÜKÜMLÜLERİN SOSYAL DESTEK ALGISI İLE TAHLİYE SONRASI GELECEK BEKLENTİLERİNİN İLİŞKİSİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 82 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 25/05/2019 tarihinde aşağıda ismi yazılı danışmanım tarafından şahsıma iletilen Turnitin intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %17'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı Soyadı : Ali Burhan ÖZKAN
Öğrenci Numarası : 107203007
Ana Bilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı :
Türü : () Proje (X) Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Danışman
Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR
(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, hükümlülerin sosyal destek algısı ile tahliye sonrası gelecek beklentilerinin ilişkisi incelenmiştir. Bugüne değin bu hedef kitleye yönelik özel olarak bu konuda bir çalışmanın yapılmamış olması, bu araştırmanın hayata geçirilmesinde önemli etkenlerden birisidir. Söz konusu çalışma, hükümlülerin sosyal destek algısına ve geleceğe yönelik olumlu beklentilerinin artmasına ışık tutacak verilere ulaşılmasına vesile olması, bu alanda bundan sonraki çalışmalara ön ayak olması umuduyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın tamamlanmasında, tavsiyeleri, önerileri ve desteği ile beni yalnız bırakmayan kıymetli danışmanım Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR’e,

Çalışmanın başından sonuna kadar geçen sürecinde her aradığımda telefonlarıma cevap veren, gönderdiğim e posta ve kısa mesajları hiç cevapsız bırakmayan, hatta çalışmanın bitmesi için beni sürekli dürtten, çalışmamın her aşamasında hem pratik çözümler yaratan hem öneriler sunan, attığı her adımda milli menfaatlerimizi düşünen, sadece düşünmekle kalmayıp bunu uygulayan ve hayatının her alanında önceleyen, bu özelliğiyle çevresine örnek teşkil eden, yakın bir gelecekte ülkemizin en önde gelen akademisyenlerinden biri olacağına inandığım, bir yıl boyunca aynı odayı paylaşmaktan mutluluk duyduğum kıymetli psikolog arkadaşım, gönüllü danışmanım Hüseyin NERGİZ’e,

Çalışmanın her aşamasında bilgisayar başına oturup çalışabilmem için uygun ortamı oluşturan, çalışabilmem için hayatımı kolaylaştıran, çalışmanın bitmesi için beni her daim cesaretlendiren, varlığından her zaman güç aldığım, anlayışı, sabrı ve desteği ile her zaman yanımda olan sevgili eşime,

Büyüyüp bu satırları okuduklarında, “Siz emeklerken, agularken, ilk adımlarınızı atarken ben bu tezle uğraşıyordum” deyip eski günleri yad etme fırsatı bulabileceğimiz, geleceğe umutla ve güvenle bakmamızı sağlayan, ülkemize ve insanlığa faydalı olacak iyi birer insan olmaları umuduyla yetiştirdiğimiz, canımızdan can olan ikizlerimiz “Minnoş” (İnci Ravza) ve “Tosbik” (Zeki Mert)’e,

İşten gelip yorgun argın yeğenleri ile vakit geçirip onlara bakarak çalışma şartlarımı kolaylaştıran, benimle birlikte veri girişleri yapan, “Abi daha yüzde kaç bitti tezin?” sorularıyla sürekli gaz veren canım kardeşime; dualarıyla her zaman en büyük destekçim olan, varlığı ile her daim kendimi huzurlu ve güvenli hissettiğim anneme,

Çalışmanın hükümlülere uygulanması için gerekli izinleri veren Adalet Bakanlığı idarecilerine, uygulamanın yapıldığı ceza infaz kurumlarında görev yapan kurum idarecilerine, psikolog ve sosyal çalışmacı arkadaşlarıma, çalışmanın uygulama aşamasını kolaylaştıran infaz ve koruma memurlarına ve elbette çalışmaya hayat veren unsurlardan birisi olan hükümlülere, en içten teşekkürlerimi sunarım...

Ali Burhan ÖZKAN

11/06/2019

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	iv
TABLolar	v
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	
1.1. Suç Kavramı	7
1.1.1. Suçun Tanımı.....	7
1.1.2. Sosyal Hizmetin Tanımı	8
1.1.3. Sosyal Hizmet ve Suçluluk.....	9
1.2. Sosyal Destek.....	10
1.2.1. Sosyal Destek Kavramı.....	10
1.2.2. Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlü Olmak ve Sosyal Destek	13
1.3. Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri	14
1.3.1. Ceza İnfaz Kurumlarında İyileştirme Çalışmaları	14
1.3.2. Tahliye Sonrası Hükümlülerin İhtiyaçları ve Gelecek Beklentileri	16
BÖLÜM: 2 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	
2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	19
2.2. Veri Toplama Araçları	19
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	19
2.2.2. Gelecek Beklentileri Soru Formu	19
2.2.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	20
2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	21
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	21
BÖLÜM 3: BULGULAR ve YORUM	
3.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular	22
3.2. Ceza İnfaz Kurumu ve İnfaz Sürecine İlişkin Bulgular.....	24
3.3. Korelasyon Analizi İle Elde Edilen Bulgular	28
3.4. T Testi Analizi ile Elde Edilen Bulgular	31
3.5. Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) İle Elde Edilen Bulgular.....	41
SONUÇ VE TARTIŞMA	63
ÖNERİLER	70
KAYNAKÇA	72
EKLER	75
ÖZGEÇMİŞ	89

KISALTMALAR

Akt.	: Aktaran
Ark.	: Arkadaşları
CİK	: Ceza infaz kurumu
ÇBASDÖ	: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği
GBSF	: Gelecek Beklentileri Soru Formu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve dięerleri
vs.	: Ve saire

TABLÖLER

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Durumu	22
Tablo 2. Katılımcıların Eğitim Durumu.....	22
Tablo 3. Katılımcıların Meslek Durumu.....	23
Tablo 4. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getirici Bir İşte Çalışma Durumu	23
Tablo 5. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Medeni Durumu	23
Tablo 6. Katılımcıların Çocuk Sayısı.....	24
Tablo 7. Katılımcıların Çocukluğunu Geçirdiği Aile Yapısı	24
Tablo 8. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda Kaldıkları Toplam Süreye Göre Dağılımı	24
Tablo 9. Katılımcıların Daha Önce Başka Bir Suçtan Dolayı Ceza İnfaz Kurumuna Girme Durumu	25
Tablo 10. Katılımcıların Daha Önce Ceza İnfaz Kurumuna Girme Sayısı.....	25
Tablo 11. Katılımcıların İlk Suçu İşleme Yaşı	25
Tablo 12. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme Durumu.....	26
Tablo 13. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme Durumunun Türü.....	26
Tablo 14. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda Psiko-Sosyal Yardım Servisi ile Görüşme Durumu	26
Tablo 15. Katılımcıların Ailesi veya Yakınlarının Ziyaretlerine Gelme Durumu.....	27
Tablo 16. Katılımcılara Ailesi veya Yakınları Tarafından Para Yatırılma Durumu	27
Tablo 17. Bazı Araştırma Değişkenlerinin Korelasyon Katsayıları.....	28
Tablo 18. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalışma Durumu T Testi Analizi	31
Tablo 19. Katılımcıların Daha Önce Ceza İnfaz Kurumuna Girme Durumu T Testi Analizi	32
Tablo 20. Katılımcıların İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme Durumu T Testi Analizi	33
Tablo 21. Katılımcıların Psiko-Sosyal Yardım Servisi ile Görüşme Durumu T Testi Analizi	33
Tablo 22. Katılımcıların Psiko-Sosyal Yardım Servisi ile Aile Sorunları Nedeniyle Görüşme Durumu T Testi Analizi	34
Tablo 23. Katılımcıların İşledikleri Suç Nedeniyle Ailelerinin Onları Kabul Etme/Sahiplenme Durumu T Testi Analizi	35
Tablo 24. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Psikolojik veya Psikiyatrik Tedavi Görme Durumu T Testi Analizi.....	36
Tablo 25. Katılımcıların Ailelerinin veya Yakınlarının Ziyaretlerine Gelme Durumu T Testi Analizi	37
Tablo 26. Katılımcıların Eş veya Çocuklarının Ziyaretlerine Gelme Durumu T Testi Analizi	38
Tablo 27. Katılımcıların Kardeşlerinin Ziyaretlerine Gelme Durumu T Testi Analizi..	38
Tablo 28. Katılımcıların Arkadaşlarının Ziyaretlerine Gelme Durumu T Testi Analizi	39

Tablo 29. Katılımcılara Ailesi veya Yakınları Tarafından Para Yatırılma Durumu T Testi Analizi.....	40
Tablo 30. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Eğitim Durumu Anova Analizi	41
Tablo 31. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Medeni Durumu Anova Analizi.....	44
Tablo 32. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Çocukluğunu Geçirdiği Yerin Anova Analizi.....	47
Tablo 33. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiğinin Anova Analizi.....	50
Tablo 34. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Anne-Baba Medeni Durumu Anova Analizi.....	53
Tablo 35. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Maddi Durumu Anova Analizi	56
Tablo 36. ÇBASDÖ ve GBSF ile Katılımcıların Şu Anki Ruh Sağlığı Durumu Anova Analizi.....	60

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Hükümlülerin Sosyal Destek Algısı ile Tahliye Sonrası Gelecek Beklentilerinin İlişkisi	
Tezin Yazarı: Ali Burhan ÖZKAN	Danışman: Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR
Kabul Tarihi: 11/06/2019	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 74 (tez) + (ekler)
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet	Bilim Dalı: Sosyal Hizmet
Bu çalışma, hükümlülerin sosyodemografik verileri ışığında sosyal destek algıları ile tahliye sonrası gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında oluşturulan hipotezleri sınamak ve hükümlülerin sosyodemografik özelliklerine göre sosyal destek algıları ve gelecek beklentileri arasında ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve gelecek beklentileri soru formu ile Zimet ve ark. (1988) tarafından geliştirilip, Eker ve Arkar (1995) tarafından ülkemize uyarlanarak geçerlik ve güvenirliği yapılan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama araçlarının örnekleme uygulanması, Adalet Bakanlığı tarafından verilen uygulama izni doğrultusunda Ankara’da bulunan biri kapalı ikisi açık ceza infaz kurumu olmak üzere üç kurumda araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada toplam 322 hükümlüye ulaşılmıştır. Kayıp veriler uygulama dışı bırakılmış olup 248 hükümlünün uygulama verileri üzerinde analiz çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde, sosyodemografik verilerin yüzde ve frekans değerleri, korelasyon analizi, t testi analizi ve tek yönlü varyans (Anova) analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans (Anova) analizinde çoklu karşılaştırmalar için Bonferroni testi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara bakıldığında, korelasyon analizi sonucunda suç işleme yaşı azaldıkça mükerrer suçluluğun arttığı, algılanan sosyal destek arttıkça yeniden suça karışma ve sosyal destek düşüncelerinin de arttığı, buna karşın salıverilme sonrası zorluk düşüncelerinin azaldığı bulgularına ulaşılmıştır. T testi analizi sonucunda daha önce psiko-sosyal yardım servisi ile görüşme yapan hükümlülerin aileden algıladıkları sosyal desteğin görüşme yapmayanlardan yüksek olduğu; işlenilen suç nedeniyle ailem beni kabul eder/sahiplenir diyen hükümlülerin aileden algıladıkları sosyal destek ve toplam sosyal destek puanının, ailem beni kabul etmez/sahiplenmez diyenlerden yüksek olduğu; ailesi veya yakınları tarafından ceza infaz kurumunda ziyaret edilen hükümlülerin aileden, özel kişiden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek ile toplam sosyal destek puanlarının ailesi veya yakınları tarafından ziyaret edilmeyen hükümlülerden yüksek olduğu; ailesi veya yakınları tarafından para yatırılan hükümlülerin, aileden, özel kişiden ve arkadaştan algıladıkları sosyal desteğin, ailesi veya yakınları tarafından para yatırılmayan hükümlülerden yüksek olduğu; algılanan sosyal destek ve gelecek beklentilerinin, medeni duruma göre anlamlı olarak bir farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar birlikte ele alındığında, temel olarak hükümlülerin sosyal destek algılarını destekleyici ve geleceğe yönelik beklentilerini olumlu olarak arttırıcı çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim ve iyileştirme çalışmalarının kalitesinin artırılması, salıverilme sonrasına dair kapsamlı çalışmaların yürütülmesi, psiko-sosyal yardım servisi tarafından hükümlülerin ailelerine yönelik yapılan çalışmaların kapsamının genişletilmesi, ilk kez suç işleyip ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin ayrı olarak sınıflandırılıp bu kitleye özel rehabilitasyon çalışmalarının yapılması önerilerin başlıcalarıdır.	
Anahtar Kelimeler: Hükümlü, Ceza İnfaz Kurumu, Salıverilme, Sosyal Destek, Gelecek Beklentisi.	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: The Relationship Between Perception of Social Support and Future Expectations of Convicts	
Thesis Author: Ali Burhan ÖZKAN	Advisor: Assoc. Prof. Dr. Fethi GÜNGÖR
Date of Acceptance: 11/06/2019	Total Number of Pages: viii (pretext) + 74 (main body) + (appendices)
Department: Social Work	Field of Study: Social Work
This study was carried out to reveal the relationship between social support perceptions and future expectations in the light of socio-demographic data of convicts. In this context, in order to test the hypotheses created within the scope of the research and to reveal the relationship between the social support perceptions and future expectations of the convicts according to their socio-demographic characteristics, the personal information form which was created by the researcher and the future expectations after the release were developed by Zimet and his friends (1988) and adapted to our country by Eker and Arkar (1995) and the multidimensional perceived social support scale is used. The sampling practice of the data collecting instruments was executed by the researcher in three state prisons in Ankara-one open, two close types- with the practice permission given by the Ministry of Justice. 322 prisoners were reached. The lost data was kept out of practice and 248 prisoners' practice data was analyzed. The collected data was analyzed by the help of SPSS 23 package program. The percentage and frequency values of the socio demographic data, correlation analyze, "t" test analyze and one way variance (Anova) were used in the analysis. The Bonferroni test was used for the versatile comparisons in one way variance (Anova). Evaluating the data acquired in the research, it was attained that with the conclusion of correlation analyze, the repetitive criminality increases while the crime age decreases, while the perceived social support increases the repetitive perpetration and social support considerations increase as well, However, the difficulty considerations decrease after release. As the result of the t test, it is concluded that: The social support perceived from the family is higher in the prisoner group who has had meetings with the psycho social help service than the others who hasn't. The social support and the total social support score perceived from the family are higher in those who think their family will accept/own them despite the committed crime than those who think their family will not accept/own them, the social support perceived from family, a private person or a friend and the total social support score are higher in those who receive a visit by their family or fellows at the prison than those who don't. The prisoners who are paid in the prison by their families or friends perceive more social support from family, private person or friend than those who are not paid by their families or friends. The perceived social support or the future expectations do not differ significantly due to the marital status. When these results are considered together, it is recommended to carry out studies that support the perceptions of social support of the convicts and increase their expectations towards the future positively. Improving the quality of education and improvement activities carried out in penal institutions, conducting extensive studies after release, expanding the scope of work carried out by the psycho-social service for the families of convicts, committing to the rehabilitation of the convicts who committed a crime for the first time entered the penitentiary institution should be separately classified are among the main proposals.	
Keywords: Convict, Penal Institution, Release, Social Support, Future Expectation.	

GİRİŞ

Suç, sadece suçu işleyen kişinin bireysel özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle ortaya çıkmayıp sosyal, ekonomik, kültürel ve sosyopsikolojik nedenler de suçun işlenmesinde etkili olmaktadır. Suç kavramı, ilk olarak sadece bireyi ilgilendiren bir kavram olarak gözüktü de aslında suçu işleyen kişinin ailesini, mağduru ve ailesini, infaz sisteminin içinde yer alan çalışanları ve tüm toplumu yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle, suçlunun tekrar suç işlememesinde ve rehabilitasyon sürecinden geçip topluma uyum sağlamasında aile başta olmak üzere sosyal destek sistemi ve tahliye olduktan sonra hükümlüye sunulan psikososyal hizmetler büyük önem taşımaktadır.

Hükümlüye sunulan hizmetler ceza infaz kurumuna girmesiyle infaz sürecinin başında başlamaktadır. Bu süreçte psikososyal yardım, sağlık hizmeti, meslek edindirme eğitimi, ailesi ve çevresiyle temas kurması, infaz sürecinde hükümlüye sağlanan hizmetlerin başlıcalarıdır.

Hükümlünün ceza infaz kurumunda kendini yalnız hissetmesi, ruhsal durumunu da olumsuz etkilemekte, çeşitli ruhsal problemler yaşamasına hatta intihar etmesine kadar gidecek sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle ceza infaz kurumunda yürütülen psikososyal hizmetler ayrı bir önem taşımakta olup psiko-sosyal yardım servisi tarafından hükümlünün ailesi ve çevresi ile ilişki kurması, kurduğu ilişkinin niteliğinin artırılması da çok önemlidir.

Kişi sosyal destek sistemlerine sahipse, bir problemle karşılaştığında bu problemleri aşmak için sahip olduğu sosyal destek sistemleri çözüme kavuşma noktasında olumlu olarak katkı sağlamaktadır. Sosyal destek, doğrudan çevre ile ilişkilidir. Yani bireyin, hangi çevresel sistemle birlikte olduğu ve bir problemle karşılaştığında söz konusu çevresel sistemle ne düzeyde etkin bir etkileşim kurduğu önemlidir (Ege, 2018: 31).

Hükümlünün algıladığı sosyal destek düzeyi ile tahliye sonrası geleceğe yönelik beklentileri arasındaki ilişki tespit edilerek, hükümlünün ceza infaz kurumunda ailesi ve yakınları ile temas kurmasının ne derecede önemli olduğu ve bu temas kurma ilişkisine yönelik olarak oluşturulacak politikaların belirlenmesi önemlidir.

Çalışma giriş, sonuç ve öneriler dışında üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve üzerine odaklanılmıştır. Suç ve sosyal hizmet kavramlarının ne olduğu üzerinde durulmuş, tanımları yapılmıştır. Araştırmanın temelini oluşturan sosyal destek kavramı tanımlanarak, sosyal desteğin özellikleri, kaynakları açıklanmıştır. Algılanan sosyal destek kavramı incelenmiş ve algılanan sosyal desteğin önemine yer verilmiştir. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin sosyal destek algılarını etkileyen unsurlardan hükümlüleri ziyaret hususuna değinilmiş, ceza infaz kurumunda hükümlülerin aile ilişkileri ele alınmıştır. Ceza infaz kurumunda tahliyeye hazırlık konusuna yer verilmiş, tahliye sonrası hükümlülerin ihtiyaçları konusuna değinilmiş ve hükümlülerin gelecek beklentileri üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde, araştırmanın yöntemi konusu açıklanmıştır. Araştırmanın evreni ve örnekleme yer verilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları olan kişisel bilgi

formu, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ve gelecek beklentileri soru formu açıklanmıştır. Verilerin toplanması ve çözümlenmesi konusuna değinilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın saha bulguları yer almaktadır. Bu bölümde ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerle yapılan anket/soru formu bulgularına yer verilmiştir. Öncelikle katılımcıların demografik bilgilerine ve ceza infaz kurumu ile infaz sürecine ilişkin bulgular açıklanmıştır. Sonrasında sosyal destek algısı ve gelecek beklentileri üzerine yapılan korelasyon analizi, t testi analizi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) detaylı olarak sunulmuştur.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışmada hükümlülerin kişisel bilgileri, sosyodemografik özellikleri ve infaz sürecine dair bilgiler doğrultusunda, algıladıkları sosyal destek ile tahliye sonrası gelecek beklentileri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu bağlamda öncelikli olarak çalışmanın temelini oluşturan suç kavramının ve suçla mücadelede en etkin disiplinlerden birisi olan sosyal hizmetin tanımları yapılarak suç ve sosyal hizmet ilişkisi açıklanmıştır. Sosyal destek ve hükümlülerin sosyal destek sistemleri ele alınmış, çalışmanın genel çerçevesini oluşturan sosyal destek kavramının içeriği ve önemi üzerinde durulmuştur. Suçun önlenmesi ve hükümlülerin rehabilitasyonu konusunda ceza infaz kurumlarında yürütülen iyileştirme çalışmaları üzerinde durulmuş, hükümlülerin ceza infaz kurumundan çıktıktan sonraki ihtiyaçları ve geleceğe dair beklentileri konusuna değinilmiştir.

Çalışmada ayrıca araştırma sahası ile ilgili olarak hükümlülerle birebir yapılan ölçek ve soru formu uygulamaları sonucunda ulaşılan verilere yönelik yapılan analizler yer almaktadır. Yapılan analiz sonrasında ulaşılan sonuçlara ve ileriye dönük önerilere yer verilmiştir.

Çalışmanın Önemi

Ceza infaz kurumundaki hükümlüler algıladıkları sosyal destek düzeyi açısından farklılık göstermektedir. Hükümlü olarak ceza infaz kurumunda olan kişilerin, aile ve yakınları ile görüşme imkânları yasal haklar çerçevesinde ceza infaz kurumu dışındaki hayata göre sınırlanmaktadır. Ancak bu sınırlı görüşme, hükümlü açısından psikososyal yönden önem taşımaktadır.

Ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin, aile ve yakınları ile bağlarını sürdürmesi ve algıladıkları sosyal destek tahliye olduktan sonraki hayatını etkilemektedir. Hükümlü tahliye olduktan sonra tekrar ailesine ve sosyal çevresine dönmektedir. Eğer kurumda cezasını infaz ederken aile ve yakınları ile bağlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirebiliyorsa, tahliye olduktan sonraki hayata dair geleceğe yönelik daha umutlu beklentileri olacaktır.

Bu araştırma ile ceza infaz kurumundaki hükümlülerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin, tahliye sonrası gelecek beklentileri ile ilişkisi incelenecek olup ortaya çıkan sonuçlar ile hükümlülerin ceza infaz kurumunda aile ve yakınları ile bağlarını daha fazla

sürdürmesinin sağlanması, mevzuat değişikliği ve kurum tarafından yürütülen psikososyal hizmetlerin niteliğinin artırılması gibi sonuçlara ulaşabilmek açısından önem taşımaktadır. Çalışma, hükümlülerin algıladıkları sosyal destek ile geleceğe yönelik beklentileri arasındaki ilişkiyi görünür kılması açısından önemlidir.

Yapılan literatür taramasında, Türkiye’de hükümlülerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile tahliye sonrası gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi inceleyen yeterli akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle söz konusu çalışmanın gerekliliğini ortaya koyan en temel unsurlardan birisi budur. Bu açıdan çalışma, şimdiye kadar böyle bir çalışma yapılmadığından ayrı bir önem taşımaktadır. Çalışmanın, alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmekte olup hükümlülerin sosyal desteği ve gelecek beklentileri ile ilgili yapılacak başka araştırmalar için bir işaret fişegi yakarak bu konudaki gelecek araştırmalara yön verebilecek olması da önemli bir yanını oluşturmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin kişisel bilgileri, sosyodemografik özellikleri ele alınarak, algıladıkları sosyal destek düzeyinin, tahliye sonrası gelecek beklentileri ile ilişkisini incelemektir. Bu araştırma ile ortaya çıkacak sonuç itibarıyla hükümlülerin infaz sürecince ailesi ile temas kurması, algıladıkları sosyal destek düzeyini arttıracak düşünülmektedir. Bu durumun da hükümlülerin geleceğe yönelik beklentilerini daha olumlu kılacak olması nedeniyle ceza infaz kurumunda hükümlünün ailesi ile daha fazla temas kurabilmesine yönelik tespitler yapmak ve öneriler sunmak amaçlanmaktadır. Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Hükümlülerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Hükümlülerin salıverilme sonrası gelecek beklentileri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Hükümlülerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile salıverilme sonrası gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Hükümlülerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile salıverilme sonrasında karşılaşacağını düşündüğü zorluklar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Hükümlülerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile salıverilme sonrasında yeniden suça karışma konusundaki düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezi, hükümlülerin sosyodemografik özellikleri ve kişisel bilgileri doğrultusunda algıladıkları sosyal destek düzeyi ile geleceğe yönelik beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır şeklindedir. Bu hipotezi test etmek adına algılanan sosyal destek kavramı ve alt boyutları olarak aile, arkadaş, özel bir kişi; tahliye sonrası gelecek beklentileri açısından ise yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme

sonrasına hazırlık, salıverilme sonrası yaşam, salıverilme sonrası zorluklar alt boyutları değerlendirilmiştir. Bu araştırma için oluşturulan alt hipotezler şöyledir:

1. Hükümlülerin yaşı ile algıladıkları sosyal destek arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
2. Hükümlülerin ceza infaz kurumunda kaldıkları toplam süre ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
3. Hükümlülerin daha önce ceza infaz kurumuna girme sayıları ile gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
4. Hükümlülerin ilk suçu işledikleri yaşı ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
5. Hükümlülerin daha önce intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışları olma durumu ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
6. Hükümlülerin ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
7. Hükümlülerin ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
8. Hükümlülerin eş veya çocuklarının ziyaretlerine gelme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
9. Hükümlülerin kardeşlerinin ziyaretlerine gelme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
10. Hükümlülerin ailesi veya yakınları tarafından para yatırılma durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
11. Hükümlülerin eğitim durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
12. Hükümlülerin medeni durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
13. Hükümlülerin çocukluğunu kimlerle/hangi ortamda geçirdiği ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
14. Hükümlülerin ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
15. Hükümlülerin şu anki ruh sağlığı durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma tekniği olarak ise anket/soru formu ve ölçek kullanılmıştır. Araştırmanın konusu, hükümlülerin sosyal destek algısı ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi olması nedeniyle hükümlülerin gelecek beklentileri konusunda verileri elde etmek için bir anket/soru formu hazırlanmıştır. Ayrıca sosyodemografik ve kişisel bilgiler konularında

veri elde etmek için Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Hükümlülerin sosyal destek algısını ölçmek için ise Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın katılımcıları, herhangi bir suçtan hüküm alarak ceza infaz kurumunda bulunan, cezasını infaz eden hükümlülerdir. Söz konusu araştırmanın hükümlülere yönelik olması nedeniyle anket/soru formu ve ölçeklerin uygulamasını yapmak üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne yapılan yazılı başvuru ile uygulama izni alınmıştır. Alınan izin ile üç farklı ceza infaz kurumunda anket/soru formu ve ölçek uygulaması, "Gönüllü Katılım Formu"nu imzalayarak araştırmaya katılmak için gönüllülük gösteren hükümlülerle yapılmıştır.

Araştırmanın Tanımları

Suç: Yasalar tarafından yapılması yasaklanmış, yapıldığında da mahkemeler tarafından ceza veya güvenlik tedbiri şeklinde bir yaptırım uygulanan davranışlardır.

Hükümlü: Hukuka aykırı davranışı nedeniyle mahkeme tarafından suçlu bulunarak ceza verilen, cezaya itiraz edilen makamlarca da cezası kesinleşen ve verilen ceza süresini doldurması gereken kişidir.

Tahliye (Koşullu Salıverme): Herhangi bir suçtan dolayı hüküm giyerek hapis cezası almış olan kişilerin, cezalarının bir kısmını ceza infaz kurumunda iyi halli olarak infaz ettikten sonra ceza infaz kurumundan tahliye olarak geri kalan ceza süresinin belirli şartlara bağlanarak toplum içinde infaz edilmesidir.

Sosyal Destek: Kişinin hayatı içerisinde karşılaştığı problemler ve güç şartlar karşısında, olumsuz sonuçları azaltan ve uyum sürecini kolaylaştıran, ailesinden ve yakın çevresinden elde ettiği duygusal, sosyal, psikolojik ve ekonomik destektir.

Gelecek Beklentisi: Kişilerin, geçmişte yaşadıkları tecrübelerle dayanarak kendilerine yönelik gelecekle bağlantılı görüş ve kaygılarını içeren öngörüleridir.

Literatür İncelemesi

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın (YÖK) Ulusal Tez Merkezi uygulaması üzerinde yapılan literatür incelemesinde, hükümlülerin sosyal destek algısı ve gelecek beklentileri üzerine çalışılan bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Genellikle sosyoloji, psikoloji, eğitim bilimleri ve sosyal hizmet ana bilim dallarında, algılanan sosyal destek konusunu içeren, çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Ancak algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri üzerine, farklı niteliklerdeki gruplara yapılmış sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Bunlar; (Ege, 2018) Ergenlerin Sorunlarının ve Algıladıkları Sosyal Desteğin Gelecek Beklentilerine Etkilerinin İncelenmesi: Altındağ Örneği isimli doktora tezi, (Şen Davulcu, 2018) Çocuk Evleri Sitesinde Kalan Çocukların Algıladıkları Sosyal Destek ve Beklentileri isimli bilim uzmanlığı tezi, (Targan Çalış, 2017) Kadın Konukevlerinde Kalan Kadınların Sosyal Destek Sistemleri ve Gelecek Beklentileri isimli yüksek lisans tezi, (Topaktaş,

2015) Adölesanlarda Algılanan Sosyal Desteğin Gelecek Beklentisi ve Ruhsal Belirti Düzeyleri İle İlişkisi isimli uzmanlık tezidir.

Ege (2018), ergenlerin sosyodemografik bilgileri ışığında sosyal destek algıları doğrultusunda gelecek beklentilerini inceleyerek bu yöndeki gelecek beklentilerini desteklemeye yönelik çözümler üretmek amacıyla 397 ergen ile çalışmıştır. Aile ve okul konusunda sorun yaşamayan ergenlerin, sorun yaşayan ergenlere göre gelecek beklentileri daha yüksektir; ergenlerin ailesinden, arkadaşından ve öğretmeninden algıladıkları sosyal destek arttıkça, gelecek beklentileri de artış göstermektedir bulgularına ulaşmıştır.

Şen Davulcu (2018), Kocaeli’nde hizmet vermekte olan bir çocuk evleri sitesinde yaşayan korunmaya muhtaç çocuk kapsamındaki çocukların sosyal destek algısı ve geleceğe ilişkin beklentilerini incelemiştir. Çocukların, çocuk evi sitesindeki arkadaşlarından, okul öğretmenlerinden ve kurum yetkililerinden sosyal destek aldıkları; kurum yetkilileri arasında yer alan hemşireden en az düzeyde, kurum müdüründen ise en yüksek düzeyde sosyal destek aldıkları bulgularına ulaşmıştır.

Targan Çalış (2017), şiddet ve ailevi problemler nedeniyle kadın konukevinde hayatını devam ettiren kadınların, konukevi öncesindeki hayat tecrübelerini sosyal destek sistemi doğrultusunda ele alarak gelecek hayatlarından ne tür beklentilere sahip olduğunu ortaya koymak amacıyla konukevinde yaşayan 20 kadın ile derinlemesine görüşerek çalışmıştır. Konukevinde kalan kadınların, çoğunlukla düşük eğitim seviyesinde olan, erken yaşta evlenen, çalışma yaşamına katılmayan, çocuğu olan, uzun süreli aile sorunları olan, şiddete uğrayan kadınlardan oluştuğu; gelecek hayatlarına dair en temel beklentilerinin ise iş bulup çalışma ve kendi kurduğu bir hayata sahip olma isteği olduğu bulgularına ulaşmıştır.

Topaktaş (2015), adölesanların sosyal destek algısının, ruhsal belirtiler ve gelecek beklentisi üzerindeki etkisinin tespit edilmesi amacıyla Samsun ilindeki 12-18 yaş aralığındaki 688 adölesan ile çalışmıştır. Adölesanlarda, sosyal destek algısının, ruhsal semptomları azaltmış olduğu ve geleceğe dair beklentileri olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Suç Kavramı

1.1.1. Suçun Tanımı

Suç evrensel bir kavramdır. Suç olgusu, tarihin ilk devirlerinden itibaren olmuştur, gelecek devirlerde de olmaya devam edecektir. Suç olgusunun olmadığı bir toplum hayalden ibarettir (Dönmezer, 1984: 62).

Suç olgusunun hukuksal, suçbilimsel, toplumsal, psikolojik, dini ve ahlaki tarafları bulunmaktadır.

- Suç; yasaya uygun davranılmaması nedeniyle hukuksal,
- Ne tür eylemlerin suç teşkil ettiğinin tespit edilmesi nedeniyle suçbilimsel,
- Toplumu zararlı bir şekilde etkilemesi nedeniyle toplumsal,
- Kişisel bir eylem olması nedeniyle psikolojik,
- Dini kurallara aykırı yönü olması nedeniyle dini,
- Ahlaki kaidelere uygun olmaması nedeniyle ahlaki bir kavramdır (Uluğtekin, 1991: 36).

İnsanlar bir araya gelerek cemiyetleri yani toplumları oluştururlar. İnsanlar yer aldıkları cemiyet içinde belli kurallara göre davranırlar. Kişi, sosyal kurallara aykırı davrandığında suç ortaya çıkar. Bir cemiyette hangi davranışların suç olabileceğini kesin olarak açıklamak mümkün olmamaktadır. Çünkü suç, görelidir. Bu niteliğinden ötürü suça ilişkin tanımlamalar mekân ve döneme göre farklılık taşımaktadır (Balcıoğlu, 2001: 50).

Dönmezer tarafından suç (1984: 48), topluma zarar verdiği veya tehlikeli olduğu yasama organınca kabul edilen fiil olarak tanımlanmaktadır. Kulaksızoğlu (1998: 196) ise suçu, “Toplumdaki yasal düzeni bozması nedeniyle kanunlarca yasaklanmış fiil” şeklinde tanımlamaktadır.

Suç kavramına yönelik ortaya konan tüm tanımlarda suç, bir toplulukta dönemsel olarak yer alan ülküler, görenekler ve değerler sistemi kapsamında mevcut olan kurallara ilişkin yasal sisteme uymayan, bu sistemden uzaklaşan eylemler olarak tanımlanmaktadır (İçli, 2013: 533).

Tarihin ilk dönemlerinden bu zamana değin her toplumda karşılaşılan suç eylemi, tarihsel dönemde farklı etkenlere göre şekillenip farklı bilim dallarınca farklı açılardan tanımlanmıştır. Devlet kurumunun ortaya çıkmasıyla suç, devletin koyduğu yasalara uygun olmayan davranışlar şeklinde tanımlanmıştır (Can, 2014: 6).

Hukuksal olarak suç fiilini ceza yasaları belirler. Bir eylem yasal olarak suç şeklinde tanımlanmamışsa, geleneksel ve ahlaki açıdan yüz kızartıcı bir fiil veya toplum tarafından kınanan bir eylem bile olsa ceza yasalarında yer almadığı için yasal olarak suç teşkil etmez. Bir eylemin suç olması için kanunen suç olarak tanımlanması gerekmektedir. Hukuksal olarak suç, yasanın yasak olarak belirttiği davranışları yapmak şeklinde tanımlanırken; suçlu ise bu yasak davranışları yapan kişidir. Fakat suç ve suçluluk yasal olarak

tanımlanırken kriminoloji uzmanları yapılan tanımları eleştirmiştir. Çünkü kriminologlara göre suç ve suçluluk kavramlarında beşerî faktörler yer alır. Bu nedenle suç kavramının tanımı yasal kurallarla sınırlanmamalıdır. Suç davranışının insanın fitratında yer aldığı, suç ve suçluluğun farklı toplumlarda değişiklik gösterdiği, bir toplumda suç olarak tanımlanan bir eylemin farklı bir toplumda suç olarak tanımlanamayacağı bu yüzden hukuki olarak yapılan tanımlamanın dar olduğunu ifade etmektedirler (Soyaslan, 1998: 36).

Suç kavramı karmaşık bir durumdur. Bu nedenle suç eyleminin oluşması bir sebebe bağlı değildir. Bu eylemin oluşması ve devam etmesi sadece ferdi veya çevreden kaynaklanan faktörlerden oluşmaz. Bu faktörlerin birbirini döngüsel olarak etkilemesi sonucunda suç eyleminin ortaya çıktığı değerlendirilmektedir (Durak, 2017: 133).

1.1.2. Sosyal Hizmetin Tanımı

Sosyal hizmetin insanları ve toplumu bir bütün olarak anlamak gayreti, bireylerin kapasitesini geliştirip problemlerle başa çıkabilmelerini sağlayacak yeteneklere sahip olmasını amaçlamıştır. Bunu gerçekleştirme çabasıyla sosyal hizmetin, sosyal bilimlerin içinde genelci, uygulamaya dönük ve multi disiplinler özelliğiyle kendine has bir içeriği bulunmaktadır (Cılga, 2004: 33).

Sosyal hizmet öncelikle bir meslektir. Ayrıca uygulama tarafı olan bir bilim dalıdır. Bu özellik sosyal hizmeti evrensel hale getirmektedir. Sosyal hizmetin bilim ve meslek olarak iki ayrı yönü olması sosyal hizmete özgü kavramsal yapının olduğunu göstermektedir (Şeker, 2012: 3).

Duyan'a (2010:2) göre meslek olarak sosyal hizmet kavramı, mesleki etik ile kişilere yardım etmeyi amaçlayan bir uygulama şeklidir. Disiplin olarak ise, makro politikaların üretilmesi için farklı bilim dallarından yararlanıp kişi ve halka yönelik bilgi yaratma faaliyetidir. Yani bilime dayanan tekniklerle kişilere yardım eden ve bu yolla kişilerin hayat kalitesini arttıran bir dayanışma mesleğidir.

IFSW (International Federation of Social Workers-Sosyal Hizmet Uzmanları Uluslararası Federasyonu) ve IASSW (International Association of Schools of Social Work-Sosyal Hizmet Okulları Uluslararası Birliği) Genel Kurulu tarafından 2014 yılında onaylanan Sosyal Hizmet Mesleğinin Küresel Tanımı şöyledir:

Sosyal hizmet, uygulamaya dayalı bir meslek ve toplumsal değişimi ve gelişmeyi, sosyal uyumu ve insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini destekleyen akademik bir disiplindir. Sosyal adalet prensipleri, insan hakları, kolektif sorumluluk ve çeşitliliklere saygı, sosyal çalışmaların merkezi konumundadır. Sosyal çalışma teorileri, sosyal bilimler, beşerî bilimler ve yerli bilgi, sosyal çalışma ile desteklenmiştir. İnsanları ve yapıları yaşam mücadelelerini ele almak ve refahı arttırmak için kullanır. Yukarıdaki tanım ulusal ve/veya bölgesel düzeyde güçlendirilebilir (<https://www.ifsw.org>, 2019).

Kişilere yardımı amaçlayan, kişilerin sosyal fonksiyonelliğini ve yakın ortamı ile etkileşimini kurmayı amaçlayan, bu amacı gerçekleştirirken de kendine has usulleri uygulayan bu hususta bilgi ve donanıma sahip olan bir disiplindir sosyal hizmet (Demiröz, 2003:86).

Kişilerin sorunlarını çözüme kavuşturmak ve başa çıkma yeteneklerini geliştirmek; imkân ve hizmet sağlayan unsurlarla danışanları ilişkilendirmek; etkin olarak sistemin fonksiyonunu sağlamak; toplumsal hizmetlerin geliştirilmesine katkı sağlamak şeklinde 4 ana amacı vardır sosyal hizmetin (Duyan, 2003: 4-5).

Sosyal hizmet, daima kişilerin problemlerine çözüm bulmayı, ihtiyaçlarını gidermeyi ve sorunlarını azaltmayı amaçlamıştır. Sosyal hizmet, ortaya çıktıktan sonra ilk gelişen ve kullandığı temel yöntem bireylerle sosyal hizmet yöntemidir. Bu yöntem ile kişi ve ailesinin toplumsal olarak belli kaynaklardan yararlanması, destek sağlanarak kaygılarının giderilmesi ve problem çözme tekniklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Turan, 2012: 1).

Kongar'a göre sosyal hizmet insanı ve toplumu konu edinen bir meslektir, disiplindir. Sosyal hizmet, diğer sosyal bilimlerden uygulamaya dönük olması yönüyle ayrılmaktadır. Sosyal hizmet, kişinin ve toplumun problemlerine yönelmiştir. Kısaca ifade edecek olursak sosyal hizmetin amacı, bu problemleri tespit etmek ve çözüm sağlamak için yardım etmektir (aktaran Duyan vd., 2008: 20).

Sosyal hizmet diğer sosyal bilimlerden üç temel noktada ayrılmaktadır. İlk olarak sosyal hizmetin konusunu oluşturan kişisel ve toplumsal problemleri çözmeye odaklanmış olmasıdır. İkinci olarak uygulamalı özelliğidir. Uygulamadaki hedef, değişim sağlayarak kişisel ve toplumsal problemlerin çözülmesine yardım etmektir. Üçüncü olarak ise sosyal hizmet kişiyi tüm yönleriyle ve tüm sorunlarıyla bir bütün olarak ele almaktadır (Kongar'dan akt. Duyan vd., 2008: 20).

1.1.3. Sosyal Hizmet ve Suçluluk

Suç meydana getiren faktörler incelendiğinde, bu faktörlerin sosyal hizmet mesleğinin uygulama sahası olduğu tespit edilecektir. Suç eylemini ortaya çıkaran etkenlerin yok olmasına olanak verecek ve doğal olarak toplumsal huzurun ve refahın artmasını sağlayacak faktör doğru sosyal hizmet uygulamalarıdır. Bu nedenle sosyal hizmet ve suç ilişkisi üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu konuya önem verip doğru sosyal hizmet politikaları geliştiren toplumlar suçun önlenmesi ve suçtan doğan zararların ortadan kaldırılması için önemli sonuçlar elde edecektir (Sakarya, 2017: 34).

Adli sosyal hizmet, suç ve suçluluk konusunda önemli bir konuma sahiptir. Hükümlülerin ihtiyaçları ile mevzuatın sağladığı sorumluluklar arasında ilişkiyi kurarak hükümlülerin psikososyal açıdan iyi hale gelmesi için hizmetler yürütür. Bu hizmetleri, suç işleyen hükümlülerin iyileştirilmesi ve yeniden suça karışmamaları konusunu odağına alarak yerine getirir (<http://www.nofsw.org/app.html>'den akt. İl, 2003: 144-145).

Suçluluk konusunda sosyal hizmet, hükümlülerin iyileştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Sosyal hizmet uzmanları suçluluk alanında çalışırken, kabul ve gözlem, tanı ve sınıflandırma, rehberlik ve salıverilme sonrası planlama konularında roller üstlenmektedir. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları en az hükümlülerin davranış değiştirmelerinde olduğu gibi ailesi ve sosyal çevresi ile olan ilişkileri, ceza ve infaz sisteminin geliştirilmesi hususlarında da etkin hizmetler yürütür (Duyan vd., 2008: 189).

Sosyal hizmet, makro, mezzo, mikro düzeyde müdahale uygulayarak toplumsal refahın arttırılmasına yönelik işlevsel hizmetler yürütmektedir. Bu çerçevede suçluluk alanı, sosyal hizmet müdahalelerinin gerçekleştirilmesi için bir uygulama alanıdır. Suçlular ve yakınları da bu müdahalenin gerçekleştirilmesi için ulaşılması gereken hedef kitledir (İl, 1990: 38-39).

Ceza infaz kurumunda görev yapan sosyal çalışmacılar suçluluk ile ilgili alanda hükümlülerin iyileştirilmesinde ve diğer sosyal ihtiyaçları için çözüm üretilmesinde önemli fonksiyona sahiptirler. Söz konusu rollerini yerine getirirken ceza infaz kurumunda sosyal çalışmacı, danışman, eğitmen, salıverilme sonrası hayatı planlayan, imkânları kullanan, iletişim kurucu roller üstlenmektedir. Bunun dışında hükümlülere yönelik olarak infaz aşamasında diğer bir rolü ise, hükümlünün ailesi ve yakın çevresine yönelik çalışmalar yaparak salıverilme sonrası hayatı için hükümlülere desteklemektir (Saruç, 2013: 44).

Dolayısı ile hükümlünün infaz sürecinin başarılı şekilde tamamlanması için ceza infaz kurumunda sosyal çalışmacı, salıverilme sonrasına hazırlık amacıyla aile ve sosyal çevre ile ilişkileri sağlıklı bir şekilde kurarak kişi, aile, dernek, vakıf, kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde çalışmalar yürütür.

Hükümlüler suç işleyip ceza infaz kurumunda bir süre bulunmalarından dolayı toplumsal hayatta dışlanan, bu nedenle baskıya uğrayan ve etiketlenen kişilerdir. Dolayısıyla hükümlüler, toplumsal kaynaklara ulaşmada eşitsizliğe maruz kalıp güçlük çeken dezavantajlı bir gruptur. Sosyal hizmet uygulamaları, güçlendirme yöntemiyle hükümlülerin yaşadıkları olumsuzlukları değiştirmek için kendi imkân ve kapasitelerinin farkına varmasını, böylelikle sorunlarını kendisinin çözebilmesini, kendisine yardımcı olmasını sağlayan uygulamaları bünyesinde barındırır (Soytürk, 2013: 26).

1.2. Sosyal Destek

1.2.1. Sosyal Destek Kavramı

İnsan ilişkilerinin odağında kişinin hayatına dair istek ve doyum ihtiyacı yatmaktadır. Toplumsal hayat ise karşılıklı olarak beklentiler ve söz konusu beklentilerin doyurulma gayretlerinden ibaret olduğu ifade edilebilir. Yani kişi, kendi hayatında yer alan gayretlerini sadece toplumsal olarak diğer kişilerle kurduğu sosyal ilişkiler yoluyla gerçekleştirebilmektedir. Kişinin diğerleriyle oluşturduğu ilişkiler sosyal destek kavramının oluşmasını da beraberinde getirmiştir (Dülger, 2009: 13).

Kişiler arası ilişkilerin ve yakın sosyal bağların kişinin hayatında ne kadar önemli olduğu hususundaki çalışmalar bir yüzyıl öncesine kadar gitmektedir. Durkheim 1897’de kaleme aldığı “İntihar” isimli çalışması ile o dönem sosyal bilimler alanında çalışmalar yapan araştırmacılar üzerinde, yakın sosyal ilişkilerin ne kadar önemli olduğu hususunda düşünceler oluşmasına ve bu konuda çalışmalar yapılmasına vesile olmuştur (Özbesler, 2001: 7).

Sosyal destek, hem hayatın içerisinde karşılaşılan stres yaratan durumların oluşmasını hem de bu stresli durumların ortaya çıkardığı sonuçları çeşitli şekillerde etkilemektedir. Sosyal

destek; kişinin içinde olduğu durum, bu durumun manası ve verilen duygusal tepki üzerinde değişiklik oluşturur. Bu nedenle kişiler stres yaratan yaşam olayları ile baş etme konusunda gelişim gösterirler (Ardahan, 2006: 68).

Kişiyi sosyal çevresinden sağlanan yardım ve sosyal destek, kişide sağlam bir psikolojik bağışıklık sisteminin oluşmasını sağlamaktadır. Bu durum da kişilerin sorunlarla başa çıkma yeteneklerini geliştirmekte, kişileri güvensizlikten ve belirsizlikten alı koymaktadır (Abay Alyüz, 2018: 45).

Sosyal destek kavramının temelinde, çevresi tarafından kişinin güvenme, sevmeye, saygı duyma, ilgi gösterme, değer verme gibi ihtiyaçlarının karşılanması varsayımı bulunmaktadır. Bu nedenle, söz konusu ihtiyaç değişik açılardan ele alınması nedeniyle sosyal destek kavramının tanımında da farklılıklar oluşmaktadır (Başer, 2006: 8).

Sosyal destek, kişinin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek şeklinde tanımlanabilir (Yıldırım, 1997: 81). Çakır ve Palabıyıkoglu ise sosyal desteği, stresli olaylar ve kriz durumlarında yakın çevredeki kişiler tarafından sağlanan maddi ve manevi yardım şeklinde tanımlamaktadır (1997: 16).

Caplan tarafından sosyal destek; kişinin duygusal problemlerini çözebilmesi amacıyla psikolojik kaynaklarını ortaya çıkarmak için destek sağlayan, ihtiyacı olduğunda parasal ve araçsal destek sağlayıp bilgi, beceri ve nasihat vererek stresli durumlarla başa çıkmak için yardımcı olan ailesinden ve yakın çevresinden aldığı destek olarak ifade edilmektedir (aktaran Eylen, 2001: 25).

Bu tanımlamalar doğrultusunda sosyal destek genel olarak, yaşamın içinde karşılaşılan her bir durum için kişinin ihtiyacına yönelik olarak biyolojik, psikolojik, sosyal iyilik durumunun kuvvetlenmesi, korunması ve devamı için önemli bir konuma sahiptir (Özbesler, 2001: 10).

Sosyal destek sistemi, kişilere üç farklı biçimde yardım etmektedir. İlk olarak, kişinin hayatını etkileyen olumsuz etmenlerin etkisini zayıflatarak yardım etmektedir. İkinci olarak, kişinin hayatında karşılaştığı olumsuz olaylara yönelik olarak kişinin dayanıklılığını artırıp sağlık durumunun daha iyi olmasına katkı sağlayarak yardım etmektedir. Üçüncü olarak ise çevresel etkenlere karşı tampon görevi yaparak kişilere yardım etmektedir (House'dan akt. Yıldırım, 1997: 82).

Sosyal destek kaynaklarına bakacak olursak, aile, aile çevresi, akrabalar, arkadaşlar, öğretmenler, komşular, dini gruplar ile kişinin içinde yaşadığı toplum kişinin sosyal destek kaynakları olarak gösterilebilir. Kişinin, kendisinde veya sosyal destek kaynaklarında oluşabilecek değişimler kişinin sosyal destek düzeyini de değiştirebilecektir (Yıldırım, 1997: 81).

Turan (1999:161-162) sosyal destek sistemini, doğal ve resmi olmak üzere iki grupta incelemiştir. Kişinin ailesi, arkadaşları, akrabaları, komşuları doğal destek sistemini oluşturmaktadır. Toplum içerisindeki sosyal kuruluşlar ve hizmet programları resmi destek sistemlerini oluşturmaktadır.

Cohen ve Wills tarafından sosyal destek çeşitleri dört şekilde ele alınmaktadır:

1. Duygusal destek: Sevgi, zevk, ait olma, değer hissi, hoşlanma gibi korunma ihtiyaçlarını içermektedir.
2. Maddi destek: Parasal, araçsal veya materyal yardım gibi somut desteği içermektedir.
3. Bilgisel destek: Sorun olarak değerlendirilen durumlarla mücadeleyi ve sorunları anlamayı içeren destek şekli olarak değerlendirilebilir.
4. Yaygın destek: Birlikte vakit geçirme, boş zaman etkinliğinde bulunma, kafa dağıtma gibi arkadaşlık olarak değerlendirilebilir (aktaran Olçay, 2016: 34).

Caplan'a göre sosyal destek türleri beş grup şeklinde sınıflandırılmaktadır:

1. Duygusal Destek: İlgilenmenin, sevgi göstermenin ve güven duymanın iletilmesine dayanmaktadır.
2. Takdir Desteği: Bireyin problemleri ve eksikleriyle birlikte olduğu gibi kabul edilmesi ve saygı gösterildiğinin ifade edilmesine dayanmaktadır.
3. Maddi Destek: Parasal, araçsal ve hizmet verme olarak sağlanan desteğe dayanmaktadır.
4. Bilgisel Destek: Problemlerin çözüme kavuşturulması için ulaşılabilecek bilgilerin sağlanması ya da yetenek kazandırılmasına dayanmaktadır.
5. Beraberlik Desteği: Boş vakitlerin beraber geçirilmesine dayanmaktadır. (Caplan'dan akt. Torun, 1995: 23-24).

Bir diğer sınıflandırma da duygusal ve araçsal destek olarak yapılabilir:

Duygusal destek: Kişinin bireysel problemlerini ve özel olarak değerlendirdiği şeyleri konuşup paylaşabileceği kişilerin olmasıdır. Yani sırlarını paylaşabilecek birinin olması, kişiye karşılaştığı problemlerin oluşturduğu stres için dayanma gücü sağlayarak yalnız olmadığını, önemli olduğunu ifade ederek rahatlık sağlayan destek türüdür.

Araçsal destek: Bilgi sağlayan veya maddi olarak destek şeklinde ifade edilebilir. Bilgi vererek tavsiyelerde bulunma, araçsal ve parasal yardım, gözetim ve eğitim gibi destekleri içermektedir (Dunst'den akt. Eylon, 2001: 30).

Sosyal desteğe ihtiyaç duyulması ve sosyal desteğe ulaşabilme durumu, bireyin hayatı boyunca değişkenlik göstermekte ve başka olaylarca bu durum etkilenebilmektedir. Kişi tarafından sosyal desteğin olumlu olarak algılanabilmesi ve kullanılabilmesi için bazı unsurlar bulunmalıdır. Birey, sosyal destek için ihtiyaç hissedecek duruma ve desteğin ulaşılabilirliği konusunda algıya sahip olmalıdır. Kişi, sosyal desteği nasıl faydaya dönüştüreceğini bilmelidir. Bu bağlamda, birçok etken bireyin sosyal desteği kullanabilmesini etkilemektedir. Bireyin sosyal desteğe ihtiyaç duyması, sosyal desteği istemesi ve kullanması bireyin bu konudaki algılarını etkilemektedir (Bruhnn ve Philips'den akt. Bayraktar, 2011: 16).

Algılanan sosyal destek kavramı, kendisine değer veren ve ihtiyaç hissettiği bir zamanda yardım isteyebileceği birilerinin olduğuna yönelik inancı, kişisel değerlendirmesini içermektedir (Arıcıoğlu, 2008: 7).

Algılanan sosyal destek, kişinin çevresinde yer alan diğer insanlarla güvenli bir bağ kurduğuna, o kişilerden destek alabileceğine ilişkin bilişsel algıdır. Yani algılanan sosyal destek kişinin ihtiyacı olduğunda yardıma koşacak birilerinin olacağına dair inancı ve kişisel bir değerlendirmesidir (Lepore vd.'den akt. Akeren, 2017: 17).

1.2.2. Ceza İnfaz Kurumunda Hükümlü Olmak ve Sosyal Destek

Ceza infaz kurumunda bulunulan süreç boyunca aile ve yakın çevre ile ilişkilerin devam ettirilmesi, ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra da toplumsal hayata uyum sağlamada ve toplumsal bağların devamında da oldukça önemlidir. Aileden alınan sosyal desteğin varlığı, ceza infaz kurumundan tahliye olduktan sonra da çok önem ifade etmektedir. Tahliye olan hükümlüler genellikle dışlanma, etiketlenme, kısıtlı sosyal çevre, sağlıklı olmayan ilişkiler ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle, suç davranışına yönelme, yeniden suça karışma ve tekrar ceza infaz kurumunda dönme gibi durumlar yaşayabilmektedir (Saruç, 2013: 62).

Sosyal destek; ceza infaz kurumundaki hükümlünün üstündeki baskıyı azaltarak ailesi ve çevresi ile ilişkilerini sürdürmesine imkân veren önemli bir unsurdur. Ceza infaz kurumu yaşamı, içinde barındırdığı kısıtlı imkânlar ile aileden ve çevreden yalıtılmış şartlarda belli bir süre yaşamayı gerektirmektedir. Böyle bir ortam içerisinde yaşayan her kişide, fiziksel problemler, ruh sağlığının kötüleşmesi gibi sorunlar baş gösterir (İçağasıoğlu Çoban ve Akgün, 2011: 67).

Ceza infaz kurumunda hükümlülerin ailesi ve arkadaşları tarafından ziyaret edilmesi 5275 sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un Hükümlüyü Ziyaret başlıklı 83. Maddesinde şöyle düzenlenmektedir:

Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve yakın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/9 md.) Çocuk hükümlüler için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir (<http://www.mevzuat.gov.tr>, 2019).

Bu kanun hükmüne göre, ceza infaz kurumundaki hükümlüler aile yakınları ve 3 kişiye kadar olan arkadaşları tarafından haftada bir kez ziyaret edilebilmektedir.

Ceza infaz kurumunda, hükümlülerin ailesi ve yakınları ile telefon yoluyla haberleşme hakkı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün Telefonla görüşme hakkı başlıklı 88. Maddesinde “Kapalı kurumda bulunan hükümlüler, belgelendirmeleri koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve yakın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilir.” hükmü ile düzenlenmektedir (<http://www.mevzuat.gov.tr>, 2019).

Ceza infaz kurumunda ailenin ve yakın çevrenin ziyarete gelmeleri, telefon hakkını kullanarak aile ile görüşme ya da mektup yolu ile haberleşme, hükümlüler için sosyal destek sisteminin işlerliği açısından önemlidir. Hükümlünün ailesi tarafından ziyaret

edilmesi kişinin unutulmadığını ve kendisini önemseyen birilerinin olmasını düşünmesi nedeniyle sosyal destek açısından önem arz etmektedir (Saruç, 2013: 62-63).

Ceza infaz kurumunda izole olma durumu, zihinsel olarak zorlanma, gerçeklik duygusunu yitirme, duygusal olarak öfkelenme, saldırganlaşma, gibi sonuçlar yaratabilecek bir yoksunluğa yol açabilir. Bu yüzden ceza infaz kurumunda hükümlünün sosyal destek görmesi önemlidir (İçağasıoğlu Çoban ve Akgün, 2011: 67).

Başlı başına sadece hapsedilmek yani ceza infaz kurumunda bulunmak, beraberinde kişinin sosyal ve duygusal hayatında zararlı etkiler oluşturmaktadır. Bu zararlı etkilerin en aza indirgenmesi için de yöntemlerden birisi, hükümlü ile ailesi, akrabası ve toplum arasındaki ilişkileri korumak hatta bu olumsuz durumdan dolayı daha da kuvvetlenmesi için gerekli şartları sağlamaktır (Elibal, 2009: 28).

Hükümlülerin ailesi ve yakınlarından oluşan sosyal destek kaynakları, ceza infaz kurumunda olduğu gibi ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra da hükümlüler için destek alma noktasında önem arz etmektedir. Sosyal destek sisteminin güçlü olması, hükümlünün toplumsal hayata uyum sağlamasında ve daha da önemlisi yeniden suç davranışının önlenmesinde önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Brown and Ross'dan akt. Saruç, 2013: 174).

Hükümlünün, suç işleyerek ceza infaz kurumuna girmesi nedeniyle sosyal desteğini yitirmesi, ailesi ile ayrı düşmesi, yalnızlık yaşaması gibi sorunlar, ceza infaz kurumunda geçirdiği süreci daha da zorlaştıracak ve hayat sevincini kaybederek hayata yeniden başlama isteğinin kaybolmasına yol açacaktır (Özkürkçügil, 1998: 30).

Araştırmacılar tarafından mükerrer suçluluğun önlenmesi için yapılan araştırmalarda ortaya çıkan ortak nokta, yeniden suç işlemenin önlenmesi için kullanılan programların, merkezinde insan olan toplum temelli programlar olduğudur. Bu programlarda ayrıca eğitim ve iyileştirme çalışmalarında suça karışmış kişilerin ailesi ile de çalışılmaktadır. Yani hükümlülerin ailesi ve sosyal destek sağlayan kişiler ile çalışılması suçun önlenmesi açısından da önem arz etmektedir (Matthews ve Hubborddan akt. Acar vd., 2013: 169-170).

Hükümlüler, ailesinin yanında olduğunu, maddi ve manevi olarak destek vermeye devam ettiğini ve ceza infaz kurumunda bulunma nedeniyle yaşadığı olumsuzluklara rağmen geleceğe dair kendisi ile birlikte ortak plan yaptıklarını hissetmek isterler. Bu duygu, hükümlünün ceza infaz kurumundaki uyum aşamalarını olumlu olarak etkilemekle birlikte salıverildikten sonraki hayat için de bir umut niteliği taşımaktadır (Soytürk, 2013:35).

1.3. Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri

1.3.1. Ceza İnfaz Kurumlarında İyileştirme Çalışmaları

Çağdaş infaz anlayışına göre, hapsedmenin suçun yeniden işlenmesinin önlenmesinde bir anlam ifade etmediği çok açık ve net bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yani suç işleyen kişinin yeniden suç işlemesini önlemek için hapsedme tek başına yeterli bir çözüm değildir. İdeal infaz sistemine göre hapsedme süreci içerisinde hükümlünün yeniden topluma kazandırılması için sistematik bir şekilde, yetkin kişilerce hükümlünün eğitim ve

iyileştirme çalışmalarına tabi tutularak yeniden suç işlemesi önlenmeli ve toplumla tam uyumu sağlanmalıdır. Hükümlünün kurumda geçirdiği her bir zaman dilimi, devlete ekonomik olarak ağır yük getirmekte, mükerrer suçluluğun önlenmesi için yapılan eğitim ve iyileştirme çalışmaları hem ekonomik hem istenen etkinin sağlanması yönüyle daha verimli bir yöntem olduğu aşıkardır (Çolak ve Altun, 2006: 1).

Hükümlülerin infazının temel amacının da hapsedme değil topluma uyum sağlama ve topluma kazandırma olduğu 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un İnfazda Temel Amaç başlıklı üçüncü Maddesinde açıkça şöyle belirtilmektedir:

Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır (<http://www.mevzuat.gov.tr>, 2019).

Ceza infaz kurumlarında yürütülen iyileştirme çalışmalarının amacına ulaşması için bazı belirleyici etkenler vardır. İyileştirme programlarının bilişsel ve davranışsal usulleri bünyesinde barındırması, suç işlemiş bireyin ihtiyaçlarını dikkate alması, suç işlemiş kişinin hayatını sürdürdüğü sosyal çevrede veya yakınında söz konusu programların uygulanması, programları uygulayan uzman personelin niteliği ve katılım düzeyleri iyileştirme programlarının amaca ulaşmasında önemlidir (Acar vd., 2013:170).

Hükümlülerin topluma kazandırılması amacıyla ceza infaz kurumlarında yürütülen iyileştirme çalışmaları, psiko-sosyal yardım servisleri tarafından yürütülmektedir. Söz konusu iyileştirme çalışmaları psiko-sosyal yardım servisinde görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından yerine getirilmektedir. Psiko-sosyal yardım servisinin görevleri ve hükümlülerin topluma kazandırılma çalışmaları, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 24. Maddesinde ifade edilmektedir. Buna göre, psiko-sosyal yardım servisi, personel ve hükümlülerin ruh ve beden sağlığı ve bütünlüğüne ilişkin koruyucu, geliştirici programları araştıran, uygulayan ve gerektiğinde tedavi sürecine katılarak psikolojik destek ve müdahalede bulunan, ayrıca hükümlülerin bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek bireysel gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve toplumsal yaşamla uyumlaşmalarını sağlayan ve bireyin yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu amaçla gerektiğinde kurum en üst amirinin bilgisi dahilinde, aileler ve sosyal çevreyle görüşme yapan servistir (<http://www.mevzuat.gov.tr>, 2019).

Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisi tarafından yürütülen çalışmaların başında bireysel görüşmeler gelmektedir. Gerek dilekçe ile hükümlü ve tutukluların doğrudan başvurması, gerek kurum idaresinin veya diğer personelin yönlendirmesi gerek psiko-sosyal yardım servisinde görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacıların resen görüşmesi yoluyla bireysel görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Bu görüşmeler çoğu zaman tutuklu hükümlünün kurum içinde veya ailesi ile ilgili anlık sorunlarına çözüm bulma veya diğer birimler ile kurum kuruluşlara yönlendirme şeklinde tek görüşme olarak kalsa da birden fazla görüşmeyi gerektiren veya psikolog, sosyal çalışmacılar tarafından ihtiyaç duyulan bireysel çalışmalar da yapılmaktadır.

Sosyal kişisel çalışma yöntemi, kişi ve ailesinin sosyal ilişkilerindeki uyum sorunlarına odaklanır. Bireylerle sosyal hizmet tekniği, kişi ve ailesi bir problemle karşılaştığında bu sorunun çözüme kavuşturulmasına yardım etmek için kullanılmaktadır. Bu bağlamda kişi, yaşadığı aile ile bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu bütün yapı içerisinde her bir aile üyesinin huzurlu ve sağlıklı bir hayat sürmesi için gerekli çalışmalar yürütülmelidir (Turan, 2012: 24-25).

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 24. Maddesinde, hükümlünün topluma kazandırılması amacıyla psiko-sosyal yardım servisine, hükümlünün ailesi ve sosyal çevresi ile görüşme yapması sorumluluğu da verilmektedir. Ceza infaz kurumunda söz konusu aile görüşmeleri genellikle telefon yoluyla veya açık ziyaret günlerinde aile ile ceza infaz kurumunda yapılan görüşmeler şeklinde olmaktadır.

Bu bağlamda yeniden suçluluğun önlenmesi, hükümlünün ve ailesinin problemlerinin çözüme kavuşturulması ve hükümlünün kurum içerisindeki yaşamının daha sağlıklı şekilde sürmesinin sağlanması amacıyla psiko-sosyal yardım servisinde görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından sosyal kişisel çalışma yöntemi kullanılarak hükümlünün ailesi ve yakın çevresi ile derinlemesine ve nitelikli çalışmalar yapılmalıdır. Gerekli olduğu hallerde aile ve yakın çevre üyeleri ile kurumda daha sık çalışmalar yapmak hatta aile ziyaretleri ile hükümlünün içinde bulunduğu çevrede çalışmalar yürütmek gerekmektedir.

Ceza infaz kurumlarında yürütülen önemli iyileştirme çalışmalarından birisi de grup müdahale programlarıdır. Gerek Adalet Bakanlığı tarafından geliştirilen gerek Avrupa Birliği projeleri kapsamında geliştirilen grup çalışmaları ile hükümlülerin ruhsal problemlerinin çözülmesi, hükümlülere davranış değişikliği kazandırılması, madde bağımlılığı konusunda farkındalık yaratılması gibi amaçlarla grup çalışmaları yürütülmektedir.

- Öfke Kontrolü Müdahale Programı,
- Sigara, Alkol, Madde Bağımlılığı Müdahale Programı,
- Önce Düşün Müdahale Programı,
- Salıverilme Öncesi Mahkûm Gelişimi Müdahale Programı,
- Özel Güvenlik ve Denetim Müdahale Programı,
- 0-18 Yaş Aile Eğitim Programı,

Grup müdahale programlarına örnek olarak verilebilir.

1.3.2. Tahliye Sonrası Hükümlülerin İhtiyaçları ve Gelecek Beklentileri

Hükümlüler, ceza infaz kurumuna girmeden önce sosyal hayatlarında birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar genellikle hükümlüyü suça iten sebepleri de bünyesinde barındırmaktadır. Barınma, işsizlik, yoksulluk, eksik kalmış eğitim süreci, madde bağımlılığı gibi sorunlar hükümlüleri suç işlemeye yönelten sorunların başlıcalarıdır. Tahliye olduktan sonra hükümlülere yönelik olarak bu sorunların çözüme kavuşturulması ve ihtiyaçlarının karşılanması yaşam kalitesini arttırarak yeniden suç işlemeyi önleyecektir.

Bu nedenle hükümlülerin sorunlarının çözülmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması büyük önem taşımaktadır.

Barınma, hükümlülerin tahliye olduktan sonra ihtiyaç duyduğu unsurlardan birisidir. Hem toplumsal hayata uyum sağlamak hem de yeni bir düzen kurmak için barınma ihtiyacının çözülmesi gerekmektedir. Özellikle uzun süre ceza infaz kurumunda kalan hükümlüler, yeni bir düzen oluşturmakta çok zorlanmaktadır. Yeni bir düzen oluşturmak için de öncelikle barınma ihtiyacının karşılanması gerekmektedir. Barınma ihtiyacı karşılandığı takdirde yeniden suça karışma durumunun önlenmesi için bir tedbir alınmış olmakla birlikte hükümlünün toplumsal hayata uyumu da kolaylaşacaktır.

Hükümlülerin tahliye olduktan sonra ihtiyaçlarından birisi de iş ve gelir elde etme ihtiyacıdır. Dolayısı ile hükümlülerin karşılaştığı sorunlardan birisi de işsizliktir. Hükümlü tahliye olduktan sonra genellikle daha önce çalıştığı işini kaybetmekte, toplum içerisinde de eski hükümlü olmasından dolayı etiketlenme ile karşı karşıya kalması nedeniyle yeni bir iş bulmada zorluklar yaşamaktadır. İşsizlik, hükümlüleri suça iten sebeplerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle eski hükümlülerin iş sahibi olması ve gelir elde etmesi tahliye olduktan sonraki hayatına hem yeni bir başlangıç yapabilmesi hem de yeniden suç işlemenin önlenmesi için önem arz etmektedir.

Madde bağımlılığı, birçok sosyal soruna yol açtığı gibi suç davranışına neden olan önemli sorunlardan biridir. Suç türü fark etmeksizin hükümlülerin çoğunun geçmişinde uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı bulunmaktadır. Madde temin etmek için mala karşı veya madde etkisi altındayken kişiye karşı suç davranışında bulunmaktadır. Bu nedenle yeniden suç işlemenin önlenmesi, toplumsal hayata uyum sağlamak amacıyla hükümlülerin fiziksel ve ruhsal sağlık durumunun iyileştirilmesi için madde bağımlılığının etkilerinin önlenmesi, rehabilitasyon çalışmalarına dahil edilmesi gerekmektedir.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğe göre, “Gelecek: Daha gelmemiş, yaşanacak zaman, istikbal, ati” şeklinde tanımlanırken, “Beklenti: bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü” şeklinde tanımlanmaktadır. Buradan hareketle gelecek beklentisi ise kişinin, geleceğe ilişkin beklediği şeyler olarak ifade edilebilir. İkizoğlu vd. (2007: 25) ise gelecek beklentisini, kişinin gelecekte nasıl, nerede, ne şekilde, hangi konumda olma isteğine ilişkin bireysel ve toplumsal hayattan istedikleri olarak tanımlamaktadır.

Gelecek beklentisi, kişinin şu anki hayatını ve sonraki hayatını etkileyen faktörlerden birisidir. Önceki yaşam tecrübeleri kişinin geleceğe yönelik beklentilerinin niteliğini etkilemektedir (Tuncer, 2011:1265). Kuramsal açıdan değerlendirildiğinde geleceğe yönelik beklentiler önem arz etmektedir. Çünkü beklenti, karar alma sürecinde en önemli motivasyon kaynağıdır (Nurmi’den akt. Şimşek, 2011: 90). Adler de eski tecrübeler ve geleceğe ilişkin beklentiler arasında ilişki kurmuş, geleceğe ilişkin beklentilerin yüksek olması ya da düşük olmasını, kişinin davranışlarına etki eden bir durum olarak değerlendirmiştir (Adler’den akt. Tuncer, 2011:1266).

Suç davranışında bulunarak ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler, genel olarak olumsuz yaşam deneyimleri olan kişilerdir. Bu bağlamda hükümlüler, yoksulluk yaşamış,

işsiz kalmış, madde bağımlılığı sorunu yaşamış, evsiz veya barınmadan yoksun kalmış, ailesinden veya çevresinden sosyal destek görmemiş kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle olumsuz yaşam deneyimlerinden dolayı, hükümlülerin geleceğe yönelik beklentileri de olumsuz olarak etkilenmektedir.

Hükümlülerin tahliye olduktan sonraki ihtiyaçları, geleceğe yönelik beklentilerini de etkilemektedir. Örneğin ceza infaz kurumuna girince işini kaybetmiş biri olarak hükümlü, tahliye olduktan sonra da işe ihtiyaç duyması nedeniyle geleceğe ilişkin olarak iş bulma beklentisi taşımaktadır.

Geleceğe yönelik beklentileri etkileyen unsurlardan birisi de fiziksel ve ruhsal sağlık durumudur. Eğer hükümlü fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı ise geleceğe yönelik beklentileri olumlu olacaktır. Ancak fiziksel ve ruhsal olarak sağlık durumu iyi değilse salıverildikten sonra öncelikle tedavi olması, sağlığına kavuşması öncelikli olarak gelecekte beklediği unsurlardan biridir.

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Ülkemizde ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunan kişiler oluşturmaktadır. Evrenin büyüklüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemine, uygulamanın yapıldığı üç farklı ceza infaz kurumunda ulaşılan 322 hükümlü oluşturmaktadır. Katılımcılar, yetişkin kişilerden seçkisiz örneklem yoluyla seçilmiştir. Katılımcılar araştırma esnasında ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan 18 yaşın üstündeki kişilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre yapılmıştır.

Araştırmanın örneklemine oluşturan 322 hükümlünün verilerinden, anket/soru formu eksik doldurulan, anket/soru formunda eksik bölümü olan, okuryazar olmayan bir katılımcının başka biri tarafından doldurulan anket/soru formu analize dâhil edilmeyerek araştırmanın örneklemini 248 katılımcıdan oluşmaktadır.

Örnekleme dâhil olmayan bireyler: 18 yaş altında olanlar, kadınlar ve tutuklular araştırmaya dâhil edilmemiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu (Ek 2), Gelecek Beklentileri Soru Formu (Ek 3) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Ek 4) kullanılmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan, katılımcının yaş, evlilik durumu, çocuk sayısı, eğitim durumu, anne-babasına ait bilgiler, mesleği, bugüne kadar işlenmiş olan suç sayısı, türü ve aldığı toplam ceza süresi, aile ve yakınlarının ziyarete gelme durumları, ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra kimlerle yaşayacağı gibi soruları içeren, 41 ana soru ve verilen cevaplara göre değişen 5 alt sorudan oluşan, katılımcı tarafından doldurulan bir form hazırlanmıştır.

2.2.2. Gelecek Beklentileri Soru Formu

Katılımcıların ceza infaz kurumundan tahliye olmadan önce hazırlanması gereken tahliye planı, tahliye olduktan sonra karşılaşabileceği güçlükler, en çok neye ihtiyacı olacağı, kimlerle yaşayacağı, beklentileri, ceza infaz kurumunda aldığı eğitim ve iyileştirme çalışmalarının tahliye olduktan sonra hayatına hangi eğitimlerin katkı sağlayacağı, yeniden suç işlemekten alıkoyacak unsurların ne olduğu gibi soruları içeren, araştırmacı tarafından hazırlanan 26 ana soru ve verilen cevaplara göre değişen 13 alt sorudan oluşan bir soru formu hazırlanmıştır. Soru formu, soruların konuları ile gruplandırılması sonucunda, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık, salıverilme sonrası yaşam ve salıverilme sonrası zorluklar olmak üzere 4 alt boyuta ayrılmıştır.

Yeniden Suça Karışma ve Sosyal Destek Düşünceleri: Hükümlünün ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra yeniden suça karışmaya yönelik kendi düşünceleri ve ailesinden, yakınlarından suç işlemeye engel olacak sosyal destek düşünceleri konusundaki soruları içermekte, 7 ana soru ve 1 alt soru olmak üzere 8 sorudan oluşmaktadır. Yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu, Gelecek Beklentileri Soru Formunun 11, 15, 16, 22, 24, 25, 26 numaralı sorularından oluşmaktadır.

Salıverilme Sonrasına Hazırlık: Hükümlünün, ceza infaz kurumunda salıverilme sonrasına hazırlık konusunda plan ve değerlendirme için idare ile görüşme, tahliye planı oluşturma gibi konularda ve ceza infaz kurumunda yürütülen eğitim ve iyileştirme çalışmalarının salıverilme sonrasına yapacağı katkı hakkındaki düşüncelerini içermekte, 5 ana sorudan ve 2 alt sorudan oluşmaktadır. Salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu, Gelecek Beklentileri Soru Formunun 1, 2, 8, 9, 10 numaralı sorularından oluşmaktadır.

Salıverilme Sonrası Yaşam: Hükümlünün, ceza infaz kurumundan salıverildikten sonraki yaşamına dair çalışma, ihtiyaç, yaşayacağı yer, beklenti gibi gelecek düşüncelerini içermekte, 8 ana sorudan ve 7 alt sorudan oluşmaktadır. Salıverilme sonrası yaşam alt boyutu, Gelecek Beklentileri Soru Formunun 3, 5, 6, 7, 13, 14, 21, 23 numaralı sorularından oluşmaktadır. 21 ve 23. sorular, diğer sorularla ters kurgu ile sorulmuş olup analiz edilirken bu sorulara verilen cevaplar değiştirilerek istatistik programına işlenmiştir.

Salıverilme Sonrası Zorluklar: Hükümlünün, ceza infaz kurumundan salıverildikten sonraki yaşamına dair karşılaşılabileceği zorluklar, zorluklarla başa çıkabilme, toplumsal hayata uyum sağlama gibi düşünceleri içermekte, 6 ana sorudan ve 3 alt sorudan oluşmaktadır. Salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu, Gelecek Beklentileri Soru Formunun 4, 12, 17, 18, 19, 20 numaralı sorularından oluşmaktadır. 19. soru, diğer sorularla ters kurgu ile sorulmuş olup analiz edilirken bu sorulara verilen cevaplar değiştirilerek istatistik programına işlenmiştir.

2.2.3. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Zimet ve ark. (1988) tarafından geliştirilen bu ölçek araştırmanın temel unsurlarından birisi olan sosyal desteğe yönelik verileri toplamak için kullanılmıştır. Ölçek, 12 maddeden oluşmakta olup her madde 7 basamaklı ölçek ile değerlendirilmektedir. “Kesinlikle Hayır 1 2 3 4 5 6 7 Kesinlikle Evet” şeklinde 7 dereceli likert tipi bir ölçektir.

Ölçek aileden, özel kişiden ve arkadaştan algılanan sosyal destek olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 3, 4, 8, 11 numaralı sorular aileden algılanan sosyal desteği; 6, 7, 9, 12 numaralı sorular arkadaştan algılanan sosyal desteği ve 1, 2, 5, 10 numaralı sorular özel kişiden algılanan sosyal desteği içeren sorulardır. Her alt boyuta verilen cevapların toplanması neticesinde söz konusu alt boyuta ilişkin algılanan sosyal destek puanı; üç alt boyuta verilen cevapların toplanması neticesinde ise toplam sosyal destek puanı elde edilmektedir. Elde edilen puanın yüksek olması, kişinin o boyut üzerinde algılanan sosyal desteğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin, ülkemizde uygulanması için geçerlik ve güvenirlik çalışması Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmıştır. Cronbach Alfa katsayıları aile için .85, arkadaş için .88 ve özel bir insan için .92 bulunmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın örneklemini, suç davranışında bulunup hükümlü olarak ceza infaz kurumunda barındırılan, işlemiş olduğu suçun cezasını infaz eden hükümlülerdir. Söz konusu araştırmanın uygulama hedef kitlesi hükümlüler olması nedeniyle hükümlülere anket/soru formu ve ölçek uygulamasını gerçekleştirmek için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne yapılan yazılı başvuru ile uygulama izni alınmıştır. İlgili kurum tarafından verilen uygulama izni doğrultusunda üç farklı ceza infaz kurumunda anket/soru formu ve ölçek uygulaması, “Gönüllü Katılım Formu”nu imzalayarak araştırmaya katılmak için gönüllülük gösteren hükümlülerle yapılmıştır.

Uygulamanın istatistiksel analizi Kişisel Bilgi Formu, Gelecek Beklentileri Soru Formu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden elde edilen veriler doğrultusunda SPSS 23 programından faydalanılarak yapılmıştır. Sayısal değişkenleri olan sorular için korelasyon analizi, iki bağımsız grubu olan sorular için t testi analizi, ikiden fazla bağımsız grubu olan sorular için tek yönlü varyans analizi (anova) yapılarak veriler analiz edilmiştir. Tek yönlü varyans analizinde (anova) çoklu karşılaştırmalar için Bonferroni testi kullanılarak analiz yapılmıştır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Türkiye'deki tüm ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler ile yapılabilseydi, hükümlülerin algıladıkları sosyal destek ve tahliye sonrası gelecek beklentilerinin tespit edilmesi açısından daha kapsamlı bir çalışma olabilirdi. Ancak zaman ve kaynak kısıtlılığı nedeniyle araştırma Ankara'da hizmet veren Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı, Sincan Açık ve Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlüler ile sınırlandırılmıştır. Uygulama yapılan ceza infaz kurumları yetişkin erkek hükümlülerin barındırıldığı kurumlar olması nedeniyle, araştırma sadece yetişkin erkek hükümlülerle sınırlı olarak gerçekleştirilebilmiştir.

Araştırma bulguları; araştırma kapsamında kullanılacak olan Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu'ndan sağlanan verilerle sınırlıdır.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM

Bulgular ve yorum bölümü beş başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlıkta, hükümlülerin genel demografik verilerini içeren yüzde ve frekans tabloları bulunmaktadır. İkinci başlıkta hükümlülerin ceza infaz kurumu ve infaz sürecine ilişkin bilgilerin yer aldığı yüzde ve frekans tabloları yer almaktadır. Üçüncü başlıkta katılımcılara yöneltilen anket/soru formu ve ölçeklerden elde edilen sayısal verilerin korelasyon analizi ile elde edilen bulguları bulunmaktadır. Dördüncü başlıkta katılımcılara yöneltilen anket/soru formu ve ölçeklerden elde edilen verilerin t testi analizi ile ulaşılan bulguları yer almaktadır. Beşinci başlıkta ise katılımcılara yöneltilen anket/soru formu ve ölçeklerden elde edilen verilerin tek yönlü varyans analizi (Anova) ile elde edilen bulguları yer almaktadır.

3.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular

Tablo 1’de katılımcıların yaşlara göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde
18-25	33	13,3
26-35	74	29,8
36-45	62	25
46-55	35	14,2
55-64	6	2,4
Yaşını Belirtmeyen	38	15,3
Toplam	248	100

Tablo 1’e göre katılımcıların; %13,3’ünün 18-25 yaş, %29,8’inin 26-35 yaş, %25’inin 36-45 yaş, %14,2’sinin 46-55 yaş, %2,4’ünün 55-64 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %15,3’ü yaşını belirtmemiştir.

Katılımcıların yaş olarak %29,8 ile 26-35 yaş aralığında yoğunlaştığı söylenebilir.

Tablo 2’de katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Okuma-Yazma Bilen	4	1,6
İlkokul Mezunu	67	27
Ortaokul Mezunu	97	39,1
Lise Mezunu	59	23,8
Lisans Mezunu	18	7,3
Yüksek Lisans Mezunu	3	1,2
Toplam	248	100

Tablo 2’ye göre katılımcıların %1,6’sı sadece okuma yazma bilip herhangi bir okuldan mezun olmamıştır. %27’si ilkokul, %39,1’i ortaokul, %23,8’i lise, %7,3’ü lisans, %1,2’si yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların yaklaşık 2/3’ünü ilkokul ve ortaokul mezunları oluşturmakta olduğu görülmektedir. Buna karşın sadece %8,5’i en az üniversite mezunlarından oluştuğu söylenebilir.

Tablo 3'te katılımcıların meslek durumlarına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Meslek Durumuna Göre Dağılımı

Meslek Durumu	Frekans	Yüzde
Çiftçi	11	4,5
Esnaf	95	38,3
İşçi	125	50,4
Memur	8	3,2
Cevapsız	9	3,6
Toplam	248	100

Tablo 3'e göre katılımcıların %4,5'i çiftçi, %38,3'ü esnaf, %50,4'ü işçi, %3,2'si memur olduğu görülmektedir. Katılımcıların %3,6'sı meslek sorusunu cevaplandırmamıştır. Buna göre katılımcıların yarısının mesleği işçi olanlardan oluşmakta olduğu söylenebilir.

Tablo 4'te katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getirici bir işte çalışma durumlarına göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getirici Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
Evet	208	83,9
Hayır	40	16,1
Toplam	248	100

Tablo 4'e göre katılımcıların %83,9'u ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getirici bir işte çalışmakta olduğu, %16,1'i gelir getirici bir işte çalışmamakta olduğu görülmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun ceza infaz kurumuna girmeden önce çalıştığı söylenebilir.

Tablo 5'te katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önceki medeni durumunun dağılımı yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Medeni Durumuna Göre Dağılımı

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Evli	112	45,2
Evli Fakat Ayrı Yaşayan	5	2
Sözlü/Nişanlı	20	8,1
Boşanmış	24	9,6
Bekâr	87	35,1
Toplam	248	100

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların medeni durumunun %45,2'sinin evli, %2'sinin evli fakat ayrı yaşayan, %8,1'inin sözlü/nişanlı, %9,6'nın boşanmış, %35,1'inin bekâr olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların %45,2'sinin evli olarak diğer medeni durumlara göre en yoğun grup olduğu söylenebilir.

Tablo 6’da katılımcıların çocuk sayısı durumuna göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Çocuk Sayısı Durumuna Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde
Sıfır	93	37,5
Bir	33	13,3
İki	38	15,3
Üç veya Daha Fazla	55	22,2
Cevapsız	29	11,7
Toplam	248	100

Tablo 6’ya göre katılımcıların %37,5’inin çocuğunun bulunmadığı; %13,3’ünün bir, %15,3’ünün iki, %22,2’sinin üç veya daha fazla çocuğu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %11,7’si çocuk sayısı sorusunu cevaplandırmamıştır.

Tablo 7’de katılımcıların çocukluğunu geçirdiği aile yapısına göre dağılımı bulunmaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Çocukluğunu Geçirdiği Aile Yapısı Durumuna Göre Dağılımı

Aile Yapısı	Frekans	Yüzde
Çekirdek Aile	25	10,1
Geniş Aile	171	68,9
Düzensiz Farklı Şekilde	52	21
Toplam	248	100

Tablo 7’ye göre katılımcıların %10,1’i çekirdek ailede, %68,9’u geniş ailede çocukluğunu geçirdiği görülmektedir. %21’inin ise düzensiz farklı şekilde çocukluğunu geçirdiği ortaya çıkmıştır.

3.2. Ceza İnfaz Kurumu ve İnfaz Sürecine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de katılımcıların ceza infaz kurumunda kaldıkları toplam süreye göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda Kaldıkları Toplam Süreye Göre Dağılımı

Süre (ay)	Frekans	Yüzde
1-20	138	55,6
21-40	34	13,7
41-60	20	8,1
61-80	16	6,5
81-100	18	7,3
101 ve üstü	8	3,2
Cevapsız	14	5,6
Toplam	248	100

Tablo 8’e göre katılımcıların %55,6’sı 1-20 ay, %13,7’si 21-40 ay, %8,1’i 41-60 ay, %6,5’i 61-80 ay, %7,3’ü 81-100 ay, %3,2’si 101 ay ve üstü ceza infaz kurumunda kaldığı görülmektedir.

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların yarıdan fazlası (%55,6’sı) 1-20 ay arasında ceza infaz kurumunda kaldığı söylenebilir.

Tablo 9’da katılımcıların şu an infaz ettikleri suçun dışında daha önce başka suçtan dolayı ceza infaz kurumuna girme durumları yer almaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Şimdiki Suçun Dışında Daha Önce Başka Bir Suçtan Dolayı Ceza İnfaz Kurumuna Girme Durumuna Göre Dağılımı

Başka Suç Durumu	Frekans	Yüzde
Evet	129	52
Hayır	119	48
Toplam	248	100

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların %52’sinin daha önce başka suçtan ceza infaz kurumuna girdiği, %48’inin girmediği görülmektedir. Buna göre katılımcıların yarıdan fazlası daha önce başka suçtan dolayı en az bir kere ceza infaz kurumuna girdiği söylenebilir.

Tablo 10’da katılımcıların şu an infaz ettikleri suçun dışında daha önce başka suçtan kaç kez ceza infaz kurumuna girme durumları bulunmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Şimdiki Suçun Dışında Daha Önce Başka Bir Suçtan Dolayı Kaç Kez Ceza İnfaz Kurumuna Girme Durumlarına Göre Dağılımı

Seçenekler	Frekans	Yüzde
1 kez	47	35,9
2 kez	32	25
3 veya daha fazla kez	50	39,1
Toplam	129	100

Tablo 10’da şu an infaz ettikleri suçun dışında daha önce başka suçtan ceza infaz kurumuna giren katılımcıların %35,9’u bir kez, %25’i 2 kez, %39,1’i 3 veya daha fazla kez şimdiki suçun dışında daha önce ceza infaz kurumuna girdiği görülmektedir.

Tablo 11’de katılımcıların ilk suçu işlediğinde kaç yaşında olduğuna dair dağılım yer almaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların İlk Suçu İşlediğinde Kaç Yaşında Olduklarına Göre Dağılım

Yaş	Frekans	Yüzde
12-18	54	21,8
19-30	94	37,9
31-40	35	14,1
41-54	26	10,5
Cevapsız	39	15,7
Toplam	248	100

Tablo 11’de katılımcıların %21,8’i 12-18, %37,9’u 19-30, %14,1’i 31-40, %10,5’i 41-54 yaş arasında ilk suçunu işlediği görülmektedir. Katılımcıların %15,7’si bu soruyu cevaplamamıştır.

Tablo 12’de katılımcıların ceza infaz kurumunda intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunma durumlarına göre dağılım yer almaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme Davranışında Bulunma Durumlarına Göre Dağılım

İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme	Frekans	Yüzde
Evet	69	27,8
Hayır	179	72,2
Toplam	248	100

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların %27,8’inin ceza infaz kurumunda intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunduğu, %72,2’sinin ise bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 13’te ceza infaz kurumunda intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunanların söz konusu davranışların türüne göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme Davranışında Bulunanların Davranış Türüne Göre Dağılımı

Seçenekler	Frekans	Yüzde
İntihar Girişimi	24	34,8
Kendine Zarar Verme	31	44,9
Hem İntihar Girişimi Hem Kendine Zarar Verme	14	20,3
Toplam	69	100

Tablo 13 incelendiğinde intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunan katılımcıların %34,8’i intihar girişimi, %44,9’u kendine zarar verme, %20,3’ü de hem intihar girişimi hem kendine zarar verme davranışında bulunduğu görülmektedir.

Tablo 14’te katılımcıların ceza infaz kurumundaki psiko-sosyal yardım servisi ile, kuruma ilk girişteki görüşme haricinde görüşme yapma durumları yer almaktadır.

Tablo 14. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumunda Psiko-Sosyal Yardım Servisi ile Kuruma İlk Girişteki Görüşme Haricinde Görüşme Yapma Durumlarına Göre Dağılımı

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	60	24,2
Hayır	188	75,8
Toplam	248	100

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların %24,2’si ceza infaz kurumunda psiko-sosyal yardım servisi ile ilk görüşme haricinde görüşme yaparken, %75,8’i görüşme yapmadığı görülmektedir.

Buna göre katılımcıların çoğunluğunun (%75,8) ceza infaz kurumunda hükümlülere psikososyal hizmet sağlayan, psiko-sosyal yardım servisinden destek almadıkları sonucu bulunmuştur.

Tablo 15’te katılımcıların ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumuna göre dağılım yer almaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Ailesi veya Yakınlarının Ziyaretlerine Gelme Durumuna Göre Dağılımı

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	191	77
Hayır	57	23
Toplam	248	100

Tablo 15 incelendiğinde katılımcıların %77’sinin ailesi veya yakınları ziyaretlerine gelirken, %23’ünün gelmediği görülmektedir.

Tablo 16’da katılımcılara aileleri veya yakınları tarafından para yatırılma durumuna göre dağılım yer almaktadır.

Tablo 16. Katılımcılara Ailesi veya Yakınları Tarafından Para Yatırılma Durumuna Göre Dağılım

Seçenekler	Frekans	Yüzde
Evet	185	74,6
Hayır	63	25,4
Toplam	248	100

Tablo 16 incelendiğinde katılımcıların %74,6’sına aileleri veya yakınları tarafından para yatırıldığı, %25,4’üne ise para yatırılmadığı görülmektedir.

3.3. Korelasyon Analizi İle Elde Edilen Bulgular

Tablo 17. Bazı Araştırma Değişkenlerinin Korelasyon Katsayıları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Yaş	<i>r</i>	1,000												
CİK'te kaldığı toplam süre	<i>r</i>	0,182**	1,000											
Daha önce kaç kez CİK'e girmiş?	<i>r</i>	-0,130	0,157	1,000										
D.S.'ye kalan süre	<i>r</i>	-0,068	0,259**	0,096	1,000									
İlk kez suç davranışında bulunduğu yaş	<i>r</i>	0,758**	0,038	-0,413**	-0,049	1,000								
ÇBASDÖ (Aile)	<i>r</i>	0,144*	0,039	0,010	-0,107	0,118	1,000							
ÇBASDÖ (Özel kişi)	<i>r</i>	-0,002	0,032	-0,085	0,045	-0,071	0,356**	1,000						
ÇBASDÖ (Arkadaş)	<i>r</i>	0,103	0,075	-0,152	-0,052	0,168*	0,389**	0,401**	1,000					
ÇBASDÖ (Toplam)	<i>r</i>	0,101	0,063	-0,100	-0,045	0,088	0,738**	0,781**	0,780**	1,000				

GBSF (Zorluk)	<i>r</i>	-0,031	0,063	0,066	0,024	-0,135*	-0,183**	-0,243**	-0,176**	-0,263**	1,000			
GBSF (Yaşam)	<i>r</i>	-0,072	-0,079	-0,030	-0,019	-0,042	0,149*	0,021	0,067	0,099	-0,071	1,000		
GBSF (Sosyal Destek)	<i>r</i>	-0,007	-0,124	-0,004	-0,142*	-0,001	0,172**	0,216**	0,145*	0,233**	0,023	0,295**	1,000	
GBSF (Hazırlık)	<i>r</i>	-0,114	-0,035	0,186*	-0,034	-0,028	0,042	0,006	0,018	0,028	-0,050	0,097	0,152*	1,000

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Kişisel bilgi formu, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ve gelecek beklentileri soru formunun sayısal değişkenleri ile yapılan korelasyon analizi sonucunda;

Hükümlünün yaşı ile ceza infaz kurumunda kaldığı toplam süre ($r=0,182, p<0,01$), hüküm giydiği ilk suçu işlediğindeki yaşı ($r=0,758, p<0,01$), algılanan sosyal desteğin aile alt boyutu ($r=0,144, p<0,05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Ceza infaz kurumunda kalınan toplam süre ile denetimli serbestlikten yararlanmaya kalan süre ($r=0,259, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Ancak ceza infaz kurumunda kalınan toplam süre ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ve gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hükümlünün daha önce başka suçtan ceza infaz kurumuna girme sayısı ile hüküm giydiği ilk suçu işlediğindeki yaşı ($r= -0,413, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü; gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu ($r= 0,186, p<0,05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Denetimli serbestlikten yararlanmaya kalan süre ile gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ($r= -0,142, p<0,05$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Hükümlünün, hüküm giydiği ilk suçu işlediğindeki yaşı ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin arkadaş alt boyutu ($r= 0,168, p<0,05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü; gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu ($r= -0,135, p<0,05$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Algılanan sosyal desteğin aile alt boyutu ile hükümlünün yaşı ($r=0,144, p<0,01$), algılanan sosyal desteğin özel kişi alt boyutu ($r=0,356, p<0,01$), algılanan sosyal desteğin arkadaş alt boyutu ($r=0,389, p<0,01$), algılanan sosyal desteğin toplam puanı ($r=0,738, p<0,01$), gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası yaşam alt boyutu ($r=0,149, p<0,05$), gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ($r=0,149, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü; gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu ($r= -0,183, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Algılanan sosyal desteğin özel kişi alt boyutu ile algılanan sosyal desteğin arkadaş alt boyutu ($r=0,401, p<0,01$), algılanan sosyal desteğin toplam puanı ($r=0,781, p<0,01$), gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ($r=0,216, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü; gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu ($r= -0,243, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Algılanan sosyal desteğin arkadaş alt boyutu ile algılanan sosyal desteğin toplam puanı ($r=0,780, p<0,01$), gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ($r=0,145, p<0,05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü; gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu ($r= -0,176, p<0,01$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Algılanan sosyal desteğin toplam puanı ile gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ($r=0,233$, $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü; gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu ($r= -263$, $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

Gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası yaşam alt boyutu ile gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ($r=0,295$, $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

Gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ile gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu ($r=0,152$, $p<0,05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ilişki bulunmuştur.

3.4. T Testi Analizi ile Elde Edilen Bulgular

Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce çalışma durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Çalışma Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	208	22,133	7,634	0,030	245	0,976
	Hayır	39	22,094	6,975			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	208	15,833	8,814	0,620	245	0,536
	Hayır	39	14,897	7,677			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	208	16,790	7,984	-0,588	245	0,557
	Hayır	39	17,632	9,337			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	208	73,008	25,266	0,041	245	0,968
	Hayır	39	72,831	23,296			
GBSF (Zorluk)	Evet	206	3,713	2,848	0,300	245	0,764
	Hayır	41	3,571	2,340			
GBSF (Yaşam)	Evet	206	10,295	2,628	1,074	245	0,284
	Hayır	41	9,793	3,203			
GBSF (Yeniden)	Evet	206	6,284	1,481	0,277	244	0,782
	Hayır	41	6,214	1,392			
GBSF (Hazırlık)	Evet	206	5,074	2,350	0,998	245	0,319
	Hayır	41	4,689	1,665			

*Değişken: Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce çalışma durumları

Tablo 18 incelendiğinde katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce bir işte çalışma durumları yönüyle, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin tüm alt boyutları ve gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Katılımcıların daha önce ceza infaz kurumuna girme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Daha Önce Ceza İnfaz Kurumuna Girme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	127	21,490	7,795	-1,426	244	0,155
	Hayır	119	22,857	7,192			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	127	15,057	8,909	-1,159	244	0,248
	Hayır	119	16,336	8,357			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	127	15,737	8,247	-2,417	243,716	0,016
	Hayır	119	18,240	7,993			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	127	69,714	26,051	-2,180	243,502	0,030
	Hayır	119	76,578	23,321			
GBSF (Zorluk)	Evet	128	4,228	2,978	3,179	239,606	0,002
	Hayır	118	3,137	2,393			
GBSF (Yaşam)	Evet	128	9,839	2,759	-2,315	243,572	0,021
	Hayır	118	10,637	2,651			
GBSF (Yeniden)	Evet	127	6,391	1,547	1,347	243	0,179
	Hayır	118	6,138	1,369			
GBSF (Hazırlık)	Evet	128	5,156	1,906	1,037	244	0,301
	Hayır	118	4,858	2,583			

*Değişken: Katılımcıların daha önce ceza infaz kurumuna girme durumları

Tablo 19 incelendiğinde katılımcıların daha önce ceza infaz kurumuna girme durumları yönüyle, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin aile ve özel kişi alt boyutları ile gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri ve salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin arkadaş alt boyutu ve toplam puanı ile gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar ve salıverilme sonrası yaşam alt boyutu için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Daha önce ceza infaz kurumuna girenlerin ÇBASDÖ arkadaş alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 15,737$), daha önce ceza infaz kurumuna girmeyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 18,240$) anlamlı olarak düşüktür ($t(246) = -2,417, p < 0,05$). Daha önce ceza infaz kurumuna girenlerin ÇBASDÖ toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 69,714$), daha önce ceza infaz kurumuna girmeyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 76,578$) anlamlı olarak düşüktür ($t(246) = -2,180, p < 0,05$). Daha önce ceza infaz kurumuna girenlerin GBSF salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 4,228$), daha önce ceza infaz kurumuna girmeyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 3,137$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 3,179, p < 0,01$). Daha önce ceza infaz kurumuna girenlerin GBSF salıverilme sonrası yaşam alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 9,839$), daha önce ceza infaz kurumuna girmeyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 10,637$) anlamlı olarak düşüktür ($t(246) = -2,315, p < 0,05$).

Katılımcıların intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunma durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20. Katılımcıların İntihar Girişimi veya Kendine Zarar Verme Davranışında Bulunma Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	66	20,676	8,158	-1,811	243	0,071
	Hayır	179	22,635	7,258			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	66	14,469	8,559	-1,311	243	0,191
	Hayır	179	16,096	8,636			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	66	15,500	7,505	-1,606	243	0,109
	Hayır	179	17,391	8,405			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	66	67,528	24,141	-2,079	120,000	0,040
	Hayır	179	74,830	25,061			
GBSF (Zorluk)	Evet	67	4,337	2,846	2,180	113,608	0,031
	Hayır	178	3,459	2,705			
GBSF (Yaşam)	Evet	67	10,525	2,863	1,053	243	0,293
	Hayır	178	10,112	2,689			
GBSF (Yeniden)	Evet	67	6,318	1,778	0,312	242	0,755
	Hayır	178	6,252	1,339			
GBSF (Hazırlık)	Evet	67	5,494	2,210	2,092	121,141	0,039
	Hayır	178	4,827	2,259			

*Değişken: Katılımcıların intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunma durumları

Tablo 20 incelendiğinde katılımcıların daha önce intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunma durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin aile, özel kişi ve arkadaş alt boyutları ile GBSF'nun salıverilme sonrası yaşam ve yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ toplam puanı ile GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar ve salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. İntihar veya kendine zarar verme davranışında bulunanların ÇBASDÖ toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 67,528$), intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunmayanların toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 74,830$) anlamlı olarak düşüktür ($t(245) = -2,079, p < 0,05$). İntihar veya kendine zarar verme davranışında bulunanların GBSF salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 4,337$), intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunmayanların toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 3,459$) anlamlı olarak yüksektir ($t(245) = 2,180, p < 0,05$). İntihar veya kendine zarar verme davranışında bulunanların GBSF salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 5,494$), intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunmayanların toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 4,827$) anlamlı olarak yüksektir ($t(245) = 2,092, p < 0,05$).

Katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapma durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 21'de yer almaktadır.

Tablo 21. Katılımcıların Psiko-Sosyal Yardım Servisi ile Kuruma İlk Girişteki Görüşme Dışında Başka Görüşme Yapma Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	58	24,000	6,332	2,549	116,713	0,012
	Hayır	184	21,420	7,829			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	58	16,982	8,319	1,479	240	0,140
	Hayır	184	15,072	8,655			

ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	58	16,626	8,082	-0,265	240	0,791
	Hayır	184	16,954	8,271			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	58	76,812	22,906	1,478	240	0,141
	Hayır	184	71,263	25,536			
GBSF (Zorluk)	Evet	58	3,739	2,657	0,093	240	0,926
	Hayır	184	3,700	2,812			
GBSF (Yaşam)	Evet	58	10,694	3,080	1,555	240	0,121
	Hayır	184	10,055	2,607			
GBSF (Yeniden)	Evet	58	6,507	1,498	1,420	239	0,157
	Hayır	184	6,192	1,467			
GBSF (Hazırlık)	Evet	58	5,177	1,638	0,563	240	0,574
	Hayır	184	4,985	2,415			

***Değişken: Katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapma durumları**

Tablo 21 incelendiğinde katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapma durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin özel kişi, arkadaş alt boyutları ve toplam puanı ile GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar, salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapanların ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 24,000$), psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapmayanların toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 21,420$) anlamlı olarak yüksektir ($t(242) = 2,549, p < 0,05$).

Katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile aile sorunları nedeniyle görüşme yapma durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 22'de yer almaktadır.

Tablo 22. Katılımcıların Psiko-Sosyal Yardım Servisi ile Aile Sorunları Nedeniyle Görüşme Yapma Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	21	23,761	6,707	0,126	55	0,900
	Hayır	36	23,527	6,788			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	21	17,095	9,240	-0,093	55	0,926
	Hayır	36	17,305	7,641			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	21	17,142	7,571	0,328	55	0,744
	Hayır	36	16,425	8,178			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	21	77,333	24,323	0,153	55	0,879
	Hayır	36	76,345	22,984			
GBSF (Zorluk)	Evet	21	2,852	2,439	-1,745	55	0,087
	Hayır	36	4,118	2,797			
GBSF (Yaşam)	Evet	21	11,505	3,368	1,539	55	0,129
	Hayır	36	10,221	2,862			
GBSF (Yeniden)	Evet	21	6,863	1,884	1,325	55	0,191
	Hayır	36	6,327	1,177			
GBSF (Hazırlık)	Evet	21	5,562	1,540	1,259	55	0,213
	Hayır	36	5,002	1,689			

***Değişken: Katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile aile sorunları nedeniyle görüşme yapma durumları**

Tablo 22 incelendiğinde katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile aile sorunları nedeniyle görüşme yapma durumları yönüyle, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin tüm alt boyutları ve gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Katılımcıların işledikleri suç nedeniyle ailelerinin onları kabul etme/sahiplenme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 23'te yer almaktadır.

Tablo 23. Katılımcıların İşledikleri Suç Nedeniyle Ailelerinin Onları Kabul Etme/Sahiplenme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	220	23,224	6,499	5,175	27,973	0,000
	Hayır	26	13,538	9,278			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	220	16,297	8,543	4,095	33,854	0,000
	Hayır	26	10,038	7,219			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	220	17,268	8,083	1,771	244	0,078
	Hayır	26	14,269	8,865			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	220	75,719	23,322	4,539	29,501	0,000
	Hayır	26	50,461	27,220			
GBSF (Zorluk)	Evet	221	3,530	2,627	-2,423	27,261	0,022
	Hayır	25	5,250	3,439			
GBSF (Yaşam)	Evet	221	10,218	2,671	0,494	244	0,622
	Hayır	25	9,935	3,121			
GBSF (Yeniden)	Evet	220	6,328	1,399	1,882	243	0,061
	Hayır	25	5,749	1,919			
GBSF (Hazırlık)	Evet	221	5,047	2,211	1,727	244	0,085
	Hayır	25	4,264	1,449			

*Değişken: Katılımcıların işledikleri suç nedeniyle ailelerinin onları kabul etme/sahiplenme durumları

Tablo 23 incelendiğinde katılımcıların işledikleri suç nedeniyle ailelerinin onları kabul etme/sahiplenme durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin arkadaş alt boyutu ile GBSF'nun salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile, özel kişi alt boyutları ve toplam puanı ile GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. İşlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenir/sahiplenir diyenlerin ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 23,224$), işlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenmez/sahiplenmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 13,538$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 5,175, p < 0,01$). İşlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenir/sahiplenir diyenlerin ÇBASDÖ'nin özel kişi alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 16,297$), işlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenmez/sahiplenmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 10,038$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 4,095, p < 0,01$). İşlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenir/sahiplenir diyenlerin ÇBASDÖ'nin toplam puanı ortalaması ($\bar{X} = 75,719$), işlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenmez/sahiplenmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 50,461$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 4,539, p < 0,01$). İşlediğim suç nedeniyle ailem beni kabullenir/sahiplenir diyenlerin GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu puanı ortalaması ($\bar{X} = 3,530$), işlediğim suç nedeniyle ailem beni

kabullenmez/sahiplenmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 5,250$) anlamlı olarak düşüktür ($t(246) = -2,423, p < 0,05$).

Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 24. Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Psikolojik veya Psikiyatrik Tedavi Görme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	54	19,493	7,932	-2,810	79,492	0,006
	Hayır	193	22,863	7,253			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	54	13,821	8,212	-1,803	245	0,073
	Hayır	193	16,207	8,700			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	54	15,185	8,131	-1,770	245	0,078
	Hayır	193	17,409	8,171			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	54	64,666	25,420	-2,744	82,184	0,007
	Hayır	193	75,306	24,339			
GBSF (Zorluk)	Evet	54	3,731	2,456	0,123	245	0,902
	Hayır	193	3,678	2,853			
GBSF (Yaşam)	Evet	54	10,580	3,060	1,123	245	0,263
	Hayır	193	10,108	2,631			
GBSF (Yeniden)	Evet	54	6,597	1,625	1,853	244	0,065
	Hayır	192	6,181	1,407			
GBSF (Hazırlık)	Evet	54	5,096	1,859	0,317	245	0,751
	Hayır	193	4,986	2,355			

*Değişken: Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görme durumları

Tablo 24 incelendiğinde katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görme durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin özel kişi, arkadaş alt boyutları ile gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu ve toplam puanı için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi gördüm diyenlerin ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 19,493$), ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görmedim diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 22,863$) anlamlı olarak düşüktür ($t(247) = -2,810, p < 0,01$). Ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi gördüm diyenlerin ÇBASDÖ'nin toplam puanı ortalaması ($\bar{X} = 64,666$), ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görmedim diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 75,306$) anlamlı olarak düşüktür ($t(247) = -2,744, p < 0,01$).

Katılımcıların ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 25. Katılımcıların Ailelerinin veya Yakınlarının Ziyaretlerine Gelme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	189	23,347	6,496	4,131	73,842	0,000
	Hayır	57	17,976	9,143			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	189	16,925	8,506	4,411	98,520	0,000
	Hayır	57	11,567	7,891			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	189	17,991	8,115	3,939	97,777	0,000
	Hayır	57	13,397	7,592			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	189	77,686	22,904	5,461	85,574	0,000
	Hayır	57	57,255	25,289			
GBSF (Zorluk)	Evet	190	3,465	2,650	-2,076	81,163	0,041
	Hayır	56	4,398	3,042			
GBSF (Yaşam)	Evet	190	10,120	2,501	-0,908	244	0,365
	Hayır	56	10,498	3,425			
GBSF (Yeniden)	Evet	189	6,360	1,393	1,656	243	0,099
	Hayır	56	5,992	1,672			
GBSF (Hazırlık)	Evet	190	5,042	2,072	0,421	244	0,674
	Hayır	56	4,897	2,816			

*Değişken: Katılımcıların ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumları

Tablo 25 incelendiğinde katılımcıların ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumları yönüyle GBSF'nun salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin tüm alt boyutları ile GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 23,347$), ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 17,976$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 4,131, p < 0,01$). Ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin özel kişi alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 16,925$), ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 11,567$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 4,411, p < 0,01$). Ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin arkadaş alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 17,991$), ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 13,397$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 3,939, p < 0,01$). Ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin toplam puanı ortalaması ($\bar{X} = 77,686$), ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 57,255$) anlamlı olarak yüksektir ($t(246) = 5,461, p < 0,01$). Ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu toplam puanı ortalaması ($\bar{X} = 3,465$), ailem veya yakınlarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 3,042$) anlamlı olarak düşüktür ($t(246) = -2,076, p < 0,05$).

Katılımcıların eş veya çocuklarının ziyaretlerine gelme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Katılımcıların Eş veya Çocuklarının Ziyaretlerine Gelme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	84	24,519	5,455	3,202	206,742	0,002
	Hayır	125	21,573	7,848			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	84	15,964	9,067	-0,623	207	0,534
	Hayır	125	16,714	8,151			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	84	18,166	7,827	1,023	207	0,308
	Hayır	125	16,978	8,492			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	84	78,201	21,132	1,347	207	0,179
	Hayır	125	73,688	25,338			
GBSF (Zorluk)	Evet	85	3,253	2,698	-1,189	207	0,236
	Hayır	124	3,708	2,729			
GBSF (Yaşam)	Evet	85	9,748	2,038	-1,707	207	0,089
	Hayır	124	10,390	3,023			
GBSF (Yeniden)	Evet	84	6,142	1,461	-1,289	206	0,199
	Hayır	124	6,398	1,369			
GBSF (Hazırlık)	Evet	85	4,793	1,537	-1,301	207	0,195
	Hayır	124	5,162	2,284			

*Değişken: Katılımcıların eş veya çocuklarının ziyaretlerine gelme durumları

Tablo 26 incelendiğinde katılımcıların eş veya çocuklarının ziyaretlerine gelme durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin özel kişi, arkadaş alt boyutları ve toplam puanı ile GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar, salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Eşim/çocuklarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 24,519$), eşim/çocuklarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 21,573$) anlamlı olarak yüksektir ($t(242) = 3,202, p < 0,01$).

Katılımcıların kardeşlerinin ziyaretlerine gelme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27. Katılımcıların Kardeşlerinin Ziyaretlerine Gelme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	58	24,235	6,069	2,046	125,598	0,043
	Hayır	151	22,189	7,424			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	58	17,569	8,744	1,217	207	0,225
	Hayır	151	15,969	8,417			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	58	19,005	8,556	1,694	207	0,092
	Hayır	151	16,860	8,055			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	58	81,080	23,670	2,114	102,971	0,037
	Hayır	151	73,359	23,560			
GBSF (Zorluk)	Evet	58	3,540	2,764	0,055	207	0,956
	Hayır	151	3,517	2,711			
GBSF (Yaşam)	Evet	58	10,552	2,912	1,419	207	0,157
	Hayır	151	9,966	2,576			
GBSF (Yeniden)	Evet	58	6,469	1,428	1,109	206	0,269
	Hayır	150	6,227	1,401			
GBSF (Hazırlık)	Evet	58	5,033	1,755	0,094	207	0,925
	Hayır	151	5,004	2,116			

*Değişken: Katılımcıların kardeşlerinin ziyaretlerine gelme durumları

Tablo 27 incelendiğinde katılımcıların kardeşlerinin ziyaretlerine gelme durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin özel kişi, arkadaş alt boyutları ile gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutları açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu ve toplam puanı için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Kardeşlerim kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 24,235$), kardeşlerim kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 22,189$) anlamlı olarak yüksektir ($t(209) = 2,046, p < 0,05$). Kardeşlerim kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin toplam puanı ortalaması ($\bar{X} = 81,080$), kardeşlerim kuruma ziyarete gelmez diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 73,359$) anlamlı olarak yüksektir ($t(209) = 2,114, p < 0,05$).

Katılımcıların arkadaşlarının ziyaretlerine gelme durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28. Katılımcıların Arkadaşlarının Ziyaretlerine Gelme Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ	Evet	23	18,478	9,820	-2,286	24,482	0,031
(Aile)	Hayır	186	23,286	6,554			
ÇBASDÖ	Evet	23	15,927	9,377	-0,289	207	0,773
(Özel)	Hayır	186	16,473	8,431			
ÇBASDÖ	Evet	23	18,710	8,227	0,774	207	0,440
(Arkadaş)	Hayır	186	17,301	8,242			
ÇBASDÖ	Evet	23	70,821	27,219	-1,000	207	0,318
(Toplam)	Hayır	186	76,081	23,346			
GBSF	Evet	23	3,347	3,532	-0,328	207	0,744
(Zorluk)	Hayır	186	3,545	2,613			
GBSF	Evet	23	10,566	2,373	0,828	207	0,409
(Yaşam)	Hayır	186	10,075	2,716			
GBSF	Evet	23	6,756	1,314	1,673	206	0,096
(Yeniden)	Hayır	185	6,237	1,413			
GBSF	Evet	23	4,813	1,715	-0,501	207	0,617
(Hazırlık)	Hayır	186	5,037	2,055			

*Değişken: Katılımcıların arkadaşlarının ziyaretlerine gelme durumları

Tablo 28 incelendiğinde katılımcıların arkadaşlarının ziyaretlerine gelme durumları yönüyle ÇBASDÖ'nin özel kişi, arkadaş alt boyutları ve toplam puanı ile GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar, salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Arkadaşlarım kuruma ziyarete gelir diyenlerin ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 9,820$), arkadaşlarım kuruma ziyarete gelmez diyenlerin toplam puan ortalamasından ($\bar{X} = 23,286$) anlamlı olarak düşüktür ($t(209) = -2,286, p < 0,05$).

Katılımcıların ailesi veya yakınları tarafından para yatırılma durumlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları

puanlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi analiz sonuçları Tablo 29’de yer almaktadır.

Tablo 29. Katılımcıların Ailesi veya Yakınları Tarafından Para Yatırılma Durumlarına Göre T Testi Analizi

Alt Boyutlar	Değişken	N	Ort	SS	t	df	p
ÇBASDÖ (Aile)	Evet	183	23,477	6,249	3,997	77,200	0,000
	Hayır	60	18,333	9,304			
ÇBASDÖ (Özel)	Evet	183	17,023	8,529	4,769	110,868	0,000
	Hayır	60	11,433	7,654			
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Evet	183	17,633	8,020	2,216	95,112	0,029
	Hayır	60	14,850	8,580			
ÇBASDÖ (Toplam)	Evet	183	77,513	23,834	5,114	101,210	0,000
	Hayır	60	59,488	23,647			
GBSF (Zorluk)	Evet	184	3,433	2,644	-2,380	92,984	0,019
	Hayır	59	4,422	2,819			
GBSF (Yaşam)	Evet	184	10,280	2,474	0,817	241	0,415
	Hayır	59	9,947	3,413			
GBSF (Yeniden)	Evet	183	6,414	1,336	2,338	80,264	0,022
	Hayır	59	5,827	1,776			
GBSF (Hazırlık)	Evet	184	5,066	1,745	0,721	241	0,471
	Hayır	59	4,837	3,025			

*Değişken: Katılımcıların ailesi veya yakınları tarafından para yatırılma durumları

Tablo 29 incelendiğinde katılımcıların ailesi veya yakınları tarafından para yatırılma durumları yönüyle GBSF’nun salıverilme sonrası yaşam, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları için iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ’nin tüm alt boyutları ile GBSF’nun salıverilme sonrası zorluklar ve yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutları için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılır diyenlerin ÇBASDÖ’nin aile alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 23,477$), ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılmaz diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 18,333$) anlamlı olarak yüksektir ($t(243) = 3,997$, $p < 0,01$). Ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılır diyenlerin ÇBASDÖ’nin özel kişi alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 17,023$), ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılmaz diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 11,433$) anlamlı olarak yüksektir ($t(243) = 4,769$, $p < 0,01$). Ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılır diyenlerin ÇBASDÖ’nin arkadaş alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 17,633$), ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılmaz diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 14,850$) anlamlı olarak yüksektir ($t(243) = 2,216$, $p < 0,05$). Ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılır diyenlerin ÇBASDÖ’nin toplam puan ortalaması ($\bar{X} = 77,513$), ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılmaz diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 59,488$) anlamlı olarak yüksektir ($t(243) = 5,114$, $p < 0,01$). Ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılır diyenlerin GBSF’nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 3,433$), ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılmaz diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 4,422$) anlamlı olarak düşüktür ($t(243) = -2,380$, $p < 0,05$). Ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılır diyenlerin GBSF’nun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu puan ortalaması ($\bar{X} = 6,414$), ailem/yakınlarım tarafından bana para yatırılmaz diyenlerin puan ortalamasından ($\bar{X} = 5,827$) anlamlı olarak yüksektir ($t(243) = 2,338$, $p < 0,05$).

3.5. Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) İle Elde Edilen Bulgular

Tablo 30. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Eğitim Durumu Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
ÇBASDÖ (Aile)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	21,750	7,228	Gruplar Arası	896,039	5	3,380	0,006*	6-2
		2.İlkokul	67	24,253	5,483	Gruplar İçi	12724,35	240			6-3
		3.Ortaokul	95	21,607	7,930	Toplam	13620,39	245			6-4
		4.Lise	59	21,875	7,450						
		5.Lisans	18	21,055	9,136						
		6.Lisansüstü	3	8,666	4,041						
		Toplam	246	22,196	7,456						
ÇBASDÖ (Özel)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	8,250	2,872	Gruplar Arası	339,257	5	0,907	0,477	
		2.İlkokul	67	15,686	8,754	Gruplar İçi	17951,791	240			
		3.Ortaokul	95	15,926	8,434	Toplam	18291,048	245			
		4.Lise	59	16,389	8,965						
		5.Lisans	18	15,018	9,085						
		6.Lisansüstü	3	10,666	7,637						
		Toplam	246	15,716	8,640						
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	22,333	5,374	Gruplar Arası	348,356	5	1,044	0,392	
		2.İlkokul	67	17,746	7,985	Gruplar İçi	16018,165	240			
		3.Ortaokul	95	16,578	8,408	Toplam	16366,520	245			
		4.Lise	59	16,892	8,151						
		5.Lisans	18	16,555	8,325						
		6.Lisansüstü	3	9,3333	4,725						
		Toplam	246	16,975	8,173						
ÇBASDÖ (Toplam)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	69,777	8,098	Gruplar Arası	4918,755	5	1,625	0,154	
		2.İlkokul	67	76,915	22,733	Gruplar İçi	145308,735	240			
		3.Ortaokul	95	72,149	23,750	Toplam	150227,490	245			
		4.Lise	59	73,544	27,214						
		5.Lisans	18	70,172	28,855						
		6.Lisansüstü	3	38,222	20,841						
		Toplam	246	73,185	24,762						
GBSF (Zorluk)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	3,806	1,113	Gruplar Arası	20,409	5	0,565	0,727	
		2.İlkokul	67	3,312	2,816	Gruplar İçi	1734,619	240			
		3.Ortaokul	95	3,979	2,433	Toplam	1755,027	245			
		4.Lise	59	3,507	2,865						

		5.Lisans	18	3,409	2,970				
		6.Lisansüstü	3	3,863	3,755				
		Toplam	246	3,643	2,676				
GBSF (Yaşam)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	9,493	3,097	Gruplar Arası	49,789	5	0,242
		2.İlkokul	67	10,331	2,499	Gruplar İçi	1762,555	240	1,356
		3.Ortaokul	95	9,951	2,774	Toplam	1812,344	245	
		4.Lise	59	10,584	2,698				
		5.Lisans	18	10,862	3,147				
		6.Lisansüstü	3	7,352	1,384				
		Toplam	246	10,231	2,719				
GBSF (Yeniden)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	4,916	1,950	Gruplar Arası	10,319	5	0,958
		2.İlkokul	65	6,366	1,267	Gruplar İçi	515,129	239	0,445
		3.Ortaokul	97	6,315	1,614	Toplam	525,448	244	
		4.Lise	58	6,129	1,391				
		5.Lisans	18	6,396	1,470				
		6.Lisansüstü	3	6,777	1,347				
		Toplam	245	6,273	1,467				
GBSF (Hazırlık)	Eğitim Durumu	1.Okuryazar	4	4,200	1,616	Gruplar Arası	44,572	5	1,778
		2.İlkokul	67	4,941	1,741	Gruplar İçi	1203,607	240	0,118
		3.Ortaokul	95	5,331	2,339	Toplam	1248,179	245	
		4.Lise	59	5,059	2,686				
		5.Lisans	18	3,856	1,526				
		6.Lisansüstü	3	3,422	3,000				
		Toplam	246	5,013	2,257				

*p<0,01

Tablo 30 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile eğitim durumları arasında fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile eğitim durumu puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. ÇBASDÖ özel kişi alt boyutu, arkadaş alt boyutu, toplam puanı ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Test sonucunda lisansüstü mezunlarının ortalaması ($\bar{X} = 8,666$) ile ilkokul mezunlarının ortalaması ($\bar{X} = 24,253$), ortaokul mezunlarının ortalaması ($\bar{X} = 21,607$) lise mezunlarının ortalaması ($\bar{X} = 21,875$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(5-240) = 3,380, p < 0.01$]. Yani ilkokul, ortaokul ve lise mezunlarının aileden algıladıkları sosyal destek, lisansüstü mezunlarının aileden algıladıkları sosyal destekten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 31. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Medeni Durumu Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
ÇBASDÖ (Aile)	Medeni Durumu	1.Evli	112	22,642	7,035	Gruplar	238,250	5	0,840	0,523
		2.Bekâr	85	21,349	8,074	Arası	13676,664	241		
		3.Boşanmış	23	22,507	7,272	Gruplar İçi	13914,914	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	26,000	2,828	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	26,200	2,167					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	20,700	8,933					
		Toplam	247	22,126	7,520					
ÇBASDÖ (Özel)	Medeni Durumu	1.Evli	112	15,878	8,804	Gruplar	495,265	5	1,337	0,249
		2.Bekâr	85	14,223	8,213	Arası	17855,091	241		
		3.Boşanmış	23	16,391	10,214	Gruplar İçi	18350,356	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	16,000	16,970	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	19,800	5,310					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	18,950	6,832					
		Toplam	247	15,685	8,636					
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Medeni Durumu	1.Evli	112	17,723	8,297	Gruplar	363,361	5	1,083	0,370
		2.Bekâr	85	15,945	8,522	Arası	16170,844	241		
		3.Boşanmış	23	18,029	7,001	Gruplar İçi	16534,205	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	23,500	3,535	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	13,600	4,505					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	15,500	8,127					
		Toplam	247	16,923	8,198					
ÇBASDÖ (Toplam)	Medeni Durumu	1.Evli	112	74,992	24,255	Gruplar	2842,732	5	0,914	0,473
		2.Bekâr	85	68,690	25,812	Arası	149926,546	241		
		3.Boşanmış	23	75,903	25,738	Gruplar İçi	152769,278	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	87,333	31,112	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	79,466	12,169					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	73,533	25,670					
		Toplam	247	72,980	24,920					
GBSF (Zorluk)	Medeni Durumu	1.Evli	112	3,202	2,942	Gruplar	72,734	5	1,936	0,089
		2.Bekâr	85	4,324	2,602	Arası	1810,731	241		
		3.Boşanmış	23	4,092	2,378	Gruplar İçi	1883,465	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	4,250	3,889	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	3,916	2,157					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	3,091	2,557					
		Toplam	247	3,689	2,767					

GBSF (Yaşam)	Medeni Durumu	1.Evli	112	10,198	2,619	Gruplar	25,911	5	0,690	0,631
		2.Bekâr	85	10,113	2,853	Arası	1809,346	241		
		3.Boşanmış	23	9,9480	2,778	Gruplar İçi	1835,257	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	10,054	3,458	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	12,291	3,486					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	10,509	2,638					
		Toplam	247	10,211	2,731					
GBSF (Yeniden)	Medeni Durumu	1.Evli	111	6,294	1,339	Gruplar	17,723	5	1,675	0,141
		2.Bekâr	85	6,163	1,536	Arası	507,800	240		
		3.Boşanmış	23	6,043	1,429	Gruplar İçi	525,523	245		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	6,500	0,707	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	8,000	2,549					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	6,420	1,462					
		Toplam	246	6,272	1,464					
GBSF (Hazırlık)	Medeni Durumu	1.Evli	112	4,773	1,923	Gruplar	20,111	5	0,789	0,559
		2.Bekâr	85	5,102	2,273	Arası	1228,727	241		
		3.Boşanmış	23	5,616	3,818	Gruplar İçi	1248,838	246		
		4.Eşi Vefat Etmiş	2	6,300	0,989	Toplam				
		5.Eşiyle Ayrı Yaşıyor	5	5,530	1,002					
		6.İlişkisivar/Nişanlı/Sözlü	20	4,975	1,723					
		Toplam	247	5,010	2,253					

Tablo 31 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile medeni durumları arasında fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile medeni durumu puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. ÇBASDÖ'nin ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile medeni durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 32. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Çocukluğunu Geçirdiği Yer Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark			
ÇBASDÖ (Aile)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	22,214	8,332	Gruplar	109,277	4	0,477	0,753				
		2.Kasaba	5	23,400	7,127	Arası	13755,754	240						
		3.İlçe	43	22,782	6,784	Gruplar İçi	13865,031	244						
		4.İl	71	22,605	7,584	Toplam								
		5.Büyükşehir	98	21,302	7,677									
		Toplam	245	22,087	7,538									
ÇBASDÖ (Özel)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	15,464	9,543	Gruplar	265,708	4	0,885	0,473				
		2.Kasaba	5	21,000	7,681	Arası	18003,981	240						
		3.İlçe	43	14,093	7,498	Gruplar İçi	18269,689	244						
		4.İl	71	15,666	8,462	Toplam								
		5.Büyükşehir	98	16,071	9,044									
		Toplam	245	15,638	8,653									
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	16,857	8,329	Gruplar	270,776	4	1,005	0,405				
		2.Kasaba	5	14,800	9,628	Arası	16161,267	240						
		3.İlçe	43	18,465	7,703	Gruplar İçi	16432,044	244						
		4.İl	71	17,539	8,252	Toplam								
		5.Büyükşehir	98	15,819	8,284									
		Toplam	245	16,880	8,206									
ÇBASDÖ (Toplam)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	72,714	27,323	Gruplar	760,211	4	0,302	0,876				
		2.Kasaba	5	78,933	28,400	Arası	150956,675	240						
		3.İlçe	43	73,788	21,897	Gruplar İçi	151716,886	244						
		4.İl	71	74,416	24,490	Toplam								
		5.Büyükşehir	98	70,925	25,975									
		Toplam	245	72,807	24,935									
GBSF (Zorluk)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	4,245	3,537	Gruplar	24,964	4	0,812	0,518				
		2.Kasaba	5	5,100	5,746	Arası	1844,332	240						
		3.İlçe	43	3,310	2,301	Gruplar İçi	1869,296	244						
		4.İl	71	3,615	2,723	Toplam								
		5.Büyükşehir	98	3,730	2,564									
		Toplam	245	3,707	2,767									
GBSF (Yaşam)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	9,835	2,295	Gruplar	21,954	4	0,747	0,561				
		2.Kasaba	5	8,695	0,967	Arası	1762,543	240						
		3.İlçe	43	10,593	2,914	Gruplar İçi	1784,497	244						
		4.İl	71	10,262	2,239	Toplam								

		5.Büyükşehir	98	10,163	3,060					
		Toplam	245	10,201	2,704					
GBSF (Yeniden)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	27	6,797	1,566	Gruplar	13,749	4	1,607	0,173
		2.Kasaba	5	6,600	0,547	Arası	511,170	239		
		3.İlçe	43	6,403	1,770	Gruplar İçi	524,918	243		
		4.İl	71	6,008	1,303	Toplam				
		5.Büyükşehir	98	6,240	1,419					
		Toplam	244	6,270	1,469					
GBSF (Hazırlık)	Çocukluğunu Geçirdiği Yer	1.Köy	28	5,360	1,662	Gruplar	17,930	4	0,877	0,478
		2.Kasaba	5	4,970	1,573	Arası	1226,871	240		
		3.İlçe	43	5,215	2,043	Gruplar İçi	1244,801	244		
		4.İl	71	5,179	2,457	Toplam				
		5.Büyükşehir	98	4,678	2,361					
		Toplam	245	5,001	2,258					

Tablo 32 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile çocukluğunu geçirdiği yerin arasında fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile çocukluğunu geçirdiği yerin puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. ÇBASDÖ'nin ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile çocukluğunu geçirdiği yerin arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Tablo 33. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
ÇBASDÖ (Aile)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	22,181	7,531	Gruplar	181,450	3	1,070	0,362	
		2.Geniş Aile	52	22,653	6,842	Arası	13733,464	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	28,000	0,000	Gruplar İçi	13914,914	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	20,111	8,887	Toplam					
		Toplam	247	22,126	7,520						
ÇBASDÖ (Özel)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	16,161	8,975	Gruplar	234,682	3	1,049	0,371	
		2.Geniş Aile	52	15,423	8,066	Arası	18115,674	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	10,000	8,485	Gruplar İçi	18350,356	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	13,375	7,191	Toplam					
		Toplam	247	15,685	8,636						
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	16,907	8,298	Gruplar	90,073	3	0,444	0,722	
		2.Geniş Aile	52	17,653	7,324	Arası	16444,132	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	13,000	12,727	Gruplar İçi	16534,205	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	15,777	9,272	Toplam					
		Toplam	247	16,923	8,198						
ÇBASDÖ (Toplam)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	73,667	26,219	Gruplar	1498,246	3	0,802	0,494	
		2.Geniş Aile	52	74,307	22,045	Arası	151271,032	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	68,000	5,656	Gruplar İçi	152769,278	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	65,685	21,831	Toplam					
		Toplam	247	72,980	24,920						
GBSF (Zorluk)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	3,654	2,648	Gruplar	19,333	3	0,840	0,473	
		2.Geniş Aile	52	3,846	3,284	Arası	1864,132	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	0,750	1,060	Gruplar İçi	1883,465	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	3,840	2,429	Toplam					
		Toplam	247	3,689	2,767						
GBSF (Yaşam)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	10,020	2,579	Gruplar	22,312	3	0,997	0,395	
		2.Geniş Aile	52	10,489	2,914	Arası	1812,944	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	10,416	1,473	Gruplar İçi	1835,257	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	10,906	3,330	Toplam					
		Toplam	247	10,211	2,731						
GBSF (Yeniden)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	167	6,248	1,471	Gruplar	3,146	3	0,486	0,692	
		2.Geniş Aile	52	6,415	1,488	Arası	522,377	242			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	7,000	0,000	Gruplar İçi	525,523	245			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	25	6,080	1,441	Toplam					

		Toplam	246	6,272	1,464						
GBSF (Hazırlık)	Çocukluğunu Kimlerle Geçirdiği	1.Çekirdek Aile	169	4,715	1,996	Gruplar	50,562	3	3,418	0,018*	2-1
		2.Geniş Aile	52	5,757	2,816	Arası	1198,276	243			
		3.Kurum Yaşamı/Akranlar	2	4,310	0,156	Gruplar İçi	1248,838	246			
		4.Düzensiz, farklı şekilde	24	5,497	2,311	Toplam					
		Toplam	247	5,010	2,253						

*p<0,05

Tablo 33 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile çocukluğunu kimlerle geçirdiği durumu arasında fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile çocukluğunu kimlerle geçirdiği durumunun puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. ÇBASDÖ'nin tüm alt boyutları ve GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar, salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutları ile çocukluğunu kimlerle geçirdiği durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; GBSF'nun salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Test sonucunda geniş ailede çocukluğunu geçirenlerin ortalaması ($\bar{X} = 5,757$) ile çekirdek ailede çocukluğunu geçirenlerin ortalaması ($\bar{X} = 4,715$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(3-243) = 3,418$, $p < 0.05$]. Yani geniş ailede çocukluğunu geçirenler, çekirdek ailede çocukluğunu geçirenlere göre salıverilme sonrasına daha fazla hazırlık yaptığı söylenebilir.

Tablo 34. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Anne-Baba Medeni Durumu Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark			
ÇBASDÖ (Aile)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	21,325	8,118	Gruplar	586,997	5	2,123	0,063				
		2.Boşanmış	35	20,933	8,290	Arası	13327,917	241						
		3.Anne Vefat Etmiş	9	24,222	5,356	Gruplar İçi	13914,914	246						
		4.Baba Vefat Etmiş	44	24,613	5,288	Toplam								
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	18,875	8,339									
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	23,653	5,999									
		Toplam	247	22,126	7,520									
ÇBASDÖ (Özel)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	15,402	8,673	Gruplar	460,219	5	1,240	0,291				
		2.Boşanmış	35	16,085	8,613	Arası	17890,138	241						
		3.Anne Vefat Etmiş	9	9,444	5,126	Gruplar İçi	18350,356	246						
		4.Baba Vefat Etmiş	44	16,295	9,212	Toplam								
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	17,625	5,180									
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	17,038	8,924									
		Toplam	247	15,685	8,636									
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	17,024	8,026	Gruplar	944,718	5	2,921	0,014*	6-2			
		2.Boşanmış	35	13,447	9,274	Arası	15589,487	241						
		3.Anne Vefat Etmiş	9	19,777	7,446	Gruplar İçi	16534,205	246						
		4.Baba Vefat Etmiş	44	17,378	8,131	Toplam								
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	13,250	5,444									
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	20,487	6,874									
		Toplam	247	16,923	8,198									
ÇBASDÖ (Toplam)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	71,669	26,900	Gruplar	4635,480	5	1,508	0,188				
		2.Boşanmış	35	67,288	25,016	Arası	148133,798	241						
		3.Anne Vefat Etmiş	9	71,259	15,071	Gruplar İçi	152769,278	246						
		4.Baba Vefat Etmiş	44	77,717	21,785	Toplam								
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	66,333	22,478									
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	81,572	21,318									
		Toplam	247	72,980	24,920									
GBSF (Zorluk)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	3,746	3,077	Gruplar	18,855	5	0,487	0,786				
		2.Boşanmış	35	3,515	2,407	Arası	1864,610	241						
		3.Anne Vefat Etmiş	9	3,333	2,250	Gruplar İçi	1883,465	246						
		4.Baba Vefat Etmiş	44	4,099	2,882	Toplam								
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	3,562	1,930									
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	3,117	1,723									

		Toplam	247	3,689	2,767					
GBSF (Yaşam)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	10,191	2,717	Gruplar	15,117	5	0,400	0,848
		2.Boşanmış	35	10,393	2,887	Arası	1820,140	241		
		3.Anne Vefat Etmiş	9	9,6618	3,084	Gruplar İçi	1835,257	246		
		4.Baba Vefat Etmiş	44	10,331	2,815	Toplam				
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	11,055	2,574					
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	9,781	2,498					
		Toplam	247	10,211	2,731					
GBSF (Yeniden)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	123	6,303	1,572	Gruplar	2,443	5	0,224	0,952
		2.Boşanmış	36	6,214	1,594	Arası	523,080	240		
		3.Anne Vefat Etmiş	9	5,888	1,269	Gruplar İçi	525,523	245		
		4.Baba Vefat Etmiş	45	6,364	1,202	Toplam				
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	6,375	1,060					
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	25	6,143	1,416					
		Toplam	246	6,272	1,464					
GBSF (Hazırlık)	Anne Baba Medeni Durumu	1.Evli	125	4,838	2,083	Gruplar	52,735	5	2,125	0,063
		2.Boşanmış	35	5,580	2,220	Arası	1196,103	241		
		3.Anne Vefat Etmiş	9	6,683	5,609	Gruplar İçi	1248,838	246		
		4.Baba Vefat Etmiş	44	4,926	1,497	Toplam				
		5.Evli Ama Ayrı Yaşıyor	8	5,600	3,506					
		6.Anne ve Baba Vefat Etmiş	26	4,419	1,514					
		Toplam	247	5,010	2,253					

*p<0,05

Tablo 34 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile anne babanın şu anki medeni durumu arasında fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile anne babanın şu anki medeni durumu puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. ÇBASDÖ aile alt boyutu, özel kişi alt boyutu, toplam puanı ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile anne babanın şu anki medeni durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin arkadaş alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır. Test sonucunda anne ve babası vefat etmiş olanların ortalaması ($\bar{X} = 20,487$) ile anne babası boşanmış olanların ortalaması ($\bar{X} = 13,447$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(5-241)= 2,921, p<0.05$]. Yani anne ve babası vefat etmiş olanların arkadaşan algıladıkları sosyal destek, anne babası boşanmış olanların arkadaşan algıladıkları sosyal destekten daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 35. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Maddi Durumu Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
ÇBASDÖ (Aile)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	9	11,666	8,845	Gruplar	1512,392	4	7,359	0,000*	2-1
		2.Kötü	40	19,441	7,960	Arası	12279,475	239			3-1
		3.Orta	116	23,422	6,570	Gruplar İçi	13791,867	243			4-1
		4.İyi	59	22,796	7,727	Toplam					5-1
		5.Çok iyi	20	23,083	6,299						3-2
		Toplam	244	22,157	7,533						
ÇBASDÖ (Özel)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	9	11,333	8,321	Gruplar	1293,876	4	4,547	0,001*	4-2
		2.Kötü	40	11,975	8,459	Arası	17002,763	239			5-2
		3.Orta	116	15,580	8,111	Gruplar İçi	18296,639	243			
		4.İyi	59	18,237	8,971	Toplam					
		5.Çok iyi	20	18,750	8,650						
		Toplam	244	15,735	8,677						
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	9	12,222	7,870	Gruplar	1696,736	4	6,973	0,000*	4-1
		2.Kötü	40	12,516	8,079	Arası	14538,291	239			4-2
		3.Orta	116	16,824	7,884	Gruplar İçi	16235,027	243			3-2
		4.İyi	59	20,316	7,405	Toplam					
		5.Çok iyi	20	18,350	7,835						
		Toplam	244	16,918	8,173						
ÇBASDÖ (Toplam)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	9	46,963	26,539	Gruplar	20278,252	4	9,240	0,000*	3-1
		2.Kötü	40	58,577	25,251	Arası	131121,217	239			3-2
		3.Orta	116	74,436	22,390	Gruplar İçi	151399,470	243			4-1
		4.İyi	59	81,800	24,368	Toplam					4-2
		5.Çok iyi	20	80,244	21,179						5-1
		Toplam	244	73,080	24,960						5-2
GBSF (Zorluk)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	8	4,677	2,111	Gruplar	80,015	4	2,652	0,034**	
		2.Kötü	40	4,612	2,247	Arası	1802,422	239			
		3.Orta	116	3,716	2,842	Gruplar İçi	1882,437	243			
		4.İyi	60	3,303	3,028	Toplam					
		5.Çok iyi	20	2,483	2,340						
		Toplam	244	3,692	2,783						
GBSF (Yaşam)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	8	9,121	2,709	Gruplar	23,660	4	0,824	0,511	
		2.Kötü	40	9,846	2,892	Arası	1715,154	239			
		3.Orta	116	10,333	2,660	Gruplar İçi	1738,814	243			
		4.İyi	60	10,478	2,661	Toplam					

		5.Çok iyi	20	9,836	2,357						
		Toplam	244	10,208	2,675						
GBSF (Yeniden)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	8	6,284	1,193	Gruplar	5,331	4	0,626	0,645	
		2.Kötü	40	6,001	1,600	Arası	507,041	238			
		3.Orta	116	6,311	1,584	Gruplar İçi	512,372	242			
		4.İyi	60	6,335	1,164	Toplam					
		5.Çok iyi	19	6,600	1,254						
		Toplam	243	6,287	1,455						
GBSF (Hazırlık)	Cik'ten Önce Maddi Durum	1.Çok kötü	8	4,068	1,152	Gruplar	54,484	4	2,757	0,029**	4-2
		2.Kötü	40	4,267	1,688	Arası	1180,600	239			
		3.Orta	116	5,134	2,323	Gruplar İçi	1235,084	243			
		4.İyi	60	5,581	2,516	Toplam					
		5.Çok iyi	20	4,562	1,862						
		Toplam	244	5,020	2,254						

*p<0,01, **p<0,05

Tablo 35 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumları fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. GBSF'nun salıverilme sonrası yaşam ve yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutları ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin tüm alt boyutları, GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar ve salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşmıştır.

Test sonucunda ÇBASDÖ'nin aile alt boyutunda, ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 19,441$), orta olanların ortalaması ($\bar{X} = 23,422$), iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 22,796$), çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 23,083$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 11,666$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 7,359, p < 0.01$]. Yani ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu kötü, orta, iyi, çok iyi olanların aileden algıladıkları sosyal destek, ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu çok kötü olanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

ÇBASDÖ'nin özel kişi alt boyutunda, ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 18,237$), çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 18,750$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 11,333$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 4,547, p < 0.01$]. Yani ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu iyi ve çok iyi olanların özel kişiden algıladıkları sosyal destek, ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu kötü olanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

ÇBASDÖ'nin arkadaş alt boyutunda, ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 20,316$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 12,516$) ve çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 12,222$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 6,973, p < 0.01$]. Yani ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu iyi olanların arkadaştan algıladıkları sosyal destek, ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu kötü ve çok kötü olanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir.

ÇBASDÖ'nin toplam puanında, ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu orta olanların ortalaması ($\bar{X} = 74,436$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 46,963$) ve kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 58,577$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 9,240, p < 0.01$]. Ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 81,800$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 46,963$) ve kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 58,577$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 9,240, p < 0.01$]. Ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 80,244$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 46,963$) ve kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 58,577$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 9,240, p < 0.01$].

Yani ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu çok iyi, iyi ve orta olanların algıladıkları sosyal destek, ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumu kötü ve çok kötü olanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir. GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutunda, gruplar arası analizde istatistiksel olarak anlamlı sonuca ulaşılrken ($p<0.05$), gruplar içi analizde istatistiksel olarak anlamlı sonuca ulaşılammıştır ($p>0.05$). Ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu iyi olanların ortalaması ($\bar{X}=5,581$) ile ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumu kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 4,267$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239)= 2,757, p<0.05$]. Yani ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi iyi olanlar, maddi durumu kötü olanlara göre salıverilme sonrasına daha fazla hazırlık yaptığı söylenebilir.

Tablo 36. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Gelecek Beklentileri Soru Formu ile Katılımcıların Şu Anki Ruh Sağlığı Durumu Arasındaki İlişkinin Anova Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	F	p	Fark
ÇBASDÖ (Aile)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	45	18,659	9,091	Gruplar	996,316	4	4,633	0,001*	3-1
		2.Kötü	45	21,177	7,696	Arası	12849,041	239			4-1
		3.Orta	75	22,866	6,816	Gruplar İçi	13845,357	243			5-1
		4.İyi	61	23,032	6,894	Toplam					
		5.Çok iyi	18	26,370	4,302						
		Toplam	244	22,079	7,548						
ÇBASDÖ (Özel)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	45	15,088	8,492	Gruplar	1031,537	4	3,629	0,007*	5-1
		2.Kötü	45	13,629	8,838	Arası	16981,732	239			5-2
		3.Orta	75	15,613	8,508	Gruplar İçi	18013,269	243			5-3
		4.İyi	61	15,426	8,476	Toplam					5-4
		5.Çok iyi	18	22,444	6,428						
		Toplam	244	15,607	8,609						
ÇBASDÖ (Arkadaş)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	45	12,948	7,376	Gruplar	1635,283	4	6,711	0,000*	3-1
		2.Kötü	45	15,607	7,566	Arası	14559,023	239			4-1
		3.Orta	75	17,146	7,913	Gruplar İçi	16194,306	243			5-1
		4.İyi	61	18,688	8,500	Toplam					5-2
		5.Çok iyi	18	22,944	6,310						
		Toplam	244	16,901	8,163						
ÇBASDÖ (Toplam)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	45	62,261	25,747	Gruplar	16665,116	4	7,447	0,000*	5-1
		2.Kötü	45	67,219	25,246	Arası	133709,538	239			5-2
		3.Orta	75	74,168	22,778	Gruplar İçi	150374,654	243			5-3
		4.İyi	61	76,196	24,111	Toplam					5-4
		5.Çok iyi	18	95,679	13,756						4-1
		Toplam	244	72,785	24,876						
GBSF (Zorluk)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	44	4,2282	3,042	Gruplar	90,957	4	3,038	0,018**	2-5
		2.Kötü	45	4,5006	2,830	Arası	1789,151	239			
		3.Orta	75	3,4144	2,647	Gruplar İçi	1880,108	243			
		4.İyi	62	3,5303	2,669	Toplam					
		5.Çok iyi	18	2,1736	2,241						
		Toplam	244	3,6994	2,781						
	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	44	10,168	2,962	Gruplar	6,462	4	0,215	0,930	
		2.Kötü	45	10,159	3,523	Arası	1798,878	239			
		3.Orta	75	10,123	2,503	Gruplar İçi	1805,340	243			
		4.İyi	62	10,102	2,195	Toplam					

GBSF (Yaşam)		5.Çok iyi	18	10,748	2,626					
		Toplam	244	10,179	2,725					
GBSF (Yeniden)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	44	6,420	1,439	Gruplar	7,093	4	0,823	0,511
		2.Kötü	45	5,963	1,764	Arası	512,648	238		
		3.Orta	74	6,237	1,608	Gruplar İçi	519,741	242		
		4.İyi	62	6,422	1,142	Toplam				
		5.Çok iyi	18	6,411	1,032					
		Toplam	243	6,280	1,465					
GBSF (Hazırlık)	Şu Anki Ruh Sağlığı	1.Çok kötü	44	4,702	1,648	Gruplar	41,275	4	2,046	0,089
		2.Kötü	45	4,381	1,832	Arası	1205,200	239		
		3.Orta	75	5,115	1,922	Gruplar İçi	1246,475	243		
		4.İyi	62	5,547	3,250	Toplam				
		5.Çok iyi	18	5,191	1,153					
		Toplam	244	5,021	2,264					

*p<0,01, **p<0,05

Tablo 36 incelendiğinde katılımcıların algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri ile şu anki ruh sağlığı durumları arasında fark olup olmadığını sınamak için ÇBASDÖ ve GBSF'nun tüm alt boyutları ile şu anki ruh sağlığı durumu puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. GBSF'nun salıverilme sonrası yaşam, yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri, salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutları ile şu anki ruh sağlığı durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmezken; ÇBASDÖ'nin tüm alt boyutları, GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmıştır.

Test sonucunda ÇBASDÖ'nin aile alt boyutunda, şu anki ruh sağlığı orta olanların ortalaması ($\bar{X} = 22,866$), iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 23,032$), çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 26,370$) ile şu anki ruh sağlığı çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 18,659$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 4,633, p < 0.01$]. Yani şu anki ruh sağlığını öznel olarak orta düzeyde, iyi düzeyde, çok iyi düzeyde niteleyenlerin aileden algıladıkları sosyal destek, şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok kötü düzeyde niteleyenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Test sonucunda ÇBASDÖ'nin özel kişi alt boyutunda, şu anki ruh sağlığı çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 22,444$) ile çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 15,088$), kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 13,629$), orta olanların ortalaması ($\bar{X} = 15,613$), iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 15,426$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 3,629, p < 0.01$]. Yani şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok iyi düzeyde niteleyenlerin özel kişiden algıladıkları sosyal destek, şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok kötü düzeyde, kötü düzeyde, orta düzeyde, iyi düzeyde niteleyenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Test sonucunda ÇBASDÖ'nin arkadaş alt boyutunda, şu anki ruh sağlığı orta olanların ortalaması ($\bar{X} = 17,146$), iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 18,688$), çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 22,944$) ile şu anki ruh sağlığı çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 12,948$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 6,711, p < 0.01$]. Yani şu anki ruh sağlığını öznel olarak orta düzeyde, iyi düzeyde, çok iyi düzeyde niteleyenlerin arkadaşan algıladıkları sosyal destek, şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok kötü düzeyde niteleyenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Test sonucunda ÇBASDÖ'nin toplam puanında, şu anki ruh sağlığı çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 95,679$) ile çok kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 62,261$), kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 67,219$), orta olanların ortalaması ($\bar{X} = 74,168$), iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 76,196$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 7,447, p < 0.01$]. Yani şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok iyi düzeyde niteleyenlerin algıladıkları sosyal destek, şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok kötü düzeyde, kötü düzeyde, orta düzeyde, iyi düzeyde niteleyenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Test sonucunda GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutunda, şu anki ruh sağlığı kötü olanların ortalaması ($\bar{X} = 4,5006$) ile şu anki ruh sağlığı çok iyi olanların ortalaması ($\bar{X} = 2,1736$) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-239) = 3,038, p < 0.05$]. Yani şu anki ruh sağlığını öznel olarak kötü düzeyde niteleyenlerin salıverilme sonrası zorluklarla karşılaşma düşünceleri şu anki ruh sağlığını öznel olarak çok iyi düzeyde niteleyenlerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Ceza infaz kurumlarında herhangi bir suçtan hükümlü olanların sosyal destek algısı ve tahliye sonrası gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemek için söz konusu çalışma yapılmıştır. Çalışmada, sosyodemografik değişkenlere ve sosyal destek algısına göre gelecek beklentileri arasındaki ilişki çalışılmıştır.

Çalışmanın amacı kapsamında, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin sosyal destek algısı ve gelecek beklentileri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi, uygulanan anket/soru formu ve ölçekler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 248 hükümlüye, araştırmacı tarafından hazırlanan anket/soru formları ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında uygulama yapılan hükümlülerin en yoğun olarak %29,8 ile 26-35 yaş aralığında ve %25 ile 36-45 yaş aralığında; en seyrek olarak ise %2,4 ile 55-64 yaş aralığında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların yarısından fazlası 26-45 yaş aralığında olduğundan, nispeten genç bir kitle ile çalışılmıştır.

Katılımcıların eğitim durumu sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların sadece %8,5'i lisans ve lisans üstü mezundur. Buna göre, katılımcıların eğitim seviyesinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca meslek olarak ise katılımcıların %50,4'ü mesleğini işçi olarak belirtmiştir. Sonrasında en çok %38,3 ile mesleğini esnaf olarak belirtenler gelmektedir. Katılımcıların %45,2 si evli iken %35,1'i bekârdır.

Katılımcıların çocukluğunu nasıl bir ailede geçirdikleri incelendiğinde, katılımcıların %68,9'u geniş ailede, %10,1'i çekirdek ailede çocukluğunu geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun, çocukluklarını kalabalık bir ailede geçirdikleri söylenebilir.

Katılımcıların ceza infaz kurumunda kaldıkları toplam süreye bakıldığında, katılımcıların %55,6'sı 1 ile 20 ay arasında, %3,2'si ise 101 ve daha fazla ay ceza infaz kurumunda kaldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların şimdiki suçun dışında daha önce başka bir suçtan dolayı ceza infaz kurumuna girme durumu incelendiğinde ise %52'si daha önce başka bir suçtan dolayı ceza infaz kurumuna girmişken %48'i girmemiştir. Daha önce başka bir suçtan dolayı ceza infaz kurumuna giren %52 lik bir kitle bulunmaktadır. Bu durum da göstermektedir ki çok yüksek bir oranda mükerrer suçluluk bulunmaktadır.

Katılımcıların %37,9'u ilk suçu işlediğinde 19-30 yaş aralığında olduğu, %21,8'i ise ilk suçu işlediğinde 12-18 yaş aralığında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada hiç azımsanmayacak bir oranda katılımcının çocuk yaşta suça sürüklendiği görülmektedir.

Ceza infaz kurumunda intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunanlar %27,8 iken bulunmayanlar %72,2'dir. Ceza infaz kurumunda bazı intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışlarına, hükümlüler tarafından ikincil kazanç elde etmek için başvurulabilmektedir. Şöyle ki tekli odaya geçme, ünite değiştirme veya başka kuruma nakil gitme gibi taleplerin karşılanması için taleplerini yerine getirtmek amacıyla bu davranışlara başvurulabilmektedirler. Ancak yine de amacı ne olursa olsun bu davranışların her şekilde dikkate alınması gerekmektedir.

Katılımcılara yöneltilen sorulardan birisi ceza infaz kurumunda psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme haricinde görüşme yapıp yapmadıklarıdır. Katılımcıların %24,2'si ilk görüşme haricinde psiko-sosyal yardım servisi ile görüşürken %75,8'i görüşme yapmamıştır. Hükümlülerin ceza infaz kurumunda kişisel ve ruhsal sorunları için psiko-sosyal yardım servisinden büyük oranda destek almadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların %77'sinin ailesi veya yakınları ceza infaz kurumuna ziyarete gelirken %23'ünün ailesi veya yakınları ziyarete gelmemektedir. Hükümlünün ceza infaz kurumunda ailesi ve yakınları ile temas kurduğu en önemli unsur ziyaret edilmesi olmasına rağmen ciddi bir oranda hükümlü, ailesi veya yakınları tarafından ziyaret edilmemektedir.

Ailesi veya yakınları tarafından katılımcıların %74,6'sına para yatırılırken, %25,4'üne para yatırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hükümlünün her ne kadar yemek, barınma, sağlık, psikososyal ihtiyaçları kurum tarafından karşılanırsa da ceza infaz kurumunda kişisel ihtiyaçları için paraya ihtiyacı olmaktadır. Katılımcıların çoğunluğuna, ailesi veya yakınları tarafından para yatırıldığı görülmektedir. Para yatırılmayan hükümlüler yönüyle konu değerlendirildiğinde ailesi maddi imkansızlıklar içerisinde olan, yetiştirme yurdunda büyümüş veya hiçbir yakını bulunmayan hükümlülere genellikle para yatırılmamaktadır. Para yatırılmayan hükümlüler, kişisel ihtiyaçlarını kaldıkları ünitenin temizlik, bulaşık gibi ortak işlerini yaparak diğer hükümlüler aracılığı ile karşılamaktadırlar.

Katılımcılara yöneltilen anket/soru formu ve ölçeklerde yer alan sayısal değişkenlerin korelasyon analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezlerden birisi hükümlülerin yaşı ile algıladıkları sosyal destek arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğuydu. Bu bağlamda hükümlünün yaşı ile algılanan sosyal desteğin aile alt boyutu arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilerek hipotez 1 kabul edilmiştir. Buna göre hükümlünün yaşı arttıkça, aileden algıladığı sosyal destek de artmaktadır. Ancak sosyal desteğin özel kişi alt boyutu, arkadaş alt boyutu ve toplam puanı arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Ceza infaz kurumunda kalınan toplam süre ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ve gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu nedenle araştırma kapsamında oluşturulan hükümlülerin ceza infaz kurumunda kaldıkları toplam süre ile algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu hipotez 2 reddedilmiştir. Yani bir hükümlünün ceza infaz kurumunda ne kadar kaldığı, sosyal destek algısını ve gelecek beklentilerini istatistiksel olarak etkilememektedir.

Korelasyon analizinde değerlendirilen önemli hususlardan birisi de hükümlünün daha önce başka suçtan ceza infaz kurumuna girme sayısı ile hüküm giydiği ilk suçu işlediğindeki yaşı arasındaki ilişkidir. Buna göre, hükümlünün daha önce başka suçtan ceza infaz kurumuna girme sayısı ile hüküm giydiği ilk suçu işlediğindeki yaşı arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Mükerrer suçluluk arttıkça ilk suçu işleme yaşının azalmakta olduğu, yani ilk suçu işleme yaşı düştükçe birden çok kez suça karışma durumunun arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hükümlünün daha önce başka suçtan ceza infaz kurumuna girme sayısı ile gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu arasında

pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Buna göre, hükümlülerin daha önce ceza infaz kurumuna girme sayısı arttıkça salıverilme sonrasına hazırlık durumu artmaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında oluşturulan hükümlülerin daha önce ceza infaz kurumuna girme sayıları ile gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu hipotez 3 kabul edilmiştir.

Katılımcıların hüküm giydiği ilk suçu işlediğindeki yaşı ile algılanan sosyal desteğin arkadaş alt boyutu arasında pozitif yönlü ilişki, gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Araştırma kapsamında geliştirilen, hükümlülerin ilk suçu işledikleri yaşı ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu konusundaki 4 numaralı hipotez kabul edilmiştir. Buna göre hükümlülerin ilk suçu işlediğindeki yaşı yükseldikçe, arkadaştan algıladıkları sosyal destek de artmaktadır. Ayrıca hükümlülerin ilk suçu işlediğindeki yaşı yükseldikçe salıverilme sonrası zorluk durumu azalmaktadır. Bu sonuca göre hükümlülerin suç işleme yaşı düştükçe salıverildikten sonra yeniden toplumsallaşma sürecinde daha fazla zorlukla karşılaşma düşünceleri bulunmaktadır.

Çalışmanın temel boyutlarından birisi olan sosyal destek algısı ile gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Hükümlülerin sosyal destek algısı arttıkça yeniden suça karışma konusunda çevresinden sosyal destek gördüğüne yönelik düşünceleri artmaktadır. Bu durumu destekleyen sonuçlardan birisi de hükümlülerin algıladığı sosyal destek ile salıverilme sonrası zorluklar arasındaki negatif yönlü ilişkidir. Buna göre hükümlülerin algıladığı sosyal destek arttıkça salıverilme sonrası zorluklarla karşılaşma düşünceleri azalmaktadır.

Gelecek beklentileri soru formunun yeniden suça karışma ve sosyal destek düşünceleri alt boyutu ile gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu arasında pozitif yönlü ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hükümlülerin yeniden suça karışmaya yönelik sosyal destek düşüncelerinin puanı yükseldikçe salıverilme sonrasına hazırlık puanları da yükselmektedir. Bu durum da göstermektedir ki diğer benzer sonuçlarda olduğu gibi hükümlülerin sosyal destek düşünceleri arttıkça salıverildikten sonraki hayata dair hazırlık düşünceleri de artmaktadır.

Katılımcılara yöneltilen kişisel bilgi formunda yer alan iki değişkenli sorular ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları arasında yapılan t testi analizi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

ÇBASDÖ'nin toplam puanı üzerinde daha önce ceza infaz kurumuna girenler ve girmeyenler yönüyle iki grup arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna göre, daha önce ceza infaz kurumuna girenlerin algılanan sosyal destek puanı, girmeyenlerden düşüktür. GBSF'nun salıverilme sonrası zorluklar alt boyutuna yönelik daha önce ceza infaz kurumuna girme durumu yönüyle iki grup arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Yani, daha önce ceza infaz kurumuna girenlerin salıverilme sonrası zorluk puanları daha önce ceza infaz kurumuna girmeyenlerden yüksektir. Bu da gösteriyor ki daha önce ceza infaz kurumuna girenler salıverilme sonrasında daha fazla zorlukla karşılaşacağını düşünmektedir.

Katılımcıların intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunma ve bulunmama durumlarına göre ÇBASDÖ'nin toplam puanı üzerinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bu nedenle, hükümlülerin daha önce intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışları olma durumu ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirten hipotez 5 kabul edilmiştir. Buna göre, daha önce intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunmayanların sosyal destek algısı, daha önce intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunanlardan yüksektir. Kişinin algıladığı sosyal desteğin yüksek olması, intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunmayı önlemeye yönelik bir unsur olduğu söylenebilir. Söz konusu iki grup arasında GBSF salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu üzerinde de anlamlı fark tespit edilmiştir. Daha önce intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunanların salıverilme sonrası zorluklar alt boyutu puanı bulunmayanlara göre düşüktür. Bu da gösteriyor ki intihar veya kendine zarar verme davranışında bulunanlar salıverildikten sonra daha fazla zorlukla karşılaşacağını düşünmektedir.

Katılımcıların psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapma durumları incelendiğinde, psiko-sosyal yardım servisi ile görüşme yapanlar ve yapmayanlar arasında ÇBASDÖ'nin aile alt boyutu yönüyle anlamlı fark tespit edilmiştir. Buna göre, psiko-sosyal yardım servisi ile kuruma ilk girişteki görüşme dışında başka görüşme yapanların aileden algıladıkları sosyal destek görüşme yapmayanlara göre daha yüksektir. Psiko-sosyal yardım servisinin görevlerinden birisi de hükümlülerin aile ile olan ilişkileri ve hükümlülerin iyileştirilmesi çalışmalarında aile ile çalışmaktır. Bu sonuç da gösteriyor ki psiko-sosyal yardım servisi ile görüşme yapanların aileden algıladıkları sosyal destek yüksektir.

Katılımcıların işledikleri suç nedeniyle ailelerinin onları kabul etme/sahiplenme ve kabul etmeme/sahiplenmeme durumları incelendiğinde iki grup arasında anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. İşlediğim suç nedeniyle ailem beni kabul eder/sahiplenir diyenlerin aileden ve özel kişiden algıladığı sosyal destek ile toplam sosyal destek puanı, işlediğim suç nedeniyle ailem beni kabul etmez/sahiplenmez diyenlerden daha yüksektir. Bu sonuç da gösteriyor ki ailelerinin sahiplenmesini, hükümlüler sosyal destek olarak yüksek düzeyde hissetmektedirler. Yine diğer durumlarda benzer sonuçlar çıktığı gibi işlediğim suç nedeniyle ailem beni kabul eder/sahiplenir diyenlerin salıverilme sonrası zorluklarla karşılaşma düşünceleri, işlediğim suç nedeniyle ailem beni kabul etmez/sahiplenmez diyenlerden daha düşüktür. Buna göre ailelerin hükümlüleri sahiplenmesi, ceza infaz kurumundan çıktıktan sonraki yaşamda zorluklarla karşılaşma düşüncelerini azaltmaktadır.

Ege (2018) de Ergenlerin Sorunlarının ve Algıladıkları Sosyal Desteğin Gelecek Beklentilerine İlişkisinin İncelenmesi: Altındağ Örneği isimli doktora tezinde aileden, arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal desteğin ergenlerin gelecek beklentilerinde belirleyici olduğunu tespit etmiştir. Aile desteği ve gelecek beklentisi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, aileden algılanan sosyal desteğin güçlendirici özelliği olduğu, aileden algılanan sosyal destek arttıkça gelecek beklentilerinde de artış meydana geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görme durumları incelendiğinde iki grup arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hükümlülerin ceza infaz kurumuna girmeden önce psikolojik veya psikiyatrik tedavi görme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu içeren 6 numaralı hipotez kabul edilmiştir. Psikolojik/psikiyatrik tedavi gördüm diyenlerin aileden algıladıkları sosyal destek ve toplam sosyal destek puanı, psikolojik/psikiyatrik tedavi görmedim diyenlerden daha düşüktür. Buna göre, psikolojik/psikiyatrik tedavi görmeyenler daha yüksek düzeyde sosyal destek algısına sahiptirler.

Nitekim Topaktaş (2015), yapmış olduğu Adölesanlarda Algılanan Sosyal Desteğin Gelecek Beklentisi ve Ruhsal Belirti Düzeyleri ile İlişkisi isimli uzmanlık tezinde yukarıda bahsedilen tespite eşdeğer nitelikte daha önce psikiyatrik yardım almış olanların algılanan sosyal destek düzeyinin yardım almayanlara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada en önemli sosyal destek kaynağının aile olduğu ve algılanan sosyal desteğin gelecek beklentilerini olumlu yönde etkilediği ancak bu etkinin cinsiyete ve yaşa göre farklılık göstermediği bulgusuna erişmiştir.

Katılımcıların algıladığı sosyal desteği etkileyen en önemli unsurlardan birisi de ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumudur. Bu bağlamda ailesi veya yakınları tarafından ceza infaz kurumunda ziyaret edilen hükümlüler ile ziyaret edilmeyen hükümlüler arasında anlamlı olarak önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen, hükümlülerin ailelerinin veya yakınlarının ziyaretlerine gelme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu içeren hipotez 7 kabul edilmiştir. Ailesi veya yakınları tarafından ceza infaz kurumunda ziyaret edilen hükümlülerin aileden, özel kişiden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek ile toplam sosyal destek puanları, ailesi veya yakınları tarafından ziyaret edilmeyen hükümlülerden daha yüksektir. Benzer şekilde ayrı bir soruda özellikli olarak ele alındığından, eş ve çocukları tarafından ziyaret edilen hükümlülerin aileden algıladıkları sosyal destek eş ve çocukları tarafından ziyaret edilmeyen hükümlülerden daha yüksektir. Böylelikle, hükümlülerin eş veya çocuklarının ziyaretlerine gelme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirten hipotez 8 kabul edilmiştir. Bu sonucu destekleyen sonuçlardan birisi de kardeşleri tarafından ziyaret edilen hükümlülerin aileden algıladıkları sosyal destek ve toplam sosyal destek puanı, kardeşleri tarafından ziyaret edilmeyen hükümlülerden daha yüksek düzeydedir. Bu sonuca göre de hükümlülerin kardeşlerinin ziyaretlerine gelme durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirten hipotez 9 kabul edilmiştir.

Yine daha önce benzer sonuçların olduğu gibi ailesi veya yakınları tarafından ziyaret edilen hükümlülerin ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra zorluklarla karşılaşma düşünceleri, ailesi veya yakınları tarafından ziyaret edilmeyen hükümlülerden daha düşük seviyededir. Bu sonuçlar da gösteriyor ki ceza infaz kurumunda hükümlünün ziyaret edilmesi sosyal destek algısını desteklemekte olup salıverilme sonrası yaşama dair zorlukları azaltmaktadır.

Ceza infaz kurumunda hükümlülerin ihtiyacı olan en önemli unsurlardan birisinin para ihtiyacı olduğu önceki bölümlerde vurgulanmıştı. Bu doğrultuda önemli analizlerden birisi de ailesi veya yakınları tarafından hükümlülere para yatırılma durumlarının analizidir. Ailesi veya yakınları tarafından para yatırılan hükümlülerle para yatırılmayan hükümlüler arasında anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Ailesi veya yakınları tarafından para yatırılan hükümlülerin, aileden, özel kişiden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destek, ailesi veya yakınları tarafından para yatırılmayan hükümlülerden daha yüksek düzeydedir. Buna göre hükümlülere para yatırılmasının, sosyal destek algılarını desteklemekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yine önemli bir sonuç olarak ailesi veya yakınları tarafından para yatırılan hükümlülerin, ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra, ailesi veya yakınları tarafından para yatırılmayan hükümlülere göre daha az düzeyde zorluklarla karşılaşacağını düşünmekte olduğu bulgusuna erişilmiştir. Bu durumu destekleyen diğer bir sonuç ise ailesi veya yakınları tarafından para yatırılan hükümlüler, yeniden suça karışma hususunda ailesi veya yakınları tarafından para yatırılmayan hükümlülere göre daha yüksek düzeyde sosyal destek gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre araştırma kapsamında geliştirilen hükümlülerin ailesi veya yakınları tarafından para yatırılma durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu içeren hipotez 10 kabul edilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen kişisel bilgi formunda yer alan ikiden fazla değişkenli sorular ile çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ve gelecek beklentileri soru formunun alt boyutları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (anova) sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Eğitim durumuna göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri incelendiğinde, grup içinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. İlkokul, ortaokul ve lise mezunlarının aileden algıladıkları sosyal destek lisansüstü mezunlarına göre yüksek düzeydedir. Sosyal desteğin diğer alt boyutları ile gelecek beklentileri soru formunun tüm alt boyutlarına yönelik eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır. Buna göre araştırma kapsamında geliştirilen hükümlülerin eğitim durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirten 11 numaralı hipotez algılanan sosyal destek yönüyle kabul edilerek gelecek beklentileri yönüyle reddedilmiştir.

Medeni duruma göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri incelendiğinde, grup içinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşamamıştır. Yani algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri medeni duruma göre istatistiksel olarak bir farklılık göstermemektedir. Bu nedenle, hükümlülerin medeni durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu içeren 12 numaralı hipotez reddedilmiştir.

Katılımcıların çocukluğunu kimlerle geçirdiği durumuna yönelik olarak algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri incelendiğinde grup içinde gelecek beklentileri soru formunun salıverilme sonrasına hazırlık alt boyutu yönüyle anlamlı sonuca ulaşılmıştır. Bu duruma göre, çocukluğunu geniş ailede geçiren katılımcıların, çocukluğunu çekirdek ailede

geçiren katılımcılara göre salıverilme sonrasına hazırlık düşünceleri daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, hükümlülerin çocukluğunu kimlerle/hangi ortamda geçirdiği ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirten 13 numaralı hipotez algılanan sosyal destek boyutuyla reddedilerek gelecek beklentileri boyutu açısından kabul edilmiştir. Hükümlünün ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra destek görebileceği birden fazla kişinin olması salıverildikten sonra toplumsal hayata hazırlık konusunda daha hazır hissetmesini sağlamaktadır.

Ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi duruma göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri incelendiğinde, grup içinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumunu çok iyi, iyi, orta ve kötü olarak niteleyenlerin aileden algıladıkları sosyal destek maddi durumunu çok kötü olarak niteleyenlere göre yüksek düzeydedir. Maddi durumunu çok iyi ve iyi olarak niteleyenlerin özel kişiden algıladıkları sosyal destek, maddi durumunu kötü olarak niteleyenlere göre yüksektir. Maddi durumunu iyi olarak niteleyenlerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek maddi durumunu kötü ve çok kötü olarak niteleyenlere göre daha yüksektir. Aynı şekilde ceza infaz kurumuna girmeden önce maddi durumunu çok iyi, iyi ve orta olarak niteleyenlerin toplam sosyal destek puanı maddi durumunu kötü ve çok kötü olarak niteleyenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen, hükümlülerin ceza infaz kurumuna girmeden önceki maddi durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade eden 14 numaralı hipotez algılanan sosyal destek yönüyle kabul edilirken gelecek beklentileri yönüyle reddedilmiştir.

Katılımcıların şu anki ruh sağlığını niteledikleri duruma göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ve gelecek beklentileri incelendiğinde, grup içinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Şu anki ruh sağlığını çok iyi, iyi ve orta olarak niteleyenlerin aileden algıladıkları sosyal destek, şu anki ruh sağlığını çok kötü olarak niteleyenlere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Şu anki ruh sağlığını çok iyi olarak niteleyenlerin özel kişiden algıladıkları sosyal destek şu anki ruh sağlığını iyi, orta, kötü ve çok kötü olarak niteleyenlere göre daha yüksektir. Şu anki ruh sağlığını çok iyi, iyi ve orta olarak niteleyenlerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek şu anki ruh sağlığını çok kötü olarak niteleyenlere göre daha yüksek düzeydedir. Algılanan sosyal desteğin toplam puanına bakıldığında ise şu anki ruh sağlığını çok iyi olarak niteleyenlerin toplam sosyal destek puanı, şu anki ruh sağlığını iyi, orta, kötü ve çok kötü olarak niteleyenlere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bütün sonuçlar birlikte ele alındığında hükümlüler, şu anki ruh sağlığını ne düzeyde iyi olarak nitelendirirlerse algıladıkları sosyal destek o derecede yükselmektedir. Şu anki ruh sağlığı durumu gelecek beklentileri yönüyle incelendiğinde, şu anki ruh sağlığını kötü olarak niteleyenlerin ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra zorluklarla karşılaşma düşünceleri, şu anki ruh sağlığını çok iyi niteleyenlere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum da gösteriyor ki ruh sağlığının iyi olma durumu zorluklarla karşılaşma düşüncelerini azaltmaktadır. Araştırma kapsamında geliştirilen, hükümlülerin şu anki ruh sağlığı durumları ile algıladıkları sosyal destek ve gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirten 15 numaralı hipotez kabul edilmiştir.

ÖNERİLER

Araştırma kapsamında hükümlülerin sosyodemografik ve infaz sürecine ilişkin bilgiler doğrultusunda sosyal destek algısı ve tahliye sonrası gelecek beklentilerinin ilişkisi incelenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda hükümlülerin sosyal destek algısını güçlendirecek ve gelecek beklentilerine etki edecek çalışmalar konusunda öneriler getirmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler şöyledir:

1. Hüküm giyilen ilk suç yaşı ile mükerrer suçluluk arasında tespit edilen ilişkiye istinaden çocuk yaşta işlenen suçların ilerleyen yıllarda mükerrer suçluluğa dönüştüğü, bu nedenle suçun önlenmesi ve suçla mücadelede koruyucu önleyici hizmetler ve politikalar çocuklara yönelik oluşturulmalı ve zenginleştirilmelidir.
2. Ceza infaz kurumlarında psiko-sosyal yardım servisinde iyileştirme çalışmalarını yürüten, suçun önlenmesi ve hükümlülerin rehabilitasyonu konularında meslek elemanı olarak aktif görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacıların, ceza infaz kurumlarında istihdamı artırılmalıdır.
3. Psiko-sosyal yardım servisinin görevlerinden birisi olan, hükümlülerin yeniden suç işlemesini önlemek ve toplumsal uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla yapılan aile görüşmelerinin niteliği artırılmalı, sosyal hizmet mesleğinin en temel yöntemlerinden birisi olan sosyal inceleme, gerektiğinde ev ziyaretleri ile hükümlünün ailesine ve sosyal çevresine yönelik gerçekleştirilmelidir.
4. Hükümlünün ailesi ve sosyal çevresine yapılacak sosyal inceleme ve ev ziyaretleri için sosyal çalışmacılara teknik imkânlar, araç, yardımcı personel ve başka ihtiyaç duyulan diğer unsurlar sağlanmalı, daha da önemlisi ilk olarak söz konusu inceleme ve aile ile çalışma yönteminin uygulanması için zihinsel dönüşüm oluşturulmalıdır.
5. Hükümlülerin salıverildikten sonra tekrar aynı sosyal çevreye döndüğü dolayısı ile tekrar suç işleme riski taşıdığı gerçeğinden hareketle tahliye olan hükümlülerin tahliye sonrası takipleri yapılmalı, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan hizmetlerin çeşitliliği ve kalitesi artırılmalı, böylelikle mükerrer suçluluk önlenmelidir.
6. Hükümlüler tarafından kurumu girdikten sonraki 60 gün içerisinde verilen kan bağı olmayan kişilerin, arkadaşlarının açık ve kapalı ziyaretlere gelmesine imkân veren hakkın kullanımı genişletilmeli, ziyaret etme hakkı olan üç kişilik arkadaş listesinden fiili olarak yararlanamayan hükümlülere, en erken yılda bir defa olmak üzere liste değişikliği imkânı getirilmelidir.
7. Ceza infaz kurumlarında yürütülen salıverilme sonrasına hazırlık çalışmaları ruhsal sağlık yönüyle, iş ve meslek eğitimi yönüyle, salıverilme sonrası iş bulma yönüyle önemsenerek artırılmalıdır.
8. Hükümlüleri salıverilme sonrası yaşama hazırlayan müdahale programları artırılmalı, bunun dışında toplumsal hayata katılırken ihtiyaç duyulan, hükümlülerin iş ve meslek eğitimi, öfke kontrol programı, alkol ve madde bağımlılığı programı gibi programlara katılım sağlanmadan kurumdan tahliye edilmemelidir.

9. Ceza infaz kurumunda intihar girişimi veya kendine zarar verme davranışında bulunanların sosyal destek sistemlerini geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
10. Daha önce ceza infaz kurumuna hükümlü olarak girip tahliye olmuş kişilerin sosyal destek sistemlerini geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
11. Daha önce psikolojik/psikiyatrik tedavi görmüş olan hükümlülerin sosyal destek sistemlerini geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
12. İlk defa suç işleyip ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin daha yüksek düzeyde sosyal destek algısına sahip olup ceza infaz kurumundan çıktıktan sonra daha az zorlukla karşılaşacağını düşünmesi nedeniyle ilk defa ceza infaz kurumuna giren hükümlülere yönelik olarak koğuşa yerleştirme, eğitim ve kütüphane hizmetlerinden faydalandırma, iyileştirme çalışmalarına dâhil etme gibi hizmetler öncelenmeli, daha da geliştirilmeli ve bu konunun üzerinde hassasiyetle durulmalıdır.
13. Psiko-sosyal yardım servisi ile kurumda barındırılan her hükümlünün görüşme yapması sağlanmalı, buna yönelik olarak ceza infaz kurumlarında tarama modelinin geliştirilip düzenli periyotlarla psikolog ve sosyal çalışmacıların hükümlülerle görüşme yapması sağlanmalı, bunun dışında hükümlülerin psiko-sosyal yardım servisinden destek alması teşvik edilmelidir.
14. Hükümlülerin, ailesi veya yakınları tarafından ziyaret edildiğinde daha fazla sosyal destek almayı ve daha az zorlukla karşılaşma düşüncelerinin olduğu tespitine dayanarak, hükümlüleri ailesi veya yakınları tarafından daha fazla ve daha nitelikli şekilde ziyaret edilmesini sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır.
15. Hükümlülerin ziyarete gelemeyen ailelerine maddi ve lojistik destek sağlanmalı, iyi halli ve disiplin cezası olmayan hükümlüler daha fazla ödül yönetmeliğinden faydalandırılmalıdır.
16. Hükümlülere, ailesi veya yakınları tarafından para yatırılması sağlanmalı, maddi durumu iyi olmayan hükümlülere ve ailelerine sosyal yardım hizmetleri sağlanarak hem hükümlünün hem ailesinin hayatı kolaylaştırılmalıdır.
17. Hükümlülerin algıladıkları sosyal desteği etkileyen unsurlardan birisinin de ruh sağlığı durumunun olması nedeniyle ceza infaz kurumlarında yürütülen ruh sağlığı hizmetleri geliştirilmeli, psikiyatrist hizmeti sağlanmalı, hastanelerin psikiyatri kliniklerine yapılan sevk işlemi hızlandırılmalıdır.
18. Hükümlülerin gelecek beklentilerine etki eden faktörler incelenmeli, olumlu beklenti oluşturacak ve bu beklentilerin geliştirilebileceği psikososyal hizmet müdahaleleri oluşturulmalıdır.
19. Yetişkin hükümlülere yönelik olarak ödül türlerinden aile görüşmesi ödül türü de mevzuata eklenmeli, iyi halli ve disiplin cezası olmayan hükümlülerin sosyal destek algılarını destekleyici bir hizmet de böylelikle sağlanmalıdır.
20. Maddi durumun gelecek beklentilerini ve sosyal desteği etkilemesi nedeniyle ihtiyaç sahibi ailelere diğer kurum ve kuruluşlar tarafından maddi destek sağlanmalıdır.
21. Yeniden suç işlemenin önlenmesi ve koşullu salıverilmenin esas felsefesinin hayata geçirilmesi için eğitim ve iyileştirme çalışmalarına aktif olarak katılım sağlayan, bireysel olarak gelişim gösteren hükümlüler koşullu salıvermeden faydalandırılmalı hatta hükümlülerin iyileştirme çalışmalarına katılıp gelişim göstermesi üzerinden infaz sürecinin de güncellenebilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abay Alyüz, S. B. (2018). *Sosyal Sermaye, Sosyal Ağlar ve Sosyal Destek İlişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Acar, H., N. Negiz ve E. Akman, (2013). *Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle, Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Akeren, İ. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek ve Güvenlik İle Psikolojik Yardım İhtiyacının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Ardahan, M. (2006). Sosyal Destek ve Hemşirelik. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 9(2). (68-75).
- Arıcıoğlu, A. (2008). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Balcıoğlu, İ. (2001). *Şiddet ve Toplum*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Başer, Z. (2006). *Aileden Algılan Sosyal Destek ile Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Bayraktar, Ö. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri ile Duygusal Zekâları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Can, G. (2014). *Hükümlülerde Dini Yaşayış: Psikolojik Bir Yaklaşım (Mersin Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana
- Cılga, İ. (2004). *Bilim ve Meslek Olarak Türkiye’de Sosyal Hizmet*. Ankara: Özbay Ofset Baskı.
- Çakır, Y. ve Palabıyıkoglu, R. (1997). Gençlerde Sosyal Destek-Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Kriz Dergisi*. 5(1). (15- 24).
- Çolak, H., U. Altun. (2006). Denetimli Serbestlik Kavramının Yaptırım Teorisi ve Penolojik Bakımdan Tahlili ile Pozitif Hukukumuzdaki Düzenlemeler. *Adalet Dergisi*. 25(1). (1-33).
- Demiröz, F. (2003). Ailede Krizler ve Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 1(14). (85-98).
- Dönmezer, S. (1984). *Kriminoloji*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Durak, E. Ş. ve M. Durak. (2017). *Adli Psikoloji*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Duyan, V. (2003). Sosyal Hizmetin İşlev ve Roller. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 2(14). (1-22).
- Duyan, V., Özgür Sayar, Ö., ve Özbulut, M. (2008). *Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları.

- Dülger, Ö. (2009). *Ergenlerde Algılanan Sosyal Destek ile Karar Verme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Ege, A. (2018). *Ergenlerin Sorunlarının ve Algıladıkları Sosyal Desteğin Gelecek Beklentilerine Etkilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*. 10(34). (45-55).
- Elibal, İ. (2009). *Hükümlülerin Açık Cezaevlerindeki İş Yurtlarında Düzenlenen İş ve Meslek Eğitimi Etkinliklerine Yönelik Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Eylen, B. (2001). *Bilgi Verici Danışmanlığın Kansere Hastalarının Ailelerinin Sosyal Destek Becerileri Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- İçağasıoğlu Çoban A. ve Akgün, R. (2011). Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalan Kadın Hükümlülerin Psikososyal Durumlarının Saptanması ve Sosyal Desteklerinin Belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 22 (2). (63-78).
- İçli, T. G. (2013). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İkizoğlu, M., Önal Dölek, B., Gökçearslan Çifci, E. (2007). Çalışan Çocukların Sorunları ve Geleceğe İlişkin Beklentileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 18(2). (21-36).
- İl, S. (1990). *Türkiye'deki Kadın Suçluların Genel Özellikleri ve İnfaz Sürecindeki Sorunları Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- İl, S. (2003). Adli Sosyal Hizmet. *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Dergisi*. 4 (2). (141-146).
- Kulaksızoglu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Olçay, G.U. (2016). *Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavisi Gören Bireylerde Algılanan Sosyal Destek ve Umutsuzluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Özbesler, C. (2001). *Çocukluk Çağı Lösemileri ve Sosyal Destek Sistemlerinin Aile İşlevlerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Özkürkçügil, A. Ç. (1998). Cezaevinde Yalnızlık ve Yalnızlığın Depresyonla İlişkisi. *Kriz Dergisi*. 6 (1). (21-31).
- Sakarya, Ö. (2017). *Suç ve Suçla Mücadelede Sosyal Hizmet Uygulamalarının Önleyici Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Saruç, S. (2013). *Kadın Hükümlüler: Cezaevi Yaşantısı ve Tahliye Sonrası Gereksinimler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Soyaslan, D. (1998). *Kriminoloji*. Ankara: Adalet Matbaacılık.

- Soytürk, S. (2013). *Hükümlü ve Tutukluların Sosyal Hizmet Gereksinimlerinin Değerlendirilmesi: Karaman M Tipi Kapalı-Açık Cezaevi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Şeker, A. (2012). *Sosyal Hizmete Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası
- Şen Davulcu, Ü. (2018). *Çocuk Evleri Sitesinde Kalan Çocukların Algıladıkları Sosyal Destek ve Beklentileri*. (Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kocaeli.
- Şimşek, H. (2012). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*. 5 (1). (90-109).
- Uluğtekin, S. (1991). *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*. Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- Targan Çalış, Ş. (2017). *Kadın Konukevlerinde Kalan Kadınların Sosyal Destek Sistemleri ve Gelecek Beklentileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Topaktaş, B. (2015). *Adölesanlarda Algılanan Sosyal Desteğin Gelecek Beklentisi ve Ruhsal Belirti Düzeyleri ile İlişkisi*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Samsun
- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Tuncer, M. (2011). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 6(3). (1265-1275).
- Turan, N. (1999). *Sosyal Kişisel Çalışma – Birey ve Aile İçin Sosyal Hizmet*. Ankara.
- Turan, N. (2012) *Birey ve Aileler ile Sosyal Hizmet*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayınları.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13. 8(1-87).
- Zimet G., N. Dahle, S. Zimet ve G. Farley, (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *The Journal of Personality Assessment*. 52 (1). (30- 41).
- <https://www.ifsw.org/tr/what-is-social-work/global-definition-of-social-work>, Erişim Tarihi: 18/01/2019
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.5.200610218.pdf>, Erişim Tarihi: 19/01/2019
- <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.5275&MevzuatIliski=0&sourceXmlSe arch=>, Erişim Tarihi: 08/02/2019

EKLER

Ek 1. Gönüllü Katılım Formu

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli Katılımcı,

Katılmayı kabul ettiğiniz bu araştırma Doç. Dr. Fethi Güngör danışmanlığında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi kapsamında yapılmaktadır.

Araştırmanın amacı, hükümlülerin sosyal destek algısı ile tahliye sonrası gelecek beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmada sizden kimlik belirleyici bilgiler istenmeyecektir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır. Bu anlamda, araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Araştırma sırasında herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık hissederseniz, katılımınızı sonlandırabilirsiniz. Çalışma sırasında sizden istenen, verilen soru formlarını boş madde bırakmamaya özen göstererek samimi bir şekilde doldurmanızdır. Çalışmaya katılım yaklaşık 20 dakika sürecektir. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman katılımımı sonlandırabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanımını kabul ediyorum.

Adı Soyadı:

Katılımcının İmzası:

Tarih:

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1) Yaşınız:

2) Eğitim Durumunuz:

Okuryazar değil () Okuma yazma bilen () İlkokul mezunu ()
Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Lisans mezunu ()
Yüksek lisans veya Üstü ()

3) Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Medeni Durumunuz:

Evliyim () Bekârım () Boşandım () Eşim vefat etti ()
Eşimle ayrı yaşıyorum () İlişkim var/ Nişanlıyım/ Sözlüyüm ()

4) Ceza İnfaz Kurumuna Girdikten Sonra Medeni Durumunuz Değişti mi?

Hayır ()
Evet () (ise nasıl bir değişme?)

5) Evli İseniz Eşinizin Eğitim Durumu Nedir?

Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()
Lise mezunu () Yüksekokul mezunu () Üniversite mezunu () Lisansüstü ()

6) Çocuğunuz Var Mı? Varsa Kaç Tane?

Hayır () Evet () 1 tane () 2 tane () 3 veya daha fazla ()

7) Mesleğiniz:

Memur () Esnaf () Çiftçi () İşçi ()

8) 12 Yaşına Kadar Çocukluğunuzu Geçirdiğiniz Yer:

Köy () Kasaba () İl () İlçe () Büyükşehir ()

9) Çocukluğunuzu Kimlerle Geçirdiniz?

() Anne, baba, kardeş
() Anne, baba, kardeş ve geniş aile-büyükbaba/anne, dayı, hala vb.
() Kurum ya da akranlarla
() Düzensiz farklı yerlerde

10) Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Gelir Getirici Bir İşte Çalışıyor Muydunuz?

Evet () Hayır ()

11) Geçim Kaynaklarınız Nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

Kendi gelirim () Annemin geliri () Babamın geliri () Eşimin geliri ()
Akraba yardımı () Devlet yardımı () Gayrimenkul geliri () Diğer: _____

12) Aile İçinde Şiddet Gördünüz Mü?

Evet () Hayır ()

Yanıtınız “Evet” İse Ne Tür Şiddete Maruz Kaldınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- () Fiziksel şiddet (Tekme-tokat atmak, dayak, el-kol bükme, ısırma, vb.)
() Duygusal şiddet (Korkutma, tehdit etmek, reddetme, öz güvenini sarsma, vb.)
() Sözel şiddet (Küçümseme, hakaret, isim takma, tehdit, vb.)
() Cinsel şiddet

13) Anne ve Babanızın Medeni Durumu Nedir?

Evli () Boşanmış () Annem vefat etti. () Babam vefat etti. ()

Evli fakat ayrı yaşıyor () Evli olmayıp birlikte yaşıyor () Diğer _____

14) Annenizin Eğitim Durumu:

Okuryazar değil () Okuma yazma bilen () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()
Lise mezunu () Lisans mezunu () Yüksek lisans veya Üstü ()

15) Annenizin Mesleği:

İşsiz () Memur () Esnaf () Çiftçi () İşçi ()

16) Babanızın Eğitim Durumu:

Okuryazar değil () Okuma yazma bilen () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu ()
Lise mezunu () Lisans mezunu () Yüksek lisans veya Üstü ()

17) Babanızın Mesleği:

İşsiz () Memur () Esnaf () Çiftçi () İşçi ()

18) Aile Tipiniz Nedir?

- () Çekirdek aile (Eşim, (varsa) çocuklarım ile ya da anne/babam (varsa) kardeşlerimle yaşıyorum)
() Geniş aile (Büyükanne ve/veya büyükbaba ve/veya akrabalarımın kimi bizimle birlikte yaşıyor)
() Parçalanmış aile (Aile bütünlüğümüz yoktur)

19) Şu Anda Hangi Suçtan Dolayı Ceza İnfaz Kurumundasınız? (birden fazla dosyanız varsa hepsini işaretleyin)

Hırsızlık () Öldürme () Gasp () Uyuşturucu () Yaralama () Diğer ()

20) Şuanki Suçunuzdan Bugüne Kadar Ceza İnfaz Kurumunda Kaldığınız Toplam Süreyi Ay Olarak Değerlendiriniz:

21) Şu An Ceza İnfaz Kurumunda Bulunduğunuz Suçunuz Dışında, Daha Önce Başka Bir Suçtan Dolayı Ceza İnfaz Kurumuna Girmiş Miydiniz?

Evet () Hayır ()

Evet ise kaç kez;

1 kez () 2 kez () 3 veya daha fazla ()

22) Halen Başka Bir Suçtan Dolayı Devam Etmekte Olan Davanız Var Mı?

Evet () Hayır ()

23) Şartlı Salıverilmenize Veya Denetimli Serbestlikten Yararlanmanıza Ne Kadar Süre Kaldı?

1 Aydan Az () 1 ay-3 ay () 4 Ay-6 Ay () 7-12 Ay () 12-24 Ay () 24-36 Ay ()

24) Hüküm Giydiğiniz İlk Suçu İşlediğinizde Kaç Yaşındaydınız?

25) Daha Önce İntihar Girişiminde veya kendine zarar verme davranışında bulundunuz mu?

Evet () Hayır ()

Cevabınız evet ise belirtiniz: İntihar girişimi () Kendine zarar verme ()

26) Ceza İnfaz Kurumunda Kaldığınız Sürede Psiko-Sosyal Yardım Servisiyle İlk Görüşme Haricinde Görüşme Yaptınız mı?

Evet () Hayır ()

Evet İse Görüşme Nedenleriniz Nelerdi? (Birden Fazla Seçenek İşaretleyebilirsiniz)

() Psikolojik sorunlarım

() Aile sorunları

() Salıverilme sonrası yaşam

() Kurs, atölye çalışmaları

() Diğer (oda değişikliği, sevk, kurumdaki sorunlar vb.)

() Grup Çalışmaları (Katıldığınız grup çalışmalarını yazınız.)

27) Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Evinizde Kimlerle Yaşıyordunuz?

Aile () Tek başına () Diğer ()

28) Cezaevine Girmeden Önce Çevrenizle İlişkilerinizi Nasıl Değerlendirirsiniz?

	İyi	Çok İyi	Kötü	Çok Kötü
Eş				
Çocuklar				
Akrabalar				
İş Arkadaşları				

29) İşlediğiniz Suçtan Dolayı Aileniz Sizi Kabul Eder mi/ Sahiplenir mi?

Evet () Hayır ()

30) Halen Ceza İnfaz Kurumunda Aile Üyeniz Var mı?

Evet () Hayır ()

31) Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önce Psikolojik Veya Psikiyatrik Bir Tedavi Gördünüz mü?

Evet () Hayır ()

32) Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Maddi Durumunuzu Nasıl Tanımlarsınız?

Çok kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok iyi ()

33) Ceza İnfaz Kurumuna Girmeden Önceki Ruh Sağlığınızı Nasıl Tanımlarsınız?

Çok kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok iyi ()

34) Şuanki Ruh Sağlığınızı Nasıl Tanımlarsınız?

Çok kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok iyi ()

35) Aileniz/Yakınlarınız Sizi Ziyarete Geliyor mu?

Evet () Hayır ()

Yanıtınız Evet ise Aileniz/Yakınlarınız Nerede Yaşıyorlar?

İnfaz kurumunun bulunduğu ilçede ()

İnfaz kurumunun bulunduğu ilde ()

İnfaz kurumuna yakın bir ilde ()

İnfaz kurumuna uzak bir ilde ()

36) Aileniz/Yakınlarınızdan Kimler En Sık Ziyaretinize Geliyor?

Anne-baba () Eş-çocuklar () Kardeşler () Arkadaş-akranlar ()

37) Aileniz/Yakınlarınız Ne Sıklıkta Açık Görüşünüze Geliyor?

Her ay () İki ayda bir () Üç ayda bir ve üstü () Daha seyrek () Hiç ()

38) Aileniz/Yakınlarınız Ne Sıklıkla Kapalı Görüşünüze Geliyor?

Her hafta () İki Haftada bir () Üç haftada bir () Daha seyrek () Hiç ()

39) Aileniz/Yakınlarınızla Ne Sıklıkla Telefon Görüşü Yapıyorsunuz?

Her hafta () İki Haftada bir () Üç haftada bir () Daha seyrek () Hiç ()

40) Ne Sıklıkta Aileniz/Yakınlarınızdan Mektup Alıyorsunuz Ya Da Onlara Mektup Gönderiyorsunuz?

Her hafta () İki Haftada bir () Ayda bir () Daha seyrek () Hiç ()

41) Aileniz/Yakınlarınız Tarafından Size Para Yatırılıyor mu?

Evet () Hayır ()

Ek 3. Gelecek Beklentileri Soru Formu

GELECEK BEKLENTİLERİ SORU FORMU

Bu soru formunda, salıverilme (tahliye) sonrası yaşamınıza ilişkin gelecek beklentileriniz ve düşüncelerinizle ilgili sorular bulunmaktadır. Soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Kendinize en yakın cevabı işaretleyiniz ve boş soru bırakmayınız. Araştırmanın sonuçlarının güvenilir olması, sorulara vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır.

Vereceğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

1. Salıverilmenize ilişkin, salıverilme sonrası değerlendirmek ve planlamak için ceza infaz kurumu personelinden sizinle iletişime geçildi mi?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız hayır ise siz kurum personeliyle kendiniz iletişime geçtiniz mi?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; sizinle kurum personelinden kim iletişime geçti?

(1) Kurum müdürü ()	(4) Sosyal çalışmacı ()
(2) Kurum ikinci müdürü ()	(5) İnfaz birimi memuru ()
(3) Psikolog ()	(6) Diğer:.....

2. Salıverilmenize ilişkin ceza infaz kurumu idaresince size yönelik bir tahliye planı oluşturuldu mu?

(1) Evet () (2) Hayır ()

3. Salıverilme sonrası hayatınıza dair kendiniz plan yapıyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; ne tür plan yapıyorsunuz?

- (1) İş bulup çalışmak için ()
(2) Ailemin yanına dönmek için ()
(3) Yeni bir hayat düzeni kurmak için ()
(4) Ailemi birleştirmek için ()
(5) Hayatımı düzene sokmak için ()
(6) Diğer:

Cevabınız hayır ise; neden plan yapmıyorsunuz?

- (1) Plan yapmak için henüz erken ()
(2) Salıverileceğime inanmıyorum, endişeleniyorum ()
(3) Plana gerek yok, hayatıma kaldığım yerden devam edeceğim ()
(4) Dışarıda beni neler bekliyor bilmiyorum, plan yapamıyorum ()
(5) Diğer:

4. Ceza infaz kurumundan salıverildiğinizde zorluklarla karşılaşacağınızı düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; ne tür zorluklarla karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?

- (1) Barınma/kalacak yer ()
- (2) Geçim sıkıntısı ()
- (3) Topluma uyum güçlüğü ()
- (4) İş bulma-çalışma güçlüğü ()
- (5) Ailevi sorunlar ()
- (6) Diğer:

5. Ceza infaz kurumundan salıverildiğinizde en çok neye ihtiyacınız olacağını düşünüyorsunuz? (Lütfen sizin için önem sırasına göre numara verin. Sizin için en önemli olan konuya 1, daha az önemli olanlara sırayla 2, 3, 4... şeklinde sıra verin.)

- (a) İş ve maaş ()
- (b) Ailemin desteği ()
- (c) Kalacak yer, barınma ()
- (d) Diğer:
- (e) Sosyal güvence ()
- (f) Ailemi ve çocuklarımı bir araya getirme ()
- (g) Fizyolojik ve psikolojik bakım/tedavi ()

6. Salıverildikten sonra çalışmayı düşünüyor musunuz?

- (1) Evet ()
- (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; ne iş yapmayı düşünüyorsunuz?

- (1) Kendi işyerimi açıp çalışacağım ()
- (2) Daha önce çalıştığım yerde çalışmaya devam edeceğim ()
- (3) Mesleğimle ilgili iş bulup çalışacağım ()
- (4) Tarım ve hayvancılık yapacağım ()
- (5) Vasıfsız işlerde (kâğıt toplama, seyyar satıcılık vs.) çalışacağım
- (6) Diğer:

Cevabınız hayır ise; neden çalışmayı düşünmüyorsunuz?

- (1) Sağlığım iyi değil ()
- (2) Psikolojim çalışmaya elverişli değil ()
- (3) Hükümlü olduğum için iş bulabileceğimi düşünmüyorum ()
- (4) Diğer:

7. Salıverildikten sonra yaşayacağınız yer belli mi?

- (1) Evet ()
- (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; kimlerle yaşayacaksınız?

- (1) Eşim ve çocuklarımla ()
- (2) Anne-babamla ()
- (3) Kardeşlerimle ()
- (4) Arkadaşlarımla ()
- (5) Yalnız yaşayacağım ()
- (6) Diğer:

Cevabınız hayır ise; yaşayacağınız yer neden belli değil?

- (1) Yanına gidecek kimsem yok ()
- (2) Kabul ederlerse kimsesizler evi, barınma evi gibi yerlere gideceğim ()
- (3) Nereye gideceğimi bilmiyorum ()
- (4) Diğer:

8. Ceza infaz kurumunda kazandığınız bilgi ve becerilerin (öfke kontrolü, meslek eğitimi gibi), salıverildikten sonra yaşayacağınız hayatı kolaylaştıracağını düşünüyor musunuz?

- (1) Evet () (2) Hayır ()

9. Ceza infaz kurumundayken katılabileceğiniz eğitim ve iyileştirme programlarının hangilerinin salıverildikten sonra sizin için faydalı olacağını düşünüyorsunuz?

- (1) Eğitim öğretim faaliyetleri ()
(2) İş Meslek Kursları ()
(3) Sosyal Kültürel Faaliyetler ()
(4) Psikososyal Faaliyetler ()
(5) Diğer

10. Ceza infaz kurumundayken katılabileceğiniz, aşağıdaki iyileştirme programlarının hangilerinin salıverildikten sonra sizin için faydalı olacağını düşünüyorsunuz?

- (1) Sigara ve alkol bağımlılığı tedavisi ()
(2) Tıbbi bakım tedavisi ()
(3) Aile içi şiddet tedavisi ()
(4) Danışmanlık hizmetleri ()
(5) Madde bağımlılığı tedavisi ()
(6) Ruh sağlığı tedavisi ()
(7) Diğer:.....

11. Sizin için yeniden suç işlemeye engel olacak en önemli şey nedir? (sadece birini işaretleyiniz)

- (1) Herhangi bir işte çalışıyor olmam ()
(2) Ailemin desteği ()
(3) Çocuklarımı bir daha babasız bırakmamak ()
(4) Bir daha ceza infaz kurumu ortamına girmek istemem ()
(5) Diğer:

12. Salıverildikten sonra toplumsal yaşama katılırken zorluklarla karşılaşacağınızı düşünüyor musunuz?

- (1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; ne tür zorluklarla karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?

- (1) Ekonomik sorunlar ()
(2) Dışarıdaki hayata uyum sağlamak ()
(3) Toplumsal önyargı ve baskı ()
(4) Ailemin ve çevremın kabullenmemesi ()
(5) Sabıkadan dolayı dışlanmak ()
(6) Diğer:

13. Salıverildikten sonraki hayatınız için beklentileriniz nelerdir?

- (1) İşe girmek ()
(2) Ailemden destek görmek ()
(3) Huzurlu ve sorunsuz bir hayat ()
(4) Herhangi bir beklentim yok ()
(5) Diğer:

14. Salıverildikten sonra, ceza infaz kurumuna girmeden önce içinde olduğunuz sosyal çevreye (arkadaş, komşu, akraba gibi) mi döneceksiniz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; uyumlu bir ilişki yaşayacağınızı düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

15. Salıverildikten sonra, olumsuz olaylar ve kişilerle karşılaşırsanız, bir sorun yaşamamak için danışabileceğiniz birileri var mı?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; danışabileceğiniz kimler var?

- (1) Anne-Baba ()
- (2) Amca, Dayı, Enişte ()
- (3) Teyze, hala, yenge ()
- (4) Arkadaş, tanıdık biri vs. ()

16. Yakın çevrenizde yaşayıp sizin için önemli olan kişiler ceza infaz kurumuna girmenizden dolayı ne hissetmişlerdir?

- (1) Utanç ()
- (2) Çaresizlik ()
- (3) Kızgın ve öfkeli ()
- (4) Güvenini kaybetmiş ()
- (5) Hiçbir şey hissetmemişlerdir ()
- (6) Diğer:

17. Salıverildikten sonra, eski hükümlü olmanızdan dolayı sizi önceden tanıyan kişilerle sorun yaşayacağınızı düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Cevabınız evet ise; bu kişilerin size karşı yaklaşımı nasıl olur?

- (1) Eski hükümlü olduğumu yüzüme vurabilirler ()
- (2) Bana sevgi ve saygı göstermeyebilirler ()
- (3) Tekrar suç işlemek için yönlendirebilirler ()
- (4) Diğer:

18. Salıverildikten sonra yaşam koşullarının sizin için zorlayıcı olacağını düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

19. Salıverildikten sonra karşılaşacağınız zorluklarla başa çıkabileceğinizi düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

20. Salıverildikten sonra karşılaşacağınız zorluklar nedeniyle kendi yapmak istediğiniz işleri yapma fırsatı bulamayacağınızı düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

21. Salıverildikten sonra içinde bulunacağınız ortamda yabancılık yaşayacağınızı, uyum sağlayamayacağınızı düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

22. Salıverildikten sonra yaşayacağınız hayatta sohbet etmeyi çok istediğiniz, özlemle beklediğiniz birileri var mı?

(1) Evet () (2) Hayır ()

23. Salıverildikten sonra maddi sıkıntı yaşayacağınızı düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

24. Salıverildikten sonra koşullar sizi kanun dışı yolları kullanmaya zorlarsa, yeniden suç işlememek için yardım isteyebileceğiniz kimseler var mı?

(1) Evet () (2) Hayır ()

25. Salıverildikten sonra yeniden suç işlememenin kendi kontrolünüzde olduğunu düşünüyor musunuz?

(1) Evet () (2) Hayır ()

26. Yeniden ceza infaz kurumuna girmenizden olumsuz etkilenecek kişilerin olması, suç işlememek için dikkatli davranmanızı sağlar mı?

(1) Evet () (2) Hayır ()

Ek.4 Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. **Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz.** Bu şekilde 12 cümlelerin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. **Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.**

1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
3. Ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin; annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
8. Sorunlarımı ailemle (örneğin; annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
10. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
11. Kararlarımı vermede ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet
12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.
Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

Ek. 5 Etik Kurulu Kararı

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

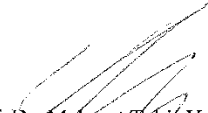
Sayı : 93772138-
Konu : Etik Kurulu Karar Örneği

28/06/2018

Sayın Ali Burhan ÖZKAN;

İlgi: 26.01.2018 tarihli dilekçeniz.

Yüksek Lisans çalışması kapsamında yapacağınız anketle ilgili Yalova Üniversitesi Etik Kurulu kararı ektedir.

Prof. Dr. Mehmet Tahir YAREN
Etik Kurul Başkanı

EK: Etik Kurulu Karar Örneği (1 sayfa)

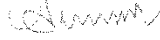
Yalova Üniversitesi Merkez Yerleşkesi Çınarcık Yolu Üzeri 2. Km. B-Blok 77200 Yalova
Tel: 0 226 815 56 95 Fax: 0 226 815 57 04 e-posta: fbe@yalova.edu.tr

Toplantı Tarihi: 20.06.2018
Toplantı Sayısı: 2018/2

Karar No 1: 26.01.2018 tarihinde Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kuruluna "Hükümlülerin Sosyal Destek Algısı ile Tahliye Sonrası Gelecek Desteklerinin İlişkisi" isimli çalışması kapsamında yapacağı anketin sorularının değerlendirilmesi ile ilgili başvuruda bulunan yüksek lisans öğrencisi Ali Burhan Özkan'ın talebi bahsi geçen etik kurulunun gönderdiği yazıya istinaden değerlendirilmiş adı geçen anket yapmasında bir sakınca bulunmadığına karar verildi.

AGLİ DURUCAN

Avni DURUCAN
Bilgisayar İşletmeni

Ek. 6 Adalet Bakanlığı'ndan Alınan Uygulama İzni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03-E.544/41671
Konu : Ali Burhan ÖZKAN'ın
Araştırma Talebi

23/03/2018

.....CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : Sosyal Çalışmacı Ali Burhan ÖZKAN'a ait 21/03/2018 tarihli dilekçe.

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans öğrencisi olan Ali Burhan Özkan'ın, Doç. Dr. Fethi Güngör danışmanlığında "Hükümlülerin Sosyal Destek Algısı İle Tahliye Sonrası Gelecek Beklentilerinin İlişkisi" konulu yüksek lisans tezini, 26/03/2018 ile 22/06/2018 tarihleri arasında, Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı, Bolu T Tipi Kapalı, Çankırı E Tipi Kapalı, Sincan Açık, Ankara Açık, Ayaş Açık, Kalecik Açık ve Keskin Açık Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan hükümlülere uygulama talebine ilişkin, ilgi dilekçe ve ekleri incelendi.

Talebe konu araştırmanın; yukarıda anılan ceza infaz kurumlarında, kurumların uygun göreceği gün ve saatlerde, kurumların çalışmalarını aksatmayacak şekilde planlanması, tüm gelişmelerle ilgili yazışmaların zamanında yapılması, hükümlülerin rızalarının alınması, çalışma konusu ile sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, kurum psiko-sosyal yardım servisi ve eğitim servisi görevlileri gözetiminde ve kurum görevlileri nezaretinde gerçekleştirilmesi ile çalışmalarla ilgili bilgilerin Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden izin alınmadan medya organları ile paylaşılmaması ve araştırma sonucu hazırlanan raporun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi koşullarıyla uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Fatih MUŞMAL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Konya Yolu No:70 - 06330 Beşevler/ANKARA
Tel: 0 312 204 13 97-1453-1168-1451

Ayrıntılı bilgi için irtibat:
Faks: 0 312 223 43 91

Yetişkin İyileştirme Bürosu
Web: www.ete.adalet.gov.tr

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden dkKoC25 - t17uT12 - Z8qp0Jv - 9g0Sng= ile erişebilirsiniz.

ÖZGEÇMİŞ

Ali Burhan ÖZKAN, 1987 yılında Ankara’da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Ankara’da tamamlamıştır. Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü’nden 2010 yılında mezun olmuştur. Bir büyükşehir belediyesinde sosyal çalışmacı olarak görev yaptıktan sonra halen bir kamu kurumunda sosyal çalışmacı olarak görev yapmaya devam etmektedir. Yüksek lisans öğrenimini Hükümlülerin Sosyal Destek Algısı ile Tahliye Sonrası Gelecek Beklentilerinin İlişkisi konulu bu çalışma ile Haziran 2019’da tamamlamıştır.

